

Mevlid AHMED-İ HASİ

Mevlid

AHMED-İ HASİ

Dr. OSMAN ÖZER

BİNGÖL ÜNİVERSİTESİ YAYINLARI
2016

MEVLİD

AHMED-İ HASİ

BİNGÖL ÜNİVERSİTESİ YAYINLARI
2016

BİNGÖL ÜNİVERSİTESİ YAYINLARI - 10

AHMED-İ HASİ
MEVLİD

Hazırlayan

Dr. Osman ÖZER

Editör

Mahmut POLAT

Tasarım ve Uygulama

Aysel Kazıcı Özalp (Şemal Medya)
semalmedya@gmail.com

Baskı

Berdan Matbaacılık/Sadık Daşdöğen
Davutpaşa Cad. Güven San. Sit.
C Blok No: 215-216 Topkapı / İSTANBUL
Tel: 0212 613 12 11

ISBN 978-605-65457-0-2

Adres:

Bingöl Üniversitesi Rektörlüğü, 12000 / Bingöl

Tel: 0426 216 00 12-13-14

www.bingol.edu.tr

MEVLİD

AHMED-İ HASİ

Dr. OSMAN ÖZER

KİBAR ANA'mın
aziz hatırasına, özlemle...

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	7
GİRİŞ	9
Mevlit Hakkında	9
Molla Ahmed-i Hasi'nin Hayatı	11
Zazaca Metinler.....	19
1. Mevlid-i Nebi Molla Ahmed-i Hasi	19
İmla	19
ZAZACA DİĞER MEVLİDLER	26
1. Bıyışê Peyxemberi Osman Efendiyo Babıj	26
2. Mevlid Molla Muhammed Ali Huni	27
3. Mevlid-i Nebi Molla Kamil Pueği	27
4. Mevlid-i Zazaki Molla Muhammede Muradon	28
5. Mevlid-i Nebi Abdulkadir Muşeki	28
Siyer	29
Siyerê Nebi Mılla Cımayo Babıj	29
TRANSKRİPSİYON İŞARETLERİ	31
METİN	32
DİZİN	69
KAYNAKLAR	207

ÖNSÖZ

Zazaca Mevlid ile ilgilenmem epey eski bir tarihe dayanmaktadır. Fırat Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nin TDE bölümünü okurken ilk defa haberdar olduğum mevlidi bulduktan sonra heyecanla okutarak sesini kayıt etmiştim. Eserin transkripsiyonunun yapılarak kültür hayatımıza kazandırılması fikri o günlerde belirmişti.

Bu çalışma Zazaca yazılmış en eski eser olan Ahmed-i Hasi'nin Zazaca Mevlid'inin transkripsiyonu ve Dizin'inin yapılmasıdır. Zaza kültürü ve edebiyatı içinde çok önemli bir yeri olan bu mevlit Arap alfabesiyle yazılmıştır. Birkaç defa Latin alfabesine çevrilen bu eser sadece yöresel ağızla okunmuştur. Bu sebepten dolayı eserin aslına sadık kalmak kaydı ile Arap alfabesinden Latin alfabesine bir transkripsiyonu yapılmıştır. Çalışmanın sonunda verilen dizin ise metinde geçen kelimelerin dil malzemesini ve gramatikal indeksini içermektedir. Zazaca alanında yapılan bu çalışma ilktir.

Dileğimiz bugünkü Zazacanın dil alanlarını içine alacak şekildeki çalışmaların çoğalmasdır.

Gayret bizden, yardım Allah'tandır.

Dr. Osman ÖZER

GİRİŞ

Mevlit Hakkında:

Mevlit, sözlüklerde Arapça zaman ve mekân ismi olarak gösterilmiş ve herhangi birinin doğduğu zamana “mevlid” denildiği kaydedilmiştir. Türkçede halen aynı manada kullanılmaktadır. Bununla beraber Müslüman toplulukların hepsinde, öncelikle İslam Peygamberi Hz. Muhammed (SAV)’in doğum zamanını ifade eder olmuştur. Sonraları bu kelime Hz. Muhammed ile ilgili birçok mana kazanmıştır¹.

Mevlit metinleri genellikle mesnevi nazım biçimi ile yazılmıştır. Hemen hemen benzer bölüm başlıkları bulunan bu mevlitler yaklaşık 600 ila 1400 beyit arasında telif edilmiştir².

Tarihte ilk mevlitler Arap dünyasında ortaya çıkmıştır. Bu isimle ortaya çıkan ilk eser; Ebu’l-Ferec el-Cevzî’nin Mevlîdü’n-Nebî veya Arus isimli eseridir³. Türk Edebiyatı’nda ise, Türkçe olarak yazılan ilk mevlit; Ahmed Fakih (Ö. 1252)’in Çarhnâme adlı eseridir⁴. Bundan başka Türk İslam edebiyatında iki yüzden fazla mevlit

-
- 1 Pekolcay, Necla. Mevlid (Vesiletü’n-Necat) Süleyman Çelebi, Türkiye Diyanet Vakfı Yay. Ank., 2010
 - 2 Mustafa Tatcı, “Mevlid Türüne Dair Bazı Değerlendirmeler”, *600. Yılında Bir Kutlu Doğum Şaheseri, Uluslar Arası Mevlid Sempozyumu*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Bursa 2009, s. 132.
 - 3 Süleyman Eroğlu, “Edebi Bir Tür Olarak Mevlidler, Şekil Özelliklerine Dair Bazı Değerlendirmeler.” *Yazılışının 600. Yılında Bir Kutlu Doğum Şaheseri, Uluslar Arası Mevlid Sempozyumu*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Bursa 2009, s. 101.
 - 4 Hasan Aksoy, “Mevlid; Türk Edebiyatı”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, Ankara 2004, HHHH, 482.

eseri vardır⁵. Ayrıca Türk edebiyatında bunlardan başka mevlide benzer Muhammedîye isimli eserler de ortaya çıkmıştır⁶. Osmanlı coğrafyasında en çok yayılan ve okunan mevlit ise şüphe yok ki, Sultan Yıldırım Bayezid Han'ın imamı olan Süleyman Çelebi'nin Vesîletü'n-Necât isimli eseridir.

Osmanlı coğrafyasında yaşayan Zazalarda da mevlit yayılmış ve kullanılmıştır. Bu da Müslüman Zaza toplumunun Hz. Muhammed'e verdiği değerle ilgilidir. Mevlit Hz. Peygamberin doğum günü ve tarihi olmakla birlikte Zaza toplumunda nişan, düğün, ölüm vb. tüm merasimlerde okunmaktadır. Hasi'nin mevlidi 1900'lü yılların başından itibaren Zaza halkı arasında yayılarak okunmaya başlamıştır.

Mevlidin okutulduğu başlıca sebepler şunlardır:

1. Peygamber efendimizin doğumunun yıl dönümü ve kandil gecelerinde okutulur.
2. Nişan ve düğün merasimlerinde mevlit okutulur.
3. Çocuğun doğumu münasebeti sebebiyle doğumunun 40. günü mevlit okutulur
4. Bir şahsın ölümünün ardında 40. günü mevlit okutulur.
5. Adak olarak okutulur
6. Hac dönüşü ya da başka bir nedenle, hayır için verilen yemeklerde, davetlilere Zazaca mevlidin mollalarca ve makamlar okunması gelenek haline gelmiştir⁷.

Zazaca ilk mevlit Molla Ahmed-i Hasi'nin 1891 yılında yazdığı ve 1899 yılında neşrettiği Mevlid-i Nebi adlı eserdir⁸. Zazaca

5 Ayrıntılı bilgi için bkz. Hasibe Mazıoğlu, "Türk Edebiyatında Mevlid Yazan Şairler", *Türkoloji Dergisi*, 1974, c. VI, sa. I, s. 31-62; Necla Pekolcay, *İslami Türk Edebiyatı*, İstanbul 1981, s. 206-207.

6 S. Nüzhet Ergun, *Türk Müsîkîsi Antolojisi*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul 1942, s. 12.

7 Cihat Kar, "Zaza Dili Araştırmalarının 150 Yıllık Geçmişi Üzerine-1 (1857-2001)", *Çıme*, 8.Sayı, Almanya, 2007, s.10

8 Murat Varol, "Zazaca Sözlükçülüğün Tarihi, Sorunları ve Çözüm Yolları", *I.Uluslararası Zaza Dili Sempozyumu*, 13 Mayıs 2011, Bingöl Üniversitesi Yayınları, 2011, s.360

mevlitler arasında en çok kabul görmüş ve en çok tanınan mevlit, Molla Ahmed-i Hasi'nin bu eseridir. Ayrıca Zazaca mevlitler üzerine yapılan çalışmalar dikkate alındığında, en fazla çalışmanın da yine bu mevlit üzerine yapıldığı açıkça görülecektir⁹. Basılarak neşredilen Zazaca mevlit sayısı altıdır.

Zazaca'da siyer yazımı, mevlit yazımı kadar yaygınlık kazanmamıştır. Zazaca “Siyer-i Nebi” adlı eser de Molla Cımayo Babij (Cuma Özusan) tarafından yazılmıştır. Bu Zaza diliyle yazılmış olan tek siyer kitabıdır.

Molla Ahmed-i Hasi'nin Hayatı

Zazaca Mevlid-i Nebi yazarı Molla Ahmed-i Hasi'nin hayatı; M. Şefik KORKUSUZ'un Tezkire-i Meşayih-i Amid (Diyarbakir Velileri) I-II, İstanbul, 2004 sayfa 62-69'dan olduğu gibi aktarılmıştır¹⁰.

9 Murat Varol, “Zazalarda Mevlit ve Siyer Geleneği”, *II. Uluslararası Zaza Tarihi ve Kültürü Sempozyumu*, 4-6 Mayıs 2012

10 M. Şefik Korkusuz, *Tezkire-i Meşayih-i Amid (Diyarbakir Velileri) I-II*, İstanbul, 2004 s.62-69

AHMED EL HASİ (MELAYE HASİ)

Memleketimizin kendi döneminde şöhrat bulmuş zevatından biri de, bu zattır. Adı: Ahmed. Şöhreti: Melaye Hasi veya Hoca-i Hasi'dir. Doğum yeri ve tarihi: Hicri: 1283. yılında Diyarbekir'e bağlı Lice kazasının -Hezan- nahiyesinin -Has- köyü.

Annesi: Medine.

Babası: Hasan.

Dedesi: Osman.

Dedesi: Osman.

Dedesi: Ömer.

Dedesi: Han Ahmed.

Seyda'nın bildirdiğine göre, babası da ulemadan imiş. Seyda ilim tahsilini, Diyarbekir'in Mesudiye Medresesi'nde, Müderris Müftü İbrahim Efendi'nin yanında ikmal edip 1 Rebi-ü'l-Ahir 1320 tarihinde icazet alır. 1330 tarihine kadar zaman zaman değişik yerlerde memuriyetlerde bulunan Seyda; Haziran 1330 tarihinde Diyarbekir merkez müderrisliği acemiliğine tayin olur. Bu görevi bir müddet yaptıktan sonra, Temmuz 1331 tarihinde 100 kuruş maaşla Lice'nin -Hezan- nahiyesi müderrisliğine nakli yapmış.

Bir müddet bu vazifeyi de yaptıktan sonra boşalan Lice müftülüğüne tayin edilir.

Seyda; Lice Müftülüğü görevinde 2 yıl, 2 ay birkaç gün kaldıktan sonra istifa eder. Nedeni; Hilafet'in kaldırılıp T.C.'nin kurularak İfta makamının Diyanet teşkilatına bağlanmasıdır. Kendilerine sorarlar: "Neden istifa ediyorsun?"

Seyda cevaben: "Şimdiye kadar bulunduğum makamda hâkim Kur'an idi. Şu andan itibaren Kur'an memur oldu. Ben ondan başkası ile hükmedemem."

Seydagil üç kardeş imişler:

1 Muhammed Emin.

2- Mustafa (Küçükken vefat etmiş.)

3- Ve kendileri.

Yukarda Seyda'nın ilmini Diyarbekir'in Mesudiye Medresesi'nde ilim tahsil ettiğini yazmıştık, ancak Seyda'nın şehre gelmeden evvel,

Hezan’da Molla Mustafa Hatibin yanında ve ardından -Peçar- isimli köyde biraz okumuştur.

Seyda tasavvufi amelinin, o yörece meşhur; Nakşibendî şeyhi, Abdülkadir-i Hezani’nin yanında yapar ve hilafet alır. Kendileri devamlı ilimle uğraştığından mürit edinmez. Çok kültürlü bir zat olan Seyda; kendi ifadesi ile: Kürtçe, Arapça, Zazaca, Türkçe ve Farsça olmak üzere tam beş dil bilir.

Çağdaşı Sosyolog Ziya Gökalp ile devamlı tartışıp eleştiren Seyda’nın son derece keskin bir zekâsının olduğu tanıyanlarca bilinir. Buna örnek olsun diye birkaç anekdot verelim:

1. Sigara içen Seyda’ya sorulur: “Sigara haram değil mi?” Seyda Zazaca cevap verir: “*Eger halala, ma şımeni. Eger harama, ma veşneni.*” “Helal ise içiyoruz, haram ise yakıyoruz.”

2. Bahar mevsiminin yeni başladığı ancak karların henüz ortada olduğu bir gün, güneşin karşısında tarlada bir kaç arkadaşı ile satranç oynar, o esnada ezan okunduğundan taşları olduğu gibi bırakıp namaza giderler, dönüşte taşların çoğunun yıkılmış ve birkaç taşında yerinde olmadığını görürler. Herkes bir tarafa doğru yönelip aramaya başlar. Seyda karşıda bulunan dikenli çalılıklara doğru gider, arkadaşları sorar: “Seyda o çalılıklarda ne işin var?” Cevap: “Ben taşlardan birini alıp dilimi vurunca tuzlu olduğunu gördüm, anladım ki güneşte uzun zaman oynadığımızdan elimiz terlemiş ve terimiz de taşlara geçtiğinden dışarı salıverilen keçiler buraya gelip taşları yalamaya başlamış, bazılarını da karşiki çalılıklarda henüz yeni çıkan yeşilliklere götürmüş olabilirler diye buraya geldim”. Der ve biraz aradıktan sonra taşları bulur. Seyda’nın bu mantığı karşısında tüm arkadaşları hayrette kalır.

Daha evvel Seyda’nın çok kültürlü oluşundan bahsetmiştik, bunun en güzel örneği; Zaza lisanına çevirip, Zaza Edebiyatı tarihinde mümtaz bir mevkie oturttuğu Zazaca Mevlittir. İşin ilginç tarafı bu mevlidin yazılmasındadır şöyle ki; Bazı Kürt hocalar kendileri ile şakalaşarak “Siz Zazaların bir tek kültürel birikiminiz var mı? Yok. Hâlbuki bizim sayısız eserlerimiz var”. Dediklerinde Seyda üzülür ve: “Bekleyin size göstereceğim”. Der ve bir Cuma günü

Cuma namazından sonra evine kapanır yazmaya başlar, diğer Cuma günü namazdan evvel bitirip evden çıkar âlimlere giderek “Alın size Zaza edebiyatının küçük bir numunesi”. Der yazdığı mevlidi gösterir, mevlidi inceleyen ulema hayretler içinde kalır, kendilerini tebrik ederler.

Bu Mevrit 1900 yılında 400 adet basılmıştır.

Mevrit 16 manzum bölümünden oluşmaktadır. 14 bölümünden sonra “Gala Pey”, “Son söz.” vardır.

En son iki bölüm ise Arapçadır. Sonunda da ebcet hesabı ile 1316 (1900) tarihi düşürülmüştür.

Zengin kafiyelerle biten 756 mısralık eser, güzel bir Bingöl Zaza şivesi ile yazılmış, mısralar 11 hecelidir.

Seyda’nın başka eserleri olup olmadığını bilmiyoruz ancak, birkaç eserinin Urfalı Kemal Badıllı’ya verildiği ve bazı kitaplarının 12 Mart Muhtırası zamanında torunu tarafından yakıldığı söyleniyor. Bununla beraber, bazı şiirleri halen piyasada bulunmaktadır. Bunlardan seçtiğimiz iki tanesini vereceğiz.

Seyda kendi zamanında İttihat ve Terakkicilere devamlı muhalif olmuş ve onlarla tartışmıştır. Yine bir gün şehrin Ulu Camii’nde cuma namazından evvel İttihatçı taraftarı olan vaiz efendinin verdiği vaazda, “*Va’tasimu bihablillah’i cemian*” ayet’ini tefsir ederken, ayeti tahrif ettiğini gören Seyda anında; “Sen ALLAH’a iftira ediyorsun. O ayetin tefsiri öyle değil” deyip itiraz edince, ittihatçılar ayağa kalkıp üzerine yürümeye başlar, o zaman da camide bulunan eski Belediye Reisi Hacı Niyazi (Çıkıntaş) efendi ve bazı beyler hemen silahlarını çekip Seyda’nın etrafını çevirerek; “Seyda’nın kılına dokunanın cesedi yere düşer”. Diye bağırınca diğerleri dururlar. İşte bu olaydan ve daha evvel meydana gelmiş bulunan bir kaç olaydan dolayı, İttihatçıların başını çeken Ziya Gökalp ve şürekâsı, onları İstanbul’a şikâyet eder.

İttihatçı hükümet, hemen tümünü Rodos adasına sürgün eder. Sürgüne giderken yolda Hacı Niyazi Efendi kaçır ve uzun müddet kaçak yaşayarak memleketine gelemmez, ta sürgün hayatı bitinceye kadar.

Sürgün hayatı da 2 yıl, 2 ay ve bir kaç gün sürer, ancak sürgünde Seyda, maddeten epey perişan olur, nedeni de; kendi ifadesi ile; “Ben evde iken bir gece kapım çalındı, açtım, bir memur; “efendim, vilayette ehli ilim bir meseleden dolayı çıkmaza girdi, sorunun çözümü için vali bey sizi rica ediyor. Ben de hemen gider gelirim düşüncesi ile ceketimi omuzlarıma attım ve elimde sigaram yola düştüm gidiş o gidiş. Hemen o gece sürgüne gönderildik.”

İşte bu ani yakalanıştan dolayı, üzerinde hiç para olmadan yola çıkarılan Seyda epey perişan olur, ancak çok ehli takva olduğundan utancından durumunu kimseye açamaz. İlk günlerde arkadaşlarının parası ile geçinirler, sonraları çok çok sarsılırlar, nihayet bir gün Seyda eline bir kalem kâğıt alıp padişaha hitaben: “Avcı, bir av yakalasa, ya keser yer, ya besler, ya da salıverir. Onu devamlı avutarak mustarip etmek, yüceliğin şanına yakışmaz” diye aslı Farsça olan bir beyit yazar ve imzalayıp arkadaşlarının korkudan muhalefetlerine rağmen gönderir.

Dönemin Padişahı Sultan Reşat yazıyı okuyunca, yazarının boş bir insan olmadığını anlar ve hepsini birden İstanbul’a çağırır. Seyda huzurda, bir yanda Padişah, bir yanda Şeyhül-İslam ve erkân, herkes hazır.

Padişah sorar: “Molla mısın?”

Seyda: “Diyorlar.”

Padişah Şeyhül İslam’a işaretle soru bombardımanını başlatır. Her soruya tek tek ve mükemmel cevaplar verilir, Padişah ve erkân hayran ve sekran bir halde.

Sultan sorar: “Ne istiyorsun?”

Seyda; soğuktan mı, ya da Şeyhül-İslam’ın havasından rahatsız olduğundan mı nedir, bir anda Şeyhül-İslam’ı göstererek: “Bunun Sako’sunu (çeketini) istiyorum.” der. İsteği anında yerine getirilir, ayrıca Diyarbekir’e varıncaya kadarda yol masrafı verilip izzet ve ikramla uğurlanırlar.

Seyda Zühd ve Takvada parmakla gösterilenlerden.

Müftülük görevinden istifa ettikten sonra, herhangi bir malı mülkü olmadığından, epey müşkülât çeker, buna rağmen takvayı

elden bırakmaz. Kendisine zaman zaman zekât gelir, bu zekâtı iyi bir şekilde hesaplar, eğer ihtiyacını karşılıyorsa, artık ondan fazlasını kim gönderirse göndersin asla kabul etmezdi. Şer’iye Sicil Arşivi’nde araştırma yaptığım zaman, iki bine yakın dosya inceledim, dosyalarda kendilerinden Muttaki ve Ehl-i Zühd olarak bahsedilen ender iki veya üç kişiden biri; Seyda idi.

Melaye Hasi, Ziya Gökalp’in materyalist anlayışından dolayı, kendisi ile epey tartışmaları olmuştur, Ziya Gökalp’in düşüncelerine reddiye olarak dergilerde birçok makalesi yayınlanmıştır. Hatta Seydaye Hasi’nin dediğine göre en son yazısına, Ziya Gökalp Kürtçe olarak yazdığı makalenin sonuna Kürtçe, şöyle bir cevap vererek bir daha Seyda’ya cevap vermemiştir. Kürtçe son cümlesi:” Hikmete ve dünyaya, lı aqle mın-ü Hasi ra naye.” “Benim ve Hasi’nin aklı, bu dünyanın hikmetini anlayamaz¹¹.”

Seyda üç evlilik yapar, bu evliliklerden ancak üçüncü hanımından bir kızı olmuştur. Bu kızını da Diyarbakir Ulucamii Şafiiler İmamı ve aynı zamanda yeğeni olan Molla Arif efendi ile evlendirmiştir.

Seyda da diğer insanlar gibi ömrünün sonuna gelir ve 87 yıl gibi uzun sayılabilecek yaşta, 1951 yılının başında vefat eder. Mezarı Hezan’dadır.

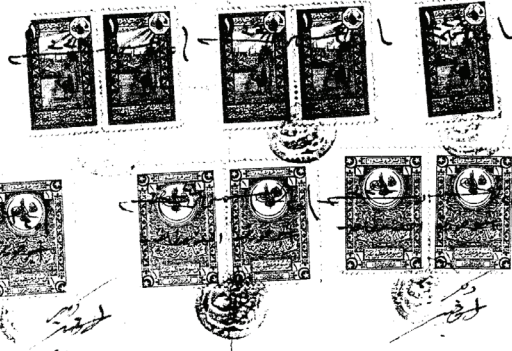
11 Hasi ile Z.Gökalp’in yazı ile tartışıklarını, Merhum Emekli Müftü Molla Ahmet Meylani, bana anlatarak “Bunları bizzat Melaye Hasi bana kendi ağzıyla anlattı” demiştir. Bununla beraber ben, Meylani Hoca Efendiye bu tartışmaların hangi dergi veya gazetede yayınlandığını sorunca, Meylani hoca,” Maalesef bunu kendilerine sormayı her nasılsa unuttum.” demiştir. Ben yine dönemin en tanınmış gazetesi olan” Sırat-ı Müstakim -Sonradan Sebil’ür Reşad-” da belki yayınlanmış olabilir düşüncesi ile bu gazetenin tüm makale ve yazarlarının adını taradığım halde bulamadım, belki de Diyarbakir’de yayınlanan gazetelerdedir, eğer böyle ise ki bu gazeteler o dönemde “Diyarbakir, Dicle ve Mücahid” gazeteleridir. Bunlarında tüm sayıları bir yana, yayınlanmış sayılarının yarısı bile bulunmamaktadır. (Şefik Korkusuz)

[illegible]

و عليك حيف التوكل على الله الخ في الامور كلها بالاعتماد على الله الخ
 منك و انا مولد عائلته المتبول المذبول الموصول في الحنوت والجلاوت واعقاب الدرس ومنه
 وانا افتخر بعباد الله الخ الوجد الهاد والسياسي الحاجي ابراهيم خليل ابن السيد الحاج عبد الله الامد و
 معز الله لهما ولسان المؤمنين بجاه النبي المرحوم في شهر ربيع الاول

في فصل الربيع سنة ثلثين و ثمانمائة و الف من

هجرة من له العز والشرف والبركة
 العالمين وصلى الله على سيدنا محمد
 وآله وسلم الى يوم
 الدين
 السيد ابراهيم
 الحكيم
 الحكيم
 الحكيم

Mela-i Hasi'nin İlim İcazesi'nin devamı.

KAYNAKLAR:

1. Yeğeni Molla Arif
2. Şer'iye Sicil Arşivindeki Dosyası. Dosya no:5224
3. Tarih ve Toplum Dergisi, Osmanlı Döneminde Yazılan Kürtçe Eserler Üzeri-
 ne, Haziran 1988, Sayı: 54, Cilt:9 Sayfa:58-63

ZAZACA MEVLİTLER

1. Mevlid-i Nebi Molla Ahmed-i Hasi

Mevlid-i Nebi'nin basımı ile ilgili yapılan yazışmalar resmi kayıtlarda şu şekilde tespit edilmiştir. Diyarbekir Vilayeti tarafından Maarif Nezareti'ne gönderilen yazıda Lice kazasına bağlı Hizan köyü ulemasından Ahmede Hase Efendi'nin Zaza lisanı ile telif ettiği Mevlid-i Şerif'in basım ve yayın izni talep edilmiştir (BOA, MF. MKT. 485/17.1; MF. MKT. 485/17.2; MF. MKT. 485/17.3). 25 Zilkade 1316 (6 Nisan 1899) tarihindeki belgede, Diyarbekir'de mukim talebeden Ahmed Efendi'nin "Zaza lisanı" ile yazdığı Mevlid-i Şerif'in basım ve yayınına ruhsat verildiği bilgisi yer almaktadır. Aynı vesikada, Zazaca Mevlid-i Şerif'in basım ve yayın izni alındıktan sonra Diyarbekir'de 400 adet basıldığı belirtilmektedir¹².

[14b] (1) tamāme bıvırāştışi mevlid-i kirdî be yârdımı hâlîki
û feyz û bereket-i peygamberi mâ (2) şallalahü ´aleyhi ve ´alā
alihi ve sellem bi desti aḥmed-i ḥāṣî hezānıcîd henzār û hirsey
û şıyyes (3) şarde bi târîhi ´arabî [=Peygamberimizin (SAV)
feyz ve bereketi ve yaratan Allah'ın yardımı ile Kürtçe mevlidin
yazılması Hezanlı Ahmed-i Hasi'nin eliyle bin üç yüz altı yılında
tamamlandı.]

İMLA

Molla Ahmed-i Hasi tarafından yazılan Zazaca manzum eser fâ/
i/ lā/ tün fâ/ i/ lā/ tün fâ/ i/ lün vezniyle yazılmıştır.

12 Ercan Çağlayan, "Osmanlı Belgelerinde Zazalar ve Zazaca Üzerine Notlar", *I.Uluslararası Zaza Dili Sempozyumu*, 13 Mayıs 2011, Bingöl Üniversitesi Yayınları, 2011, s.281

Ahmed Hâsî'nin Mevlid'i ilk olması açısından önemli bir kaynaktır. Eser, Vesîletü'n-Necât ile karşılaştırıldığında, Kürtçe mevlidlere göre daha edebî¹³ bir yapıya sahiptir.

Bingöl Zazacası ile kaleme alınan mevlit; Arap alfabesi ile yazılmıştır. Harekelendirilmiştir, bu yüzden rahat okunmaktadır.

29 sayfadan meydana gelen mevlitte her sayfa 15 satırdan ibarettir. Hasi'nin de belirttiği gibi Arapça kaf harfi ile diğer kaf harfini birbirinden ayırt etmek için Arapça olmayanların üzerine üç nokta koymuştur. ۛ harfini çift dudak v'si yerine kullanmıştır. Keskin v için de normal ۛ harfinin üstüne üç nokta (ف) koymuştur.

[14b]

(3) ... ba^cde inî bizânin mâ fark kerd û binâtî kâf-ı ʿarabî (4) ve gayr-i ʿarabî bî hîrî noqtân yaʿnî mâ kâf-ı ʿarabî ser û noqtâi (5) nî rûnây ev gayr-i ʿarabî ser û mâ hîrî noqtâ (6) rûnây zey gışt û kışt-i âhîrî (7) inî çî inâyın fark bîne (8) bî noqtân nî bô nî ni zânâyış ve's-selâm

(= Sonra bunu bilin, biz Arapça “kaf” harfi ile Arapça olmayan “kaf” harfini fark ettik. Yani Arapça “kaf” harfinin üstüne nokta koymadık. O Arapça olmayanın üstüne üç nokta koyduk. gışt (= parmak) ve kışt-i âhîrî (= diğer taraf). Bu böyle fark edilir. Noktasız olmazdı, anlaşılmazdı vesselam.)

[1a]

diyârbekir vilâyet-i celîlesine tâbi^c lice kazâsına mülhâk hezân karyeli mekrûmetlü aḥmede'l-ḥâşî efendîniñ zaza lisâniyle te'lif eylediği işbu mevlid-i şerîf ma'ârif nezâret-i celîlesiniñ 25 mârıt 315 târiḥli taḥrîrât-ı ʿaliyesiyle verilen ruḥşat üzerine def'a-i ülâda dört

13 Eserin edebî yapısı için bkz. Adnan Oktay, “Klasik Edebiyat Teknikleri ile Bir değerlendirme: Melaye Ehmedê Xasî'nin Kırmancca (Zazaca) Mevlidi”, Zaza Halkı; Tarih, Dil, Kültür ve Kimlik Sempozyumu Tebliğ Notu, Erivan 2011.

yüz nüshadan ʿibāret vilāyet-i mezkûre liṭoġrāfyā maṭbaʿsında ṭabʿ ve neşr idildi bundan başka ṭabʿ itdirilürse meşʿül ṭutulacaqdır

Hasi'nin tertibiyle girizgâh bölümü, mebhās (bölüm) dediği 12 bölüm, mevlidin duasının yapıldığı bölüm olmak üzere toplam 14 bölüm, 366 beyitten mürekkeptir. Eserin sonunda, düzyazı ile Zazaca kısa bir bölüm de yer almaktadır. Arapça yazılan son iki bölüm eserin tarihi ile ilgili yedi beyit ve beş beyitlik takrizden oluşmaktadır.

Motifler olarak Süleyman Çelebi mevlidine benzemektedir. Eserde “bahis” denilen bölümleri göre şu şekilde incelemek mümkündür.

1. Mevlidin giriş kısmıdır. Hasi bu kısmı mebhās (bölüm) diye adlandırılmıştır. 21 beyitten oluşan bu bölümde Allah'ın vasıfları anlatılarak, Allah'a hamd ve sena edilmiştir.

- (1) ez bi bismillahi ibtidā kenā
rāzıq-ı ʿāmān ū ḥāşān pyā kenā
(2) rabbi ḥamd ū şükriṯ ancaḥ tōri bī
kibr ū medḥ ū faḥriṯ pīr ū tōri bī

2. enō mebhāşi tertibi mevlūdī ū faḍlī vendişi (Bu mevlidin yazılması ve okunmasının fazileti üzerinedir)

Başlığını taşıyan bu bölüm, 45 beyitten oluşmaktadır. Bu bölümde mevlidin fazileti, yazılışı ve okunmasının önemi anlatılmaktadır.

- (22) lāzımū tertibi mevlūdī tamām
mā serō vācin bızāni ḥāş ū ʿām
(23) ger tı yev mevlūd ḥūri vendişi bıdı
lāzım ū tertib bızāni pī bıdı

3. enō mebhāşi çinibiyāyişi eşyān ū sırr-ı humā yō (Bu Allah'ın sırrı ve varlıkların yokluğu bölümüdür)

Başlığını taşıyan bu bölüm, 16 beyitten oluşmaktadır. Bu bölümde kâinatın yaratılmadan önceki hali, Allah'ın hikmeti ve kudreti anlatılmaktadır.

- (67) ʿavvulī ḥallāk-i küll-i māsivā
tım tenībī bāş bızān bī nevā
(68) nī enō ʿard ū enī ʿazmānī bī
nī perī ū cinnī nī insān bī

4. enō mebhāşī ḥalk-i peygamberi mā ū ḥalk-i eşyānū (Bu peygamberimizin yaratılışı ve varlıkların yaratılışı bölümüdür)

Başlığını taşıyan bu bölüm, 29 beyitten oluşmaktadır. Bu bölümde Peygamber Efendimizin yaratılışının geçirdiği evreler anlatılmaktadır.

- (83) ʿavvulī dārey yakīnī rabbi mā
kerde ḥalk ū pā bī çār şāğī hemā
(84) baʿdi cū yī pādişāhi sermedī
henkī nūri ḥū gırōt key aḥmedī

5. enō mebhāşī emr-i humā yō key kāleme (Bu Allah’ın emrinin kalem (takdir) için bölümüdür).

Başlığını taşıyan bu bölüm, 17 beyitten oluşmaktadır. Bu bölümde Allah’ın kaleme yazmayı emretmesi anlatılmaktadır. Hayal etmenin ağırlık kazandığı bu dizelerde yüce Allah’ın yaratılacak/olacak her şeyi yazması için kaleme emir vermesi anlatılır¹⁴.

- (112) baʿdi cū vā ey kalem nuştış bıke
vāzdi emri tōde vā vātış bıke
(113) vā bınūsne yev çınīko ğayri mın
hem muḥammed kāşid ū key emri mın

6. enō mebhāşī ḥalk-i ādemiyū nūr-i peygamberi yō kevti pāştī yī (Bu Adem’in yaratılışı ve peygamberin nurunun Hz. Adem’in sırtına verilmesi bölümüdür).

14 İbrahim Dağılma, “Ahmedê Xasî’nin Hayatı ve Mewlid Adlı Eserinde Tema”, *Bingöl Üniversitesi Yaşayan Diller Enstitüsü Dergisi*, Yıl 1 Ocak 2015

Başlığını taşıyan bu bölüm, 40 beyitten oluşmaktadır. Bu bölümde Hz. Âdem'in topraktan yaratılması ve yaratılan bu bedene ruh verilmesi anlatılmaktadır.

- (129) ba^{de} külli nuştışi âşiyân kō kerd
hālîk-i cebbārî fermānike kerd
(130) kaybi cembrā^îlî vâ henkî herî
biyâre ^{ardân} rā bi şeştî tevvirî

7. enō mebhāşî eştîşe âdemi yō cennet ū mārdis̄-i kālîkân-i peygamberi mā (Bu Adem'in Cennetten kovulması ve peygamberimizin ataları ve yakınlarının bölümüdür).

Başlığını taşıyan bu bölüm, 22 beyitten oluşmaktadır. Bu bölümde Hz. Âdem'in Allah-u Teâlâ'nın emrine uymayarak cennetten kovulması ve Peygamber Efendimizin adını anarak affedilmesi anlatılmaktadır.

- (169) hâzret-i havvâ nazar dâ âdemî
vâ çî nūr vâ yî fahr-i âlemî
(170) hālîkî hur dî müzeyyen kerdî bî
hem di cennetde muhayyer kerdî bî
(171) ba^{de} cū kū âdemî bi emri kerd
hālîkî vâ yî bigîri berzî ard

8. enō mebhāşî ^{abdullahi} yō cühūd-i şāmiyānū ū vāştışi āminā cîri (Bu Şam Yahudilerinin ve Amine'yi istemeleri bölümüdür).

Başlığını taşıyan bu bölüm, 28 beyitten oluşmaktadır. Bu bölümde Peygamber Efendimizin nurunun babası Hz. Abdullah'a geçişi anlatılan bu bölümde ayrıca Hz. Abdullah'a Peygamber Efendimizin annesi Hz. Amine'yi istemeleri anlatılmaktadır.

- (191) vaqtu ^{abdullahide} nūr bî zühūr
kāfirān zāna kū âmev nîzdî nūr
(192) ba^{de} cū geyrāy bi katli yî hemā
hāfîzî yî hālîkî ^{ard} ū semā

9. enō mebhāṣi intikālī nūr-i peygamberi yō ū hevnān-i āmināvū
(Bu peygamberlerin nurunun intikali ve Amine'nin rüyaları bölümüdür).

Başlığını taşıyan bu bölüm, 27 beyitten oluşmaktadır. Bu bölümde artık Peygamber Efendimize hamile olan Hz. Amine her ay rüyasında bir Peygamber görmekte ve onlardan karnında taşıdığı zat için müjdeli haberler öğrenmektedir. Peygamber Efendimiz annesinin karnında altı aylık iken yetim kalışı da anlatılmaktadır.

(219) ba^ˆdi cū nūr ū kū mā kerdu ṣenā

āme bī meymān bi ḳayb āminā

(220) vaḳtu yō nūr āmināde bī zuhūr

āminā zī di ˆaceb ˆizz ū sürūr

10. enō mebhāṣi velednāyiṣi peygamberi māvu ṣallallahū ˆaleyhi ve ˆalā ālihi ve selem (Peygamberimizin doğması ve ona salat ve selamın getirildiği bölümüdür).

Başlığını taşıyan bu bölüm, 18 beyitten meydana gelmektedir. Bu bölümde Peygamber Efendimizin doğumu anlatılmaktadır. Son beyitler ise “Merhaba” ile başlamakta olup, Peygamber Efendimizin yeryüzüne intikal etmesi ile duyulan sevinç ve coşku anlatılmaktadır.

(246) ṣī rebī^ˆü'l-evveli rā des ṣevī

āminā bī ḡarḳ-i nūri yev hevī

(247) āminā vā vaḳtu bī duyyes ṣevī

ez tenī mendā di ḡalva bī yevī

11. enō mebhāṣi henī ˆacāyibānu āmey vüçüd ṣevī mevlūdī (Bu doğum gecesi acayip şeylerin dünyada meydana gelmesi ile ilgili bölümüdür).

Başlığını taşıyan bu bölüm, 17 beyitten oluşmaktadır. Peygamberimizin doğduğu gece meydana gelen bazı olağanüstü olaylar anlatılmaktadır. Bin yıldır sönmeyen ateşin sönmesi ve Save gölünün

bir anda kuruması gibi olaylar bu olağanüstü olaylar arasında yer almaktadır.

- (264) vaktu āme nā dūnyā tāvīl hemā
secde berd ķey ḥālīķi ʿarş ū semā
(265) secde rā vaktu vurişt vā rabbenā
ümmetey mın ʿācizā ez vīnenā

12. enō mebhāṣi ḥālīmā-yı saʿdiyānu raḍıyallahu taʿālā ʿanhā (Bu Allah ondan razı olsun Sadiyanlı Halime'nin bölümüdür)

Başlığını taşıyan bu bölüm, 24 beyitten oluşmaktadır. Bu bölümde Peygamber Efendimizin sütanesi olan Hz. Halime'ye verildiği üç yıl anlatılmaktadır. Peygamber Efendimizin altı yaşında annesini, sekiz yaşında da dedesini kaybetmesi bu bölümde anlatılmaktadır.

- (281) āminā vā hevni mīnde bī beyān
gō bīd ū yī şīt ḥālīmā-yı saʿdiyān
(282) çende rōci baʿde cū yev kārīvān
āme mekke nāme vāti saʿdiyān

13. enō mebhāṣi nuzūl-i vahy ū mīrāciyō (Bu vahyin inmesi ve miraç bölümüdür).

Başlığını taşıyan bu bölüm, 51 beyit ile en uzun bölümdür. Bu bölümde Peygamber Efendimize ilk vahyin gelmeye başlaması ile Miraç anlatılmaktadır. Miraç esnasında Peygamber Efendimizin gördüklerine de genişçe yer verilmektedir.

- (305) baʿdi cū ānyā kū dūnyā fāniyā
hem bi kıymet ķasi yev dāsī niyā
(306) vā ḥūrī rabbi tı zānī vīnenī
çīke rā ḥas nī kenā bī tō tenī

14. haza du'a-i mevlidi'n-nebī Mevlidin son kısmı olan bu bölüm üçü Arapça olmak üzere toplam 11 beyitten oluşmaktadır. Bu

bölümde Molla Ahmed-i Hasi artık Mevlidi tamamlamış ve dua etmektedir.

- (356) yā ilahī kemterīn ū kâşirī
mā heme rabbī tı zāni nāziri
(357) raḥmetey tō zāfirā zey ƙahri tō
mā īmān ārdū bīnō vātış bi tō

Zazaca Mevlid'in sonunda da mevlidin kim tarafından kaç tarihinde yazıldığı ve üç noktalı vav harfini niçin kullandığını Zazaca izah etmektedir.

15. hazā nazm-ı târiḥ-i li-mü'ellif-i mevlid Arapça yazılan yedi beyit de mevlit yazarının bu eseri kaleme aldığı tarih ile ilgilidir¹⁵.

16. “Haza takriz.....” Mevlid'in sonunda ise Siirt'li Allame Fethullah Hasbî'ye ait olan beş beyitlik bir takriz yazılmıştır¹⁶.

ZAZACA DİĞER MEVLİDLER

1. Biyışê Peyxemberi Osman Efendiyo Babij

Osman Efendiyo Babij, 1852 yılında dünyaya geldi. Gerçek adı Osman Esad'dır. Halk arasında Osman Efendiyo Babij olarak bilinmektedir. “Bab” doğduğu köyün ismi olup, Türkçesi Kapıkaya'dır. Babası Siverek müftülüğü yapmış olan Hacı Eyüp Efendi'dir. Osman Efendiyo Babij; Zazaca, Kürtçe, Arapça ve Osmanlıca bilmektedir. 1905 yılında başladığı Siverek müftülüğü görevini 24 yıl yürütmüştür. 23 Mart 1929 yılında, 82 yaşındayken vefat etti. Kabri Siverek'tedir¹⁷.

15 هَذَا النَّظْمُ تَارِيحٌ لِمَوْلَفِ الْمَوْلِدِ Bu nazm, mevlid yazarının bu eseri kaleme aldığı tarih ile ilgilidir.

16 دَا التَّقْرِیْطُ لِلْعَلَامَةِ السَّعْرَدِي الْعُمَرِي فَتَحَ اللّٰهُ حَسْبِي Bu takriz Hz. Ömer neslinden olan Siirt'li Allame Fethullah Hasbî'ye aittir.

17 Bkz. Ahmet Kırcan, “Mewlîdê Osman Efendiyo Babijî”, *The Zaza People: History, Language, Culture, Identity*, 28-30 October, Yerevan, 2011

Osman Efendiyo Babij, mevlidini 1903 yılında yazmıştır. Ancak mevlidi kendi ölümünden 4 yıl sonra yani 1933'te Celadet Ali Bedirhan tarafından Arap harfleri ile Şam'da basılmıştır. Eserin latin harflerine ilk transkripsiyonu Malmisanij tarafından yapılmış ve Hêvî dergisinin dördüncü sayısında, 1985 yılında yayımlanmıştır. Son olarak da eser, 2007 yılında Diyarbakır Kürt Enstitüsü tarafından basılmıştır¹⁸.

Osman Efendiyo Babij'a ait mevlit sekiz bölümden oluşmakta olup, toplamda 196 beyitten meydana gelmektedir. Eserde her bir bölüme ayrı bir isim verilmesi de her bölümde ayrı bir olay anlatılmaktadır.

2. Mevlid Molla Muhammed Ali Huni

1971 yılında yazılan bu mevlit, 33 yıl sonra 2004 yılında Vate Yayınları tarafından basılmıştır. Toplam 120 sayfadan oluşan eserde, aynı zamanda Yusuf ile Züleyha ve Kербela kasideleri de yer almaktadır¹⁹.

Eser Mehmet Uzun tarafından kaleme alınan bir yazı ile başlamaktadır. Bu yazıda Molla Mehamed Eli Hun'un hayatı, sanatı ve eserleri konu edinmektedir. Bu yazı aynı zamanda mevlit henüz basılmadan önce Vate dergisinin 18. sayısında 2002 yılında yayınlanmıştır²⁰.

3. Mevlid-i Nebi Molla Kamil Pueği

Molla Kamil Pueği tarafından yazılan Mevlid-i Nebi, 2003 yılında İstanbul'da basıldı. Toplam 65 sayfadan oluşan eserde, sadece mevlit yer almamaktadır. Kitapta mevlidin Arap harfleri ile yazılmış orijinal kısmı da bulunmaktadır²¹.

18 Murat Varol, "Zazalarda Mevlit ve Siyer Geleneği", *II.Uluslararası Zaza Tarihi ve Kültürü Sempozyumu*, 4-6 Mayıs 2012

19 Murat Varol, "Zazalarda Mevlit ve Siyer Geleneği", *II.Uluslararası Zaza Tarihi ve Kültürü Sempozyumu*, 4-6 Mayıs 2012

20 Bkz: Mehmet Uzun, "Mela Mehmed Eli Hunî û Edebiyato Kirdkî (Zazaki)", *Vate*, Hûmare:18, Hamnan, payîz 2002, s.56-66

21 Murat Varol, "Zazalarda Mevlit ve Siyer Geleneği", *II.Uluslararası Zaza Tarihi ve Kültürü Sempozyumu*, 4-6 Mayıs 2012

Molla Kamil Pueği'nin yazdığı Mevlid-i Nebi, aynı zamanda 2003 yılında Vate dergisinin 19. sayısında da yayımlanmıştır. Mevlit, Bingöl ağzı ile yazıldığı için, sayfa altlarında bazı kelimelerin farklı yazım biçimleri de gösterilmiştir²². Her iki baskıda da mevlidin Hicri 1420/Miladi 1999 yılında yazıldığı notu da yer almaktadır.

Molla Kamil Pueği tarafından yazılan Mevlid-i Nebi toplam 104 beyitten oluşmaktadır. Mevlit tek parça halinde yazılmış olup, bölümlere ayrılmamıştır.

4. Mevlid-i Zazaki Molla Muhammede Muradon

Molla Muhammede Muradon tarafından yazılan Mevlid-i Zazaki, Zazaca alanında yazılmış beşinci mevliddir. Mevlit, Vate dergisinin sonbahar 2003 yılındaki sayısında yayımlanmıştır. Ayrıca mevlidin sonunda Ferhengek (Sözlükçe) başlığını taşıyan iki sayfalık kısımda, mevlidde geçen ve çoğunluğu Arapça-Farsça olan toplam 71 kelimenin Zazaca karşılığı verilmektedir. Eser aynı zamanda Molla Muradon tarafından bin adet baskısı yapılmıştır²³.

Molla Muradon tarafından yazılan Mevlid-i Zazaki, toplam 7 kısımdan ve 204 beyitten meydana gelmektedir²⁴.

5. Mevlid-i Nebi Abdulkadir Muşeki

Gerçek adı Abdulkadir Arslan'dır. Bingöl merkeze bağlı Muşek Köyü'nden olduğu için Abdulkadir Muşeki adı ile bilinmektedir. 15 bölümden oluşmakta olup, Arap Alfabeti ile yazılmıştır. Mevlidin matbaa ya da yayınevi tarzı baskısı henüz yapılmamış olup, fotokopi tarzında çoğaltılmıştır.

Eser toplam 278 beyit ve 15 bölümden oluşmaktadır.

22 Bkz: Mela Kamilê Puexî, "Mewlidî Nebî", *Vate*, Hûmare: 19, Zimistan-Wisar 2003, s.76-82

23 Bkz. Mela Mehemed Elî Hunî, *Mewlid*, Vate Yayınları, İstanbul, 2004, s.22

24 Murad Canşad, "Mela Mehemedê Muradan", *Nûbihar*, Sayı 118, İstanbul, 2012, s.67

Siyer

Siyerê Nebi *Mulla Cımayo Babij*

Siyerler, Hz. Muhammed (s.a.v)’in hayatının anlatılması ve öğrenilmesi açısından önemli bir yere sahiptir. Zaza edebiyatında siyer türünde şimdiye kadar sadece bir tane eser yazılmıştır. Bu eser de Molla Cumayo Babij (Cuma Özusan) tarafından hazırlanan Siyerê Nebi isimli eserdir²⁵.

Zaza yazımın tek siyer kitabı olan Siyerê Nebi, 2009 yılında Nûbihar Yayınları tarafından basıldı ve toplam 104 sayfadan oluşmaktadır. Kitabın girişinde Molla Cumayo Babij’in Zazaca biyografisi yer almaktadır.

Eser Destpêk, Kısım 1-21 ve Peynî başlıklarını taşıyan toplam 23 bölümden oluşmaktadır. Eserin tamamı da toplam 906 beyitten oluşmaktadır.

25 Murat Varol, “Zazalarda Mevlit ve Siyer Geleneği”, *II. Uluslararası Zaza Tarihi ve Kültürü Sempozyumu*, 4-6 Mayıs 2012

TRANSKRİPSİYON İŞARETLERİ

ء	ˁ
ث	s
ح	ḥ
خ	ḫ
ذ	ẓ
ص	ṣ
ض	ḍ, ẓ
ط	ṭ
ظ	ẓ
ع	ˁ
غ	ġ
ق	q
ك	ḳ
ف	ḟ

[1a]

diyārbekir vilāyet-i
celīlesine tābi^c lice қаzāsına mülhak
hezān қaryeli mekrūmetlü ahmedül-hāşī efendīniñ
zaza lisāniyle te³lif eylediği işbu mevlid-i
şerīf ma³ārif nezāret-i celīlesiniñ 25 mārıt 315
tāriħli taħrīrāt-ı ^caliyyesiyle verilen ruħşat üzerine
def^ca-i ūlāda dōrt yüz nüshadan ^cibāret vilāyet-i
mez^ckūre liṭoğrāfyā maṭba^casında ṭab^c
ve neşr idildi bundan başqa ṭab^c
itdirilürse mes³ul
tutulacaqdır

[1b]

مَوْلِدُ النَّبِيِّ الْقَرِيبِيِّ
صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَيْهِ فِي الْبُكْرَةِ وَالْعَشِيِّ²⁶

BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

- (1) ez bi bismillahi ibtidā kenā
rāzıķ-ı ʿāmān ū ḥāşān pyā kenā
- (2) rabbi ḥamd ū şükri ancaḥ tōri bī
kibr ū medḥ ū faḥrī pīr ū tōri bī
- (3) çende rāy bi māsiwā bī ḥamdi mā
lā-belī niri ḥisābān çendi mā
- (4) ḥamd ū şükri tō edā kaṭ nī benī
mā serā rabbi tı zāni vīneni
- (5) ḥālī miskin ū faķīr ū nākışān
rū reş ū zerre siyāhi zey hesān
- (6) her nefesde vāci ḥamd ū şükri tō
vācibu bī şübhe ancī ḥaķķi tō
- (7) mānenu īna ser ū şükri çımān
dest ū ling ū pyā bi āʿzā-i bīnān
- (8) key yenō cā rabbi ḥaķķi şükri tō
ger ezel rā tā ebed mā zikri tō

26 Kureysli Nebinin mevlidi. Sabah ve akşam Allah'ın rahmeti onun üzerine olsun.

[2a]

- (9) tım bıker kaç ğāfilī nī bin mudām
her muhālu ger edā ker mā tamām
- (10) lā-belī mā zāni raḥmā bī ḥisāb
tō hete estā ū mā bī dil-kebāb
- (11) vāzeni mā luḫfi tō her gō heve
tım bi zāri ū fiğānu rōc ū şeve
- (12) ez ḳasem dā'im bi zāti tō kenā
hem bi yev yev ez şifāti tō kenā
- (13) ger ebed yev ḥamdi tō kaç nī kerū
raḥmeti tō ancī yō gō her berū
- (14) çünki raḥmey tō bi ḳaybi yī biyā
ger çıkā şermende ū sīne siyā
- (15) rabbi ḥāli mā bi ḥū tō rā āyān
lāzımey hendī çiyā vācu zivān
- (16) ḥālīḳi mā tım tiyi bār-ī ḥudā
şāfi i māzī muḥammed muştafā
- (17) hendī mā şeytāni rā pervāy çiyō
yō kō tō rā tım biyō bī hiyyō
- (18) ey bīrā-yı dīnī tım gūş-dāri bī
hem bi ḳalbi ḥū bi ḥū hişyāri bī
- (19) key şimā dī nāme-i şāhi şimā
āme vātış sūnnet vāci şimā
- (20) eş-şalāt ū ve's-selām yā ḥabīb
dā'imā tōrū bīvāri yā tabīb

(21) vāzeni ger mā ḥalāṣiyyā tamām
vātişi mā eş-şalāt ū ve's-selām

1 enō mebhāşi tertîbi mevlūdî ū faḍlî vendişî

[2b]

(22) lāzımū tertîbi mevlūdî tamām
mā serō vācin bızāni ḥāş ū ʿām

(23) ger tı yev mevlūd ḥūri vendiş bıdı
lāzım ū tertîb bızāni pî bıdı

(24) evvelā tezyîni ḥū ʿaylāni ḥū
lāzımū tōri bıḳāsi ḥāli ḥū

(25) cā biyāri baʿdi cū ʿūd ū buḥūr
şerbet ū mūmān zî rûni bî kuşūr

(26) henkî nān ū şōle zî rûne bırā
vende çende merdımān ḳāsi ḥū rā

(27) ger bıpersi vendişî rōc ū şeve
vendişî şev bâştır ū her gō heve

(28) çünki şev bî āme şāhi enbiyān
nā dūnyā hem mekkede ey ʿaşıḳān

(29) ʿilleti şev çünki ʿişyāni kemî
tum benā vāḳıʿ bi ibn-i ādemî

(30) ḥaşşaten yev rey dı dūnyā ey şevî
ḳaṭ gunehkārike nî bî yev hevî

(31) ger biyō vātış delîli mā çiyō
neksi lāt ū pût ū nār-i fursiyō

- (32) ʿilletu yev zī dūnyā bīnī zālām
küfr ū şirki rā hemā bībī tamām
- (33) yō bi şev āmevkō lū māmā bızān
küfr-i dūnyā kerd bī şev bī gümān
- (34) hāşılī қағ nī ni vātış vaşfı yī
mā bi fek taʿrīf bıker hem medħi yī
- (35) yō kū hallāķ-i cihān-ı medħi yī
kerdu mā hendī ғı vācin vaşfı yī
- (36) vāzeni ger mā ḥalāşıyyā tamām
vātışi mā eş-şalātüve’s-selām

[3a]

- (37) nefʿ-i mevlūdī şımā persi bızān
қағ ebed nī ni ḥisābı defterān
- (38) belkī yev yev lāzımı vācin şımā
pī bızāni pīliyey āy şāhı mā
- (39) yev terā vendişi biyō gerçi serō
kāmū bōrū gō hezār ʿillet berū
- (40) hem bedelde raḥmetev keyf ū sürūr
nāzil-i ḳalbī bībō hem feyz ū nūr
- (41) meclisā mevlūd biyō vendiş tede
gō bībō ğarķ ey di nūr-i aḥmede
- (42) hāşılı kāmū kū gūş-dārī buko
yān bīvānu yān sebeb bō bi şıkō
- (43) cennet-i firdevsī īri hem vērī
bōrū yō ḫāsike āvey kevşerī

- (44) hem cuvābi ҡabre zī īr sehāl
gō bībō tāvīl bīdō ʿammā yusāl
- (45) ھاڤret-i şiddīķ vātu yev kelām
bāş bızāni pī bigīri ھاş ū ʿām
- (46) ھاrc ker ū yev dirheme kāmū tamām
yō havāli mın di cennetde mudām
- (47) ھاڤret-i fārūķı zī taʿẓīm yī
vātu mārā pī bızāni ҡadri yī
- (48) ҡadri yī kāmū bıkirō bī riyā
zey muḥammed aḥmedī biyār ū dünyā
- (49) ھاڤret-i ʿoşmāni yō kerrārı şaf
hur dinān vāt ʿaceb ğī kev şeref
- (50) yev bīdō yev dirheme bi ҡalbu şedīd
zey di bedr ū hem ھاneynde bō şehīd

[3b]

- (51) hem bıķīr ū ҡadri eyizī bırān
yev dünyārā nī vecīnu bī imān
- (52) şeyḫ başrī vātu zey kūh-i uḥud
zerdi mā bi gō di yev mevlūd de bīd
- (53) faḥr-i rāzī vātu vaķtā rūnenī
nān eger yev bōrū loķmīke tenī
- (54) pīze dekūnān bıko cūş ū ھاrab
gō bıvāz ū tım ʿafū vācu ā rabb

- (55) āy kō ez ver dā gunehkār ū ʿafū
vāzenā īri bi nāmey tō ʿafū
- (56) serrī saḡtī vāt cāv mevlūd tede
vānenī yō cennetu yī hāy tede
- (57) çünkü key ḥubb-ı ḥabīb bā-şafā
iy yenī pī ser kenī zevḳ ū şafā
- (58) iy zī vātu yev ḥadīsi kev nefīs
men aḥabbenī huve ʿind-i celīs
- (59) cennet-i firdevsīde ḥattā ḥatā
bes niyō hendī çı vāci āy fetā
- (60) şeyḥ cüneydiyyō celālu'd-dīni mā
vātu hem maʿrūf-ı kerḥī zī-tebā
- (61) hınkī nef'i vendişi mevlūdi yī
ger biyī vātış şinī vist per belī
- (62) ḳadri yī ger mā bızānin ende bes
kāfiyū māri ḥattā āḥir nefes
- (63) ḥāşılī mā kōri bī ḥadd ū kıyās
mā çı zāni ḳadr-i mevlūdī binās
- (64) belkī zān ū ḳadri yī rabb-i kerīm
medḥi yī lūmā dı ḳur'ānu ʿazīm
- (65) kerd ū vātu yā muḥammed ya emīn
أَنْتَ مِنِّي رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ²⁷

27 Sen benden taraf âlemlere rahmetsin. (Bu beyit, Enbiya suresi 107 de geçen, “Seni ancak âlemlere rahmet olarak gönderdik” ’âyetinin anlamındadır).

[4a]

- (66) vāzeni ger mā ḥalāsiyyā tamām
vātişi mā eş-şalāt ū ve's-selām
- 2 enō mebhāşi çinibiyāyişi eşyān ū sırr-ı humā yō
- (67) ʿavvulī ḥallāk-i küll-i māsivā
tım tenībī bāş bızān bī nevā
- (68) nī enō ʿard ū enī ʿazmānī bī
nī perī ū cinnī nī insān bī
- (69) nī enī rōci ū şevī nī nızd ū dūr
nī zamān nī mekāni bī fütūr
- (70) yāni nī hācāv tiyā enkāv veri
kaṭ çı nī bī hem çinīkī zey veri
- (71) lā-belī fikr ū teʿemmül kaṭ meke
ʿakli ḥayvānī ebed ver pī meke
- (72) yō ʿakl kū aşlı yī āvev harī
yō çı zānu ḥükmi şāhi ekberī
- (73) ger bıpersi ḥikmet-i humāy terā
gō bībō zey meşk perçe āy bırā
- (74) āḥirī kaṭ yev bi ʿakl ū māhirī
nirsenu maʿrifeti yī kādirī
- (75) belkī ancaḥ ehl-i ḳalb-i muḥreḳi
yō bızānu cüzʿike sırr-ı ḥaḳḳi
- (76) nişkenu yō zī bıko taʿrif hemā
cevher-i maʿrifeti ḥallāḳi mā

- (77) çünkî ḥaddi ḥarf ü şavtân kaṭ niyō
sırr-ı ḥallāk-i cihān yî vâciyo
- (78) hem maʿāniyi dı ḳalbi ʿāşıkān
biyeri vâtiş yî bî nuṭḳ-ı natıḳān

[4b]

- (79) çünkî ḥarf ü şavtî tum cihâtî yî
sırr ü maʿnây cihetânra ḥālî yî
- (80) ḥāşılî kaṭ eşkeni rûşeni çıra
ḥükmi rōcî sist kerü ḥükmi ḥû rā
- (81) ʿaḳl ü ḥarf ü şavṭi mâzî yō kader
eşkeni sırrân bi fek biyâri teber
- (82) vâzeni ger mā ḥalâşıyyā tamām
vâtişi mā eş-şalât ü ve's-selām
- 3 enō mebhāşî ḥalḳ-i peygamberi mā ü ḥalḳ-i eşyānū
- (83) ʿavvulî dārey yakīnî rabbi mā
kerde ḥalḳ ü pā bî çār şāġî hemā
- (84) baʿdi cū yî pâdişāhi sermedî
henkî nûri ḥû gırōt ḳey aḥmedî
- (85) vā bıbe aḥmed hemā şāh-i vedūd
şekli ṭayrā ṭāvuse āme vücūd
- (86) baʿdi cū nā dāra ser rabbü'l-umem
zikri yî kerd bî ḥisāb nî nō ḳalem
- (87) baʿde yî zıkrân hemā rabbi verā
ārde yev ʿaynay ḥayā nā yî verā

- (88) vaktu nūr-i aḥmedī ānyā terā
bī ḥisāb yī kerd ḥayā rabbi ḥū rā
- (89) āreḳīke dā hemā şeş çılki yī
kevtī vār çār bī terā çār-yāri yī
- (90) yev terāzī bi güli bûy tım yenī
yinerā yevzī birencū mā venī
- (91) ba[°]de cū nūr-i ḥabīb-i aḥmedī
secde berd pānc rāy bi ḳaybi sermedī
- (92) yō sebeb rā māri pānc farzī tamām
vācibi ū tım mā nımāc ker her mudām

[5a]

- (93) ba[°]de cū duyyes ḥicāb-i nādirī
ārdī nāy rū-yı ḥudā-yı ḳādirī
- (94) nāmeyī perdān bi ḥū yev merḥamet
yev kerāmet yevzī minnet menzilet
- (95) yev nübüvvet yevzī ṭā[°]at nāme bī
yev sa[°]adet yevzī rıf[°]at yā ebī
- (96) yev hidāyet yevzī ta[°]zīm des temām
yev şefā[°]at yevzī ḳudret ve's-selām
- (97) ba[°]de cū nūr-i ḥabībi serverī
mendu her gō perdede yō çend şarī
- (98) her gō yevde kerdu zikri kev temīz
ḥaddi yī zānu tenī rabbu [°]azīz

- (99) ba^ˆdi zikrī ḥālīkī ^ˆard ū semā
eştu yō nūr baḥr-i ^ˆirfāni hemā
- (100) ba^ˆdi yīzī eştu baḥr-i naḍreti
ba^ˆdi naḍrī eşt baḥr-i ḳudreti
- (101) ba^ˆdi cū eşt merḥamet baḥr-i ^ˆumān
vaḳtu yī rā zī teber āme hemān
- (102) bāskī şāyti henkī ḳilki kevti vār
sē ḥezār ū vīst ḥezār ū zīde ḳār
- (103) vaḳtu yī ḳilki kū yī rā bī berī
her gō yev bī rūḥı yev peygamberī
- (104) bāskī şāyti ancī ḳilki bi ḳıyās
kevti vār bī ümmeti yī ^ˆām ū ḥaş
- (105) ḥālīkī yev cevhere yī nūri rā
kerde peydā ba^ˆdi cū ānyā terā
- (106) bīdi felḳey tāvili āy yev hevī
yī bi heybet dā naẓar nimey yevī
- (107) tāvilī ḥelyā bī baḥr-i kev ^ˆumān
heybetān rā düvü kef dā yī hemān

[5b]

- (108) kef bī ^ˆard ū ^ˆavvulī yī mekke rā
yō sebeb rā mekke bī ümmü'l-ḳurā
- (109) dū zī ^ˆazmānī terā āmey vüçüd
lā-ḥaḳīḳat ancī zānu yō vedüd
- (110) nısfu bīnrāzī vırāştıṣ dā cedīd
levḥ ū kürsiyyu ū ḳalem ^ˆarş ū mecīd

- (111) vāzeni ger mā ḥalāṣiyyā tamām
vātışi mā eṣ-ṣalāt ū ve's-selām
- 4 enō mebhāṣi emr-i humā yō key kaleme
- (112) ba^cdi cū vā ey kalem nuṣtış bike
vāzdi emri tōde vā vātış bike
- (113) vā bınūsne yev çinīko ḡayri mın
hem muḥammed kāṣid ū key emri mın
- (114) vaḳtu ānā vā ṣınāvut ey kalem
tāvili ṣī secde^o ū bī heṣ bī hem
- (115) secde rā vaḳtu vuriṣte rabbenā
vātı ḥallāḳi minī ez vinenā
- (116) lā-belī kāmū kū nāmey yī hemā
āme nuṣtışī nāmeyi tō dir bī mā
- (117) ḥālīḳi vā evvel ū āḥir ezā
yō zī maḥbūbı minū ^cāṣıḳ ezā
- (118) ger bi ḳaybi ḥubbi yī nibāy mizī
çīke nī ārdi vüçüd ū nī tızī
- (119) vā bınūsne herçī ^ciṣyānī biko
yō gō ḥiṣṣey yī cirī agir biko
- (120) herçī nī geyrō bī ^caksi emri mā
ḥaḳḳ yī firdevs ū dītiṣ vechi mā
- (121) ümmetī peygamberānı bā-ṣafā
pīr ū ānū nuṣtī ḥattā muṣtafā

[6a]

- (122) ümmetey yîri zî dest pî kerd qalem
kû binûsnô vâcû yî zî ke'l-umem
- (123) tâvilî heybet gırôt vînderte hem
hâlıkîvâ bes te'eddeb yâ qalem
- (124) heybetân rā bîdî şakķı secde berd
ba'ci secdi vâ çivâcî rabbu ferd
- (125) vâ binûsne ümmetey yîrî sürür
ümmetün müznibetün rabbün ğafûr
- (126) yô sebeb rā sünnetu şakķ-ı qalem
vaķtı kaķî mā biker ey ze'l-himem
- (127) ba'ce cû nuştî heme taķdîri tām
çî bîbô peydâ ilâ yevmü'l-kıyām
- (128) vâzeni ger mā hâlâşıyyâ tamām
vâtîşî mā eş-şalât û ve's-selām
- 5 enô mebhâşî halk-i âdemiyyü nûr-i
peygamberi yô kevti pâştî yî
- (129) ba'ce külli nuştîşî eşyân kô kerd
hâlık-i cebbârî fermânike kerd
- (130) kaybi cebrâîlî vâ henkî herî
biyâre 'ardân rā bi şeştî tevvirî
- (131) nî bô rengike terâ biyâri kemî
pî vîrâzın ey herî rā âdemî
- (132) hikmeti rengi herî insânî pî
her gô yev rengike bî nî bî ze pî

- (133) hā bi şekl ū hā şecā^ˆat dil-berī
hā bi cūd ū hā bi ṭab^ˆu enverī
- (134) ārde cebrā^ˆīlī vār ū kerde rū
henkī āvey raḥmetī kerde pīrō
- (135) ba^ˆde cū zey mīr^ˆ acelnā yev zamān
nī dūsa pīrā ū cīrā bī hemān

[6b]

- (136) kerde ser ev henkī baḥr-i ḥüzni rā
yō binān tāvil gırōt bī ḥamdī rā
- (137) māzī lūmā dā^ˆimā maḥzūn benī
cān yenō pī ser muḥayyer mānenī
- (138) ba^ˆde cū vā ḥālīkukū zū'l-ḥikem
īlmi minde kerd ū sebḳat ḥüzñ ū ğam
- (139) ḳaybi ibn-i ādemī ey ins ū cinn
kāmū ehl-i şabri bō yō ehli mīn
- (140) kām kesū kū nī kerū şabr ū kerīm
ez gō rūnīyī ser ū ḥüznu^ˆ aẓīm
- (141) ba^ˆdi cū ādem tamām kerd şekli yī
ḥazret-i cibrīlī pūf kerd rūḥı yī
- (142) tāvilī ādem vurişt rōniştverī
ḥazret-i cibrīlī secde berd ciri
- (143) ba^ˆdi cū herḳī melek pīrō tamām
secde berdī ādemi ri ḥāş ū^ˆ ām
- (144) tāvilī nūr-i muḥammed ḥātemī
bī mücellā yō di pāştey ādemī

- (145) cennetu berzaḥde nāy rō vā hemā
lāzīmū nā dāra rā dūr bī ṣīmā
- (146) ṣaf bi ṣaf vındertī yī peyde melek
bī muḥayyer ādemi vā ez gerek
- (147) persī ḥallāḳ-i cihānrā nū sebeb
yī çırā vınderti mın peyde ʿaceb
- (148) vaktu persa ḥālīḳi rā kevn ū ḥāl
vā enō ḥikmet çiyō yā ze'l-celāl
- (149) ḥālīḳivā nūri ṣāhi cinn ū ins
hāv dī pāṣtey tōde yō eyrū celīs
- (150) ḥikmet ū heybet zī pīrō āve vo
nī ʿmet ū cennetzī pīrō āve vo

[7a]

- (151) ādemī vā ḥālīḳi ʿarṣ ū felek
ḥaskenā pīrōmuḳabil vev melek
- (152) ḥikmeti ḥallāḳi rā dī āme nūr
miyāni vechi yīde tāvil bī zūhūr
- (153) ādemī vā rabbi ez hīvī kenā
yī biyā qarṣī ḥūri ez vīnenā
- (154) kerd emri kev laṭīf ʿilm-i ḥuda
nūr bī nāzil āme gışta eşhede
- (155) yō sebeb rā gıştā rāšte efḍalā
zey çepe ey ehl-i ḥubb ū mübtelā
- (156) lūmā vaktu nengūyī ḥū ḳesnenī
destu rāştde ʿavvulī dest pī kenī

(157) destu rāşt rā zī kō gıştā nūr tede
ba^ˆdi cū hīri hemey yā kıştade

(158) ba^ˆdi yine pīlezi kō ķesnenī
destu ķep tertīb tede nı-vīrāzeni

(159) ķūnkī gıştı destı rāştī efďalı
mā verī vātu şımā zāni belī

(160) lāzımū mā ģikmeti tertīb vāc
ķūnkī her gō derdi rī est ˆilāc

(161) vaķtu yō nūr āme gıştā bī sekān
nūri ķār-yārān zī āmeyyībīnān

(162) nūri şiddīķi di rāşt-i şiddīķide
bī sekān fārūķi zī şiddīķide

(163) nūr-i ˆoşmāni zī rāşt-i ˆomerī
yī ˆalī kıştā ķepey peyğamberī

(164) vaķtu ādem ķım gınā gıştā şedde
ey kū nūr-i muşţafā hāv tede

(165) bī müferreĥ vā bī ilhāme rabbī
es-selām hem ˆaleykum ya ebī

[7b]

(166) dā cevāb nūrī verā rabbi verā
ve ˆaleykumes-selām vā terā

(167) yō sebeb rā mā selām bıd sūnetu
reddī yī zī farzī kev kifāyetu

(168) vāzeni ger mā ģalāşıyyā tamām
vātişı mā eş-şalāt ū ve's-selām

- 6 enō mebhāṣi eṣṭiṣe āдеми yō cennet ū
mārdiṣ-i kālīkān-i peygamberi mā
- (169) ḥazret-i ḥavvā naẓar dā ādemī
vā ʕı nūr vā yī faḥr-i ʿālemī
- (170) ḥālīkī hur dī müzeyyen kerdī bī
hem di cennetde muḥayyer kerdī bī
- (171) baʿde cū kū ādemī biemri kerd
ḥālīkī vā yī bigīri berzī ard
- (172) tāvilī libās ū tezyīn bī vinī
yīne rā ū eṣṭi nā dūnyā genī
- (173) bī fiḡān ū zāri yey yī her gō hev
kaṭ ebed nī bī sekān yō rōc ū ṣev
- (174) bī tamām ḥattā kū hīri sey şare
kerdi zergūn ḥasri yī dār ū çere
- (175) vātīṣi yī zī enō bī rōc ū ṣev
rabbenā vātı zelemnā her gō hev
- (176) baʿdi cū yev rōc vurişt rūnişt hemā
yev naẓar dā ʿarṣ-i ḥallāk-i semā
- (177) dī kū nūṣtu yev ʕinīkō tım ezā
hem muḥammed mürsel ū mürsil ezā
- (178) vā dı baḥti āy muḥammedī yī de vā
mın ʿafūke rabbi ez bī çāre vā
- (179) ḥazret-i cibrīl vaḥyi ārde ser
vā ricāy tō bī ḳabūl vurze ḥu ser

[8a]

- (180) ba^ˆdi ˆafvey ādemirā bil-yaḳīn
āme pāştey şīşī yō nūr ū verīn
- (181) şīşī rā zī āme lāci yī hemā
nişkenā hendī bimāri ḳey şimā
- (182) çünkī ḥattā bīr ū ˆadnāni risū
gō bibō nizdise nāmī pīrisō
- (183) hem tede est ḥilāfi kev tamām
yev muḥaḳḳak nişkenū vācū kelām
- (184) lā-belī ˆadnāni rā pey yī hemā
vistu yev pī bī şeki vāci şimā
- (185) ˆavvulī ˆadnān ū ma^ˆd ū hem nizār
yev muḍer bī yevzī ilyās nāmedār
- (186) müdrike yev yev ḥuzeyme yev kenān
naḍr ū mālīk faḥr ū ḡālib zī hemān
- (187) hem lu^ˆey hem ka^ˆb ū murre hem kilāb
hem ḳuşey zī hōt ū des āmey ḥisāb
- (188) yevzī yō ˆabdu'l-menāf mürte^ˆib
yevzī hāşim yevzī ˆabdu'l-muṭṭalib
- (189) şīşī rā ḥattā tiyā nūr bī nihān
füccā^ˆten pī yīde bī zāhir hemān
- (190) vāzeni ger mā ḥalāşıyyā tamām
vātışı mā eş-şalāt ū ve's-selām

- 7 enō mebhāṣi ʿabdullahi yō cühūd-i ṣāmiyānū
ū vāṣṭıṣı āminā cırı
- (191) vaḳtu ʿabdullahide nūr bī zuhūr
kāfirān zāna kū āmev nızdī nūr
- (192) baʿde cū geyrāy bi ḳatlı yī hemā
ḥāfızı yī ḥālıķı ʿard ū semā
- (193) tım ḳıcī rā pāvuti yī kafirān
cāyke ʿabdullahi bıķşı bī bırān

[8b]

- (194) rāyke hev tāy ḥabb cühūd pyā bī havāl
ṣondī vendi kerdī yī ʿaḳdı baṭṭāl
- (195) yō ḥatā ger nirō ḳıṣṭıṣ mā hemā
gō bīgerin rōc ū ṣev tım yī dımā
- (196) mā ebed nī geyreni ā ger merām
nī kerin icrā kū vācin āḥ ū ṣām
- (197) miyāni ṣāmi rā vuriṣṭi her gō hev
ṣīne reyrā nī bi rōc dāʾim bi ṣev
- (198) kevti ḳolū kerbelā-yı kāfirī
ṣī ḥattā dūri mekkī zey ādırī
- (199) kerde cāsūsī ḥattā yev rōcike
āme ʿabdullah tenī ṣī ḳolike
- (200) vaḳtu dī kevti dımā zey vergi ḥār
ṣī biyī berḥ-i civānī hey hevār
- (201) pīr ū pyā ṣī yō terā nī bī kemī
lā-belī ḥāfız bī rabb-i ʿālemī

- (202) vaḳtu ṣī yī het cühüd-i ṣāmiyān
tāvīlī yev ʿasker-i revḥāniyān
- (203) āme ʿazmānrā cühüdī tār ū mār
kerdī pīr ū eṣṭī ṣī yīzey ğubār
- (204) mend ʿabdullah tenī yō ḥānedān
ḥıfzı yī kerd ḥālīkı insān ū cān
- (205) yev veheb bī zuhriyān rā nāmi-dār
yōzī yō rōc āme bī ṣayd ū ṣikār
- (206) yī zī vaḳtu dī enō ḥükmü ʿacīb
bī muḥayyer vā enō ḥikmet ğarīb
- (207) vaḳtu yī dī yīr ū yev ḥikmet ğınā
vā mı yev keyneyke estā āminā
- (208) gō bīdī yī ger bībō yīrā ḳabūl
lāʾiḳī yī vātenī ā yev betūl

[9a]

- (209) baʿdi cū āme veheb şāḥib-i kemāl
ṣī keye vā kiye ḥū rā ḥāl ū ḥevāl
- (210) hem taşavvur ḳalbi minde vīnenā
tım benō kō ez bīdī yī āminā
- (211) hem ṣī ʿabduʾl-muṭṭalib dī vā terā
estā yev keyneyke mın zāf nādirā
- (212) lāʾiḳī āy nī di yō mın ḳaṭ tō ḳūl
ğayri ʿabdullahi ger yīrā ḳabūl
- (213) gō bībō ez gō bīdī yī serverī
āy bi emri yev ḥudā-yı ekberī

- (214) hem şî ʿabdu'l-muṭṭalib vā āy ḥaber
kerd ʿabdullahide tāvîl eşer
- (215) baʿde cū şî yî bi ʿurfi āy zamān
vāşte ʿabdullahi ri şāhi cihān
- (216) yev vaḳeyke zerd ū yev sîm hem sê pes
hem devey zî zey pesān dāy ende bes
- (217) vaḳtu ārde hem yene bî āy şevî
hem receb bî aşme bîbî yev şevî
- (218) vāzeni ger mā ḥalāşıyyā tamām
vātişî mā eş-şalāt ū ve's-selām
- 8** enō mebhāşî intikālî nūr-i peygamberî yō ū
hevnān-i āminā ū
- (219) baʿdi cū nūr ū kû mā kerdu şenā
āme bî meymān bi ḳayb āminā
- (220) vaḳtu yō nūr āmināde bî zuhūr
āminā zî di ʿaceb ʿizz ū sūrūr
- (221) bî ḥisāb nî nō ebed vātiş tamām
mā biker tafşîl bızānu ḥāş ū ʿām
- (222) āminā vā vaḳtu mın zāna kû nūr
āme ū meymānî yî mın bî fütur

[9b]

- (223) yev şevike ez di hevni kev şîrîn
mın dî āme merdûmî kev enverîn
- (224) merḥabā fîke muḥammed vā hemā
nāme mın persā ū vā ez ādemā

- (225) hem receb bî ây şevā kū ādemī
merḥabā vā ḳaybi faḥr-i ʿālemī
- (226) baʿdi cū şaʿbānda yev şev āme şīs
vā selām hem ʿaleyke ya reʿīs
- (227) āme āşmā bine idrīsu refīʿ
vā mırā tōri mubārek bō şefīʿ
- (228) āme āşmey çārine nūḥ bā-şafā
es-selāmu vā ʿaleyke muşṭafā
- (229) āme āşmey pāncine hūd hevni men
vā selāmu hem beşāret ḳaybi men
- (230) vāktu bī zūʿl-ḥicce ibrahīm be-nām
āme vā ḥamli mırā bī yev selām
- (231) vā dī āşmey heyti ismāʿīl zebīḥ
بَارَكَ اللهُ لَكَ حَمْلَ الْمَلِيحِ²⁸
- (232) āme āşmey heştī musā ḳey mī vā
ابْشِرِي يَا أَمْنَةُ بِالْمُصْطَفَى²⁹
- (233) āme nev āşmānda ʿīsā vā mırā
tōri müjdeyānı bi sultān-i verā
- (234) hem dī hevni bī ḥisābi nādirī
ger biyī vātış bi emr-i ḳādirī
- (235) gō bībō derg nō kitābu nāzenīn
belkī mūcib bō bī ʿiczi ḥāzırīn

28 Allah senin hoş hamileliğini mübarek eylesin.

29 Ey Amine! Sana Mustafa ile (hamileliğin) müjdeler olsun.

(236) vaktu bī şeş aşme hamli ey ciri
kerd ʿabdullahi қаşdi ticirī

(237) şī medīne hālīkī dā nī veşī
қайbi ʿabdullahi şerbet verduşī

[10a]

(238) nā dūnyā rā yō ḥabību enverī ʿömri
yī zī pīr ū vist ū pānc şarī

(239) vaktu ʿabdu'l-muṭṭalib bī bā-hāber
āminā bermā ū vā āh ū keser

(240) vā zerey mın bī dīnīmī vey lımın
hālīkī verdā yetīm nō hamli mın

(241) dār ū ber pīr ū tedir bermāy bi hāl
hem çīkâ ḥayvānī der sehl ū cibāl

(242) yev melek nī mendu vurişti vā kerīm
nī ḥabībi tō muḥammed biyī yetīm

(243) dā cevābı kev laṭīf ey yev rabbī
bāştirā yīri bī pānsey māy ū pī

(244) ey geli ʿāqıl tamām ū ʿālīyān
mā çı zāni қadr-i dürr-i gālīyān

(245) vāzeni ger mā ḥalāşıyyā tamām
vātışı mā eş-şalātüve's-selām

9 enō mebhāşi velednāyişi peygamberi māvu
şallallahü ʿaleyhi ve ʿalā ālihi ve sellem

(246) şī rebī'ü'l-evveli rā des şeṣī
āminā bī ğarq-i nūri yev hevī

- (247) āminā vā vaḳtu bī duyyes şevī
ez tenī mendā di ḫalva bī yevī
- (248) ey şevī hem bī düşenbe bī fütür
mın dī çār cīnī mirī āmey ḫuzūr
- (249) meryemā yev yevzī sārā āsiyā
yevzī āy ḫavvā kō bī ümme'l-verā
- (250) ḫıdmetı mın kerdi yine bī kuşūr
kaṭ mı nī di ezyetike bī zuhūr
- (251) ba^cdi cū teyšān biyā ez bī ḫisāb
mın dī āme şerbeti kev zey gül-āb

[10b]

- (252) lā-belī nī şekker ū nī engmīn
çīke zey yī şerbeti nī bī şirīn
- (253) verdişi yīdir raḫat bī cānı mın
mın dī yev ṭayrike āme bānı mın
- (254) tāvili mın dī ḫabībi mın emīn
āme dünyā kŭmŭ ḫavme'l-ḫazırīn
- (255) ğayri insānī çıḳā eşyā bī vā
merḫabā yā seyyidü'l-kevneyni vā
- (256) merḫabā ey sırr-ı subḫān merḫabā
merḫabā ey rūḫ-ı rūḫān merḫabā
- (257) merḫabā ey faḫr-i ^carşi merḫabā
merḫabā neslī ḳureyšī merḫabā

- (258) merḥabā yā saḥibe'd-dīni'l-mübīn
merḥabā yā ṣādiḳe'l-va'di'l-emīn
- (259) مَرْحَبًا يَا مَنْ سَرَّيْتَ بِالْحَرَمِ
مَرْحَبًا يَا مَنْ دَنَوْتَ بِالْقَدَمِ³⁰
- (260) مَرْحَبًا يَا قُرَّةَ الْعَيْنِ الْوَرَى
مَرْحَبًا يَا مَنْ نُبِّتَ فِي الْحَرَى³¹
- (261) مَرْحَبًا يَا عَالِمَ الْعِلْمِ الْأَزَلِ
مَرْحَبًا يَا شَافِعًا يَوْمَ الْوَجَلِ³²
- (262) مَرْحَبًا أَيُّ رَحْمَةٍ لِلْعَالَمِينَ
مَرْحَبًا يَا شَفِيعَ الْمُذْنِبِينَ³³
- (263) vāzeni ger mā ḥalāṣiyyā tamām
vātiṣi mā eṣ-ṣalāt ū ve's-selām
- 10 enō mebhāṣi henī 'acāyibānu āmey vüçüd
ṣevī mevlūdī
- (264) vaḳtu āme nā dünyā tāvīl hemā
secde berd ḳey ḥālīḳi 'arṣ ū semā
- (265) secde rā vaḳtu vuriṣt vā rabbenā
ümmetey mīn 'ācizā ez vīnenā

30 Hoş geldin, ey gece vakti Mescidi Haram'dan Mescid-i Aksa'ya yolculuk eden. Hoş geldin, ey Mi'rada vasıtasız olarak Allah'ın huzuruna çıkan.

31 Hoşgeldin, ey insanoğlunun göz nuru. Hoş geldin, ey Hira'da kendisine vahiy olunan.

32 Hoşgeldin, ey sonsuz ilim sahibi. Hoş geldin, ey korku gününde şefaât sahibi.

33 Hoşgeldin, ey âlemlere rahmet olarak gönderilen. Hoş geldin, ey günahkârlara şefaât eden.

[11a]

- (266) kaybi nefsi mın ricā ƙaṭ nī kenā
belkī ƙey yine ricā tōrā kenā
- (267) gūṣ ciṣāni himmeti ṣāhi ṣimā
ṭāyne ez vāci terā ƙaybi ṣimā
- (268) yev di kistrāda terā nūṣirevān
vāti nāmey yī di yō vaḫtu zamān
- (269) ādirī ri kerdī ʿibādet mudām
ƙāsi yev henzār ṣare bī ṣek tamām
- (270) ādirī yine ƙerāy nībī ƙīnī
lā-ṣevey mevlūdide yō bī ƙīnī
- (271) hem bī ƙey nūṣirevāni bānike
bīdi kistrāde terā eyvānike
- (272) vīst ū yev ƙanṭar bī ƙāres kevti vār
ey ṣevīde bānī himmet rā na-ƙār
- (273) baḥr-i sāvā zuvā bī yevzī ā ṣevī
ev tede nī mende aṣlā yev hevī
- (274) hem ṣevey mevlūd tede biyō ṣībā
yev cehūd bī ṣārī rā persā ū vā
- (275) persī yev mevlūd ƙureyṣī kāmiri
bī di emṣū muḫhiru islāmiri
- (276) āme vātīṣ vā kū ʿabdullahiri
yev veled emṣū biyō yī ṣāhi ri

- (277) yō cühūd tāvil vurişt şî kaybi yî
vā mirî biyâri teber ez bâni yî
- (278) vaktu dî yî vā bi tevrātu mubîn
kō biko bâtl enō dîn û verîn
- (279) hâtem-i peygamberānu bil-yaqîn
ismi yî aḥmed muḥammed hem emîn
- (280) vāzeni ger mā ḥalāşıyyā tamām
vātuşi mā eş-şalāt û ve's-selām

[11b]

- 11 enō mebhāşi ḥalīmā-yı sa^cdiyānu
raḍıyallahu ta^cālā ^canhā
- (281) āminā vā hevni mînde bî beyân
gō bîd û yî şît ḥalīmā-yı sa^cdiyân
- (282) çende rōci ba^cde cû yev kârivân
āme mekke nāme vâti sa^cdiyân
- (283) yine dir bî hem ḥalīmā-yı sa^cdiyân
şî ḥûri berd seyyidi insân û cân
- (284) āy zî yev lâcike kıc bî zümrete
hurdî pyā bî şîtverî ey ḥürmete
- (285) yev herike bî tedir yōzî lağar
lā-belî nirsāyneci aşlā tō her
- (286) çünkî pâştey yî ser û nûru'l-enām
yî bızāni her zî ya^cfûr bî bi nām
- (287) sa^cdiyân vaktu kû dî ḥükmi herî
bî muḥayyer vā ḥalīmā rā verî

- (288) mā ḥūri vātī enō her gō direy
de bīmānō nişkenu biyor ū çirey
- (289) mā di enkā vīneni zey yev gāzāl
meş kenu reyrā bi emr-i lā-yezāl
- (290) hem şimā hīri tenī pyā nişt cī
ancī yev her nī rsenu peyrā bī cī
- (291) tāvili humāy zuvāni kev faşīḥ
vist yī fek yī bi şavti kev melīḥ
- (292) vā ʿaceb mīnde memān-i saʿdiyān
ez binīşiklī eger şī āsimān
- (293) çünkī niştu mīn muḥammed zū'l-ʿalem
yō kō key yī ḥalk bībī ʿarş ū ḳalem
- (294) eyrū pāştey mīn bi ḥū efḍal tīrā
māsivā rā bāş bızāni ey verā

[12a]

- (295) saʿdiyān pīr ū ʿaceb mendī
tamām vā ḥiyālu yān birā ū nō kelām
- (296) şī keye āḥir ḥalīmā servere
kerd vey ḥattā kō bī hīri şare
- (297) vā ḥalīmā ḳaṭ ebed yev rāyke fer
mīn necāset nī dī eyvā hem eṣer
- (298) vaḳtu ʿavvul bī ḥaber-dār yev nezīr
vā hemā allahuekbber mīn kebīr
- (299) baʿdi cū ancī ḥalīmā nāzike
kerdi āspār ū veri yī şā mekke

- (300) berd ũ teslīm kerd bi aybi āminā
ey zī bī ā māzī ā ke rabbenā
- (301) amri yī vatu tamām bī e arī
āminā zī ī dūnyā rā ey arī
- (302) vatu yīri het arī bī munkālib
abri ri meymān bī abdu’l-mutalib
- (303) mend ebā ālib tenī pī aydarī
bī ciri āfid bi emri ekberī
- (304) vāzeni ger mā alāiyyā tamām
vātii mā e-alāt ũ ve’s-selām
- 12** enō mebhāi nuzūl-i vay ũ mi’rāciyō
- (305) ba’di cū ānyā kū dūnyā fāniyā
hem bi ıymet asi yev dāsī niyā
- (306) vā ūri rabbi tı zāni vīnenī
ıke rā as nī kenā bī tō tenī
- (307) tım enō fıkr ũ merām bī her gō hev
ayri yī yev ī inībī rōc ũ ev
- (308) yī attā avres are kerde tamām
tım di albi yīde bī rabbū’l-enām

[12b]

- (309) hem bi ū zānāyina yō ālī niyō
gō ciri azmānī rā ıke biyō
- (310) yō bnī fıkr ũ ayālī rōcike
tāvili ānciyā i miyāni kūhike

- (311) nāmey kūy zī terā vāti hīrā
zāf terā ḥas kerdī āy ḥayrū'l-verā
- (312) tāvilī ānyā kū ḳalbi yī hemān
bī ze rōc vaḳtu yenō miyāni ḡimān
- (313) bī tebeddül rengī yī mıl şī verō
ḥazret-i cibrīl bī nāzil yī serō
- (314) ārde iḳra^c bismi ḳalbi yīde vā
tāvilī şā bī muḥammed muştafa
- (315) hendī zānā kō tamām bī va^cdi yī
yev resūl aşlā ḡinīkō ba^cdi yī
- (316) hendī ev cā rā tepyā her gō heve
ārde vaḥyi hem bi rōc ū hem şeve
- (317) ba^cdi vaḥyi şī tamām duyyes şarī
yev şevike emr-i şāh-i ekberī
- (318) āme cebrā^cīli ser vā sermedī
biyāre ^cazmānī ḥabīb-i aḥmedī
- (319) pī müşerref bi ānū ^carş ū felek
hem müferreh bi biyī her ḡī melek
- (320) vīst ū hevt şev şī receb rā bi't-tifāk
ca^ce cibrīl ū ileyhi bil-burāk
- (321) vā terā kō ḥālīḳi tō yev selām
kerd ū vātu bire mın het āy merām
- (322) cāde hizdā şī bi āvey zemzemī
ḡusli kev sūnnet edā kerd āy demī

(323) ba[°]de cū yī kerd nımāci kev ġarīb
ḥazret-i cibrīl tede mendib [°]acīb

[13a]

(324) vaḳtu yev fāriğ nımāc rā bī tamām
linge eşte zengü ey ḥayrū'l-enām

(325) kerdī ḳaṣḍi ḳudsī ṣī ev cā verī
bībī ḥadre hem heme peygamberī

(326) mescidü'l-aḳṣāde çım rey mendī bī
hem çıḳā cinn ū melek nī mendī bī

(327) pīr ū āmey bī hemā şaf şaf tamām
yō zī āme yīne ri dā yev selām

(328) bī müferreḥ hem bi tertīb ū edeb
ṣī ziyāret kerdī yō şāhi [°]arab

(329) ba[°]di cū şā yine vērñī bī imām
kerd nımācike bi ḳey rabbi'l-enām

(330) hem niyāz kerd ū du[°]āyı hem ricā
رَبِّ اَدْخِلْنَا الدُّعَاءَ وَالرَّجَا³⁴

(331) ba[°]de cū tāvil vurişt tācü'l-enām
ṣī ziyā meşhüre ser fihi's-selām

(332) ṣī şare cibrīli nā bāskī ḥū ser
berd ṣī [°]azmānī yō ḥayrū'l-beşer

(333) hem ciri bī ā cemī[°]-i zū'n-niḳāb
hā ḳī cennet hā cehennem hā [°]iḳāb

34 Ey Rabbim! Hz Peygamber'in yaptığı o dua ve niyaza bizleri dahil et.

- (334) hem çī sirrī bī di kenzey sermedī
pīrō dāy dītīş bi kaybi aḥmedī
- (335) ḥāşilī vaktā kō şī sidre hemān
ḥazret-i cibri'īl zī ev cā bī sekān
- (336) vā dī şūre yā muḥammed hem emīn
vā çirā nī ni birā ū nāzenīn
- (337) vā kō yev linge niyārā nişkenā
berzī ger berzī hemā ez veyşenā
- (338) hem çī maḥlūku kō humāy ḥaḳḳi yī
kerd ū tiyārā vet çinyikū ḥaḳḳi yī

[13b]

- (339) linge berz ū ğayri tō ey nāzenīn
belkī ḥaḳḳi tō teni yō bil-yaḳīn
- (340) vāzeni ger mā ḥalāşıyyā tamām
vātīşī mā eş-şalāt ū ve's-selām
- (341) vaktu cebrā'īl rā fer bī ḥabīb
āme şermānrā ciri ḥavf ū ğarīb
- (342) bī muḥayyer hendī nī zānā se yīn
şū ḥuzūri āy kō rabbū'l-ālemīn
- (343) tāvili vëndāci ḥallāḳi verā
³⁵ vā terā حَبِيبِي يَا مَنْنِي
- (344) حِينَ نُودِيَ الْحَبِيبُ بِالْوُدُودِ
³⁶ غَاصَ فِي بَحْرِ التَّجَلِّي وَالشَّهُودِ

35 Ey Habibim benim huzuruma yaklaş.

36 Vedūd (Allah'ın sıfatı: seven, sevilen, sevdiren) tarafından sevgili

- (345) ḥālīķi perde vedārut ū vā emīn
لَا تَخَفْ أَنْظِرْ بِخَيْرِ الرَّازِقِينَ³⁷
- (346) dī cemālī yī di rey reyb ū şek
lā-belī ninā ebed vātış bi fek
- (347) ḥaşılī hendī çı vācī ey beşer
yō kō humāyī berū ʿarşı ḥū ser
- (348) vaşfi yī hendī yenī vātış tamām
ger hemā vāci ilā yevmi'l-kıyām
- (349) hem kelāmi ḥālīķī vātī tedir
kaṭ yenī nuştış bībī baḥr-i ḥubur
- (350) hem henī sırrī terā esti hemān
nīşkenu vācū ebed yīne zūvān
- (351) çünkī meydāni fek ū ḥarfān nī yō
sırr-ı subḥāne'l-lezi pī vāciyō
- (352) ḥaşılī ancī hemā rabbū'l-umem
kerd nāzil mekkede şāḥib-i kerem
- (353) baʿdi cū mend yev şarriķe lā-cerem
kerdi hicret şī medīne zū'l-ʿalem

[14a]

- (354) des şarizī mend medīnede tamām
ʿömri yī hīreyū şeştī ve's-selām
- (355) vāzeni ger mā ḥalāşıyyā tamām
vātışi mā eş-şalāt ū ve's-selām

(peygamber) çağrıldığı vakit, Allah'ı görme ve ona müşahede etme deryasına daldı.

37 Korkma! Rızık verenlerin en hayırlısına bak.

- (356) yā ilahī kemterīn ū kâşirī
mā heme rabbī tı zāni nāziri
- (357) raḥmetey tō zāftirā zey kâhri tō
mā īmān ārdū binō vātış bi tō
- (358) ger çıkā mā ʿāşiyi ū şermende yī
lā-belī mā tım di ḥavfi tōde yī
- (359) ger tı bānī fī li mārā āy ḥudā
māri hendī nī benā aşlā recā
- (360) mā ḥūri zāni kō ʿāşiyi tamām
lā-belī mā raḥmetey tō ā merām
- (361) mā serā vāzdin çinikō mā mecāl
gayri yev dergāhi tō yā ze'l-celāl
- (362) tı bi ḥakki ḥurmeti nāmey ḥū ke
mā fakīr ū bī kesān maḥrūm meke
- (363) ehl-i īmān çıkā esti tamām
ādemi rā şū ilā yevmü'l-kıyām
- (364) رَبِّ فَاعْفُ مَا لَهُمْ يَوْمَ الْجِسَابِ
لَا تُؤَدِّعُهُمْ كَلِيلًا بِالْعِقَابِ³⁸
- (365) رَبَّنَا لَوْلَمْ يَكُنْ لَطْفٌ عَمِيمٌ
أَيْنَ خَاصِي فِي الصَّرَاتِ الْمُسْتَوِيْمِ³⁹

38 Ey Rabbim hesap gününde onların taksiratlarını affeyle, onları perişan bir şekilde azaba bırakma.

39 Ey rabbimiz senin engin şefkatin, merhametin olmazsa Hasî doğru yoldan ne kadarda uzaktır.

[14b]

(1) tamāme bıvırāştıṣı mevlidi kırdī be yārdımı ḥālīķi ū feyz ū bereket-i peygamberi mā (2) şallalahü ʿaleyhi ve ʿalā alihi ve sellem bi desti aḥmed-i ḥāṣī hezānīcīd henzār ū hirsey ū şıyyes (3) şarde bi tāriḥi ʿarabī baʿde inī bızānin mā fark kerd ū bınatī kāf-ı ʿarabī (4) ve ğayr-i ʿarabī bı hīri noḳtān yaʿni mā kāf-ı ʿarabī ser ū noḳtāi (5) nī rūnāy ev ğayr-i ʿarabī ser ū mā hīri noḳtā (6) rūnāy zey ğışt ū kışt-i āḥirī (7) inī çī ināyın fark bīne (8) bi noḳtān nī bō nī ni zānāyiş veʿs-selām

م

هَذَا النَّظْمُ تَارِيخٌ لِمَوْلَفِ الْمَوْلِدِ⁴¹
لَقَدْ نَمَّ تَأْلِيفٌ بِنَظْمٍ مُمَجَّدٍ * كَعَفْدِ الثَّرِيَا نَمَّ نَعَشٍ وَفَرَقَدِ
لِمَوْلِدٍ مَنْ لَوْلَاهُ لَمْ يَخْلُقِ الْوَرَى * بِأَيِّدِ الْهَزَانِي الْخَوِصِي أَحْمَدِ
لَدَى الْحَاجِ إِبْرَاهِيمِ أَسْتَاذِهِ الْعَالِي * نَسِيبُ بَأُولَادِ الْعَلِي وَأَحْمَدِ
فِي سِتٍّ وَعَشْرٍ وَثَلَاثٍ مِنَ الْمَاتِ * وَأَلْفِ هِلَالٍ بَعْدَ هَجْرٍ مُحَمَّدٍ⁴²
فَلَمَّا أَرَادَ كُلُّ أَمْرٍ شَهِيدَيْنِ * فَاشْهَدْتُ حَتْمًا هَهُنَابَابَ أَبَدِ⁴³

10 5 62 449 790

40 Allah'ım! bizlere mutlu son ihsan eyle. Cümle Müslümanların ruhu için el-Fatiha

41 Bu nazm, mevlid yazarının bu eseri kaleme aldığı tarih ile ilgilidir.

42 İnsanoğlunun kendisinin hürmetine yaratıldığı Hz. Peygamberin mevlidi hakkında olan bu eşsiz nazmın te'lifi, Süreyya, Kuzey Kutbu'ndaki yedili yıldız ve Kutup yıldızlarının bir gerdanlık oluşturmaları emsali Hezanlı Ahmed-i Hasî tarafından hocası Hacı İbrahim'in yanında Hicri 1316 senesinde tamamlanmıştır.

43 Ne zamanki herbir işi ispat etmek iki şahit istedi, ben de kesinlikle burada ebced hesabını bu telif tarihine şahit olarak gösteririm. Sen benden taraf âlemlere rahmetsin. (Bu beyit, Enbiya suresi 107 de geçen, "Seni ancak âlemlere rahmet olarak gönderdik" âyetin anlamıdır).

يَكُونُ⁴⁴

1316

أَيْضاً الْمَوْلُفُ⁴⁵

مَا مَدَحَ الْخَاصِي رَسُولَ الثَّقَلَيْنِ * بَلْ مَدَحَ الْخَاصِي بَجْدِ الْحَسَنِ⁴⁶

مَا نَقْنَايَ هُنْكَ بَحْثُ أَمْجَدِي * كَرْدِي مَوْلِدِ مُحَمَّدِ أَحْمَدِي⁴⁷

هَذَا التَّقْرِيطُ لِلْعَلَامَةِ السَّعْرَدِيِّ الْعُمَرِيِّ فَتَحَ اللَّهُ حَسْبِي⁴⁸

إِنِّي رَأَيْتُ الْأَلْمَعِيَّ الْأَمْجَدَ * فِي مَدَحِ خَيْرِ الْأَنْبِيَاءِ قَدْ أَوْجَدَ

سِفْرًا جَلِيلَ الْقَدْرِ إِذْ حُرُوفُهُ * فِي عَيْنِ حُورِ الْعَيْنِ تُلْفَى الْأَنْمَدَ⁴⁹

بِالزَّازَوِيَّةِ قَدْ غَدَتْ لُغَاتُهُ * مَنْظُومَةً كَالدُّرِ نِعَمَ الْمَوْلَدِ⁵⁰

مَعْنَاهُ يَذَرِي أَهْلَهَا مِنْ غَيْرِ تَفْ * سِيرٍ يُرَى التَّالِيفُ فِيهَا أَوْحَدَ⁵¹

مُذْ أَعْجَبَ الْأَذَانَ حَسْبِي أَرَّخَ * أَنْقَدُ بِسِفْرِ⁵² لِلْخَوِصِي أَحْمَدَ

52

766

342

155

يَكُونُ⁵³

1316

44 Toplam.

45 Aynı şekilde müellifine ait (şu beyit vardır).

46 Hasi (yalnızca) sakaleynin (insanların ve cinlerin) Resulünü methetmedi. Aksine o, Hasaneynin (Hz. Hasan ve Hüseyin'in) dedesini de methetti.

47 Biz bütün güzel konuları seçtik. Ahmet (Ahmed-i Hasi) Muhammed'in mevlidini tamamladı. Zazacadır.

48 Bu takriz Siirtli Ömeri neslinden olan Siirt'li Allame Fethullah Hasbi'ye aittir.

49 Ben bizimle olan şanlı; Peygamberi överek eşsiz bir kitap ortaya koyduğunu görüyorum zira bu eserin harfleri, hurilerin gözlerindeki sürme şeklinde olarak görülmektedir.

50 Bu eserin dili, incilerin ipe dizilme emsali Zazacadır.

51 Bu eserin anlamını Zazaca bilen kimse herhangi bir açıklamaya ihtiyaç olmadan anlar.

52 Kulaklar işitdiği zamandan beri Hasbi bunun tarihini koymuştur. Huveysli (Hasi) Ahmed'in kitabını noktalyorum.

53 Toplam.

A

- ā : Ey manasını veren bir nida edatıdır
ā. 3b/54, 8b/196, 8b/208, 11a/273, 13a/333, 14a/360
- ‘abdullah : Hz. Peygamber’in babası, Abdullah b. Abdulmuttalib (ö. 570 m.)
‘a. 8b/199, 8b/204
‘a. + i 8a/7, 8a/193, 9a/212, 9a/215, 9b/236, 9b/237
‘a. + ide 8a/191, 9a/214
‘a. + iri 11a/276
- ‘abdu’l-menāf : Haşimi’ler, Hz. Peygamber’in atası Abdülmenaf’ın oğlu Haşim’in soyundan gelenlere verilen isim.
‘a. 8a/188
- ‘abdu’l-muṭṭalib : Hz. Peygamber’in dedesi.
‘a. 8a/188, 9a/211, 9a/214, 10a/239, 12a/302
‘a. bī 10a/239
- ‘acāyib : Çok tuhaf şey, anlaşılmaz.
‘a. + ānu 10b/10
- ‘aceb : Acaba, hayret, gariplik, şaşılacak şey.
‘a. 3a/49, 6b/147, 9a/220, 11b/292, 12a/295
- ‘acelnā : Yoğurmak.
‘a. 6a/135
- ‘acīb : Tuhaf.
‘a. 8b/206, 12b/323
- ‘aciz : Zayıf, güçsüz.
‘ā. + ā 10b/265
- ādem : Dünyada ilk yaratılan insan, ilk peygamber.
ā. 6b/141, 6b/142, 7a/164
ā. + ā 9b/224
ā. + i 6b/143, 8a/180, 6b/146, 7b/6, 14a/363
ā. + i rā 8a/180, 14a/363

ā. + ī 2b/29, 6a/131, 6b/139, 6b/144, 7a/151, 7a/153,
7b/169, 7b/171, 9b/225

ibn-i ā. + ī 6b/139

bi ibn-i ā. 2b/29

ā. + iyū 6a/5

halk-i ā. + iyū 6a/5

ādır : Ateş.

ā. + ī 8b/198, 11a/269, 11a/270

‘adnān : Hz. Peygamber’in atalarından biri.

‘a. 8a/185

‘a. + i 8a/182, 8a/184

‘a. + i rā 8a/184

‘afū : Merhamet, bağışlanma dileme.

‘a. 3b/54, 3b/55, 3b/55

‘afv- : Bağışlamak.

‘a.-ey ādemi rā 8a/180

‘a.-ke 7b/178

agir : Ayırmak, pay vermek.

a. biko 5b/119

āh : Ah, yazık.

ā. 10a/239

āh : İlenme, yakınma.

ā. ū šām 8b/196

āhır : En son, sondaki, en sonra.

ā. 3b/62, 5b/117, 12a/296

ā. + ī 4a/74, 14b/6

kiş-i ā. 14b/6

aḥmed : Hz. Peygamber’in isimlerinden biri.

a. 4b/85, 11a/279

a. + e 3a/41

nūr-i a. + e 3a/41

a. + ī 3a/48, 4b/84, 4b/88, 4b/91, 12b/318, 13a/334

ḥabīb-i a. + ī 12b/318

muḥammed a. + ī 3a/48

nūr-i a. 4b/88

nūr-i ḥabīb-i a. + ī 4b/91

aḥmed-i ḥāṣī : Molla Ahmed-i Hasī, Zazaca Mevlid'in yazarı.

a. 14b/2

°aḳd : Bağ, bağlama.

°a. + i 8b/194

°ākıl : Akıllı kimse.

°ā. 10a/244

°aḳl : Akıl, us.

°a. 4a/72, 4a/74, 4b/81

bi °a. 4a/74

°a. + i 4a/71

°aks : Çarpma, çarpıp geri dönme, akis.

°a. + i 5b/120

bī °a. + i 5b/120

°ālem : Dünya, cihan.

°ā. + ī 7b/169, 8b/201, 9b/225

fahṛ-i °ā. + ī 7b/169, 9b/225

rabb-i °ā. + ī 8b/201

°aleyke : Senin üzerine.

°a. 9b/226, 9b/228

°aleykum : Sizin üzerinize

°a. 7a/165

°aleykum es-selām: Allah'ın selamı üzerinize olsun.

°a. 7b/166

°alī : Ebu Talib'in oğlu ve Hz. Peygamber'in damadı ve amcazadesi, dördüncü halife.

°a. 7a/163

‘ālī : Yüceler, seçkinler.

‘ā. + yān 10a/244

allahu ekber: Tanrı uluların ulusudur.

a. 12a/298

‘ām : Umumi, genel, herkese ait.

‘ā. 2b/22, 3a/45, 5a/104, 6b/143, 9a/221

‘ā. ū hāṣ 5a/104,

hāṣ ū ‘ā. 2b/22, 3a/45, 6b/143, 9a/221

‘āmān : Halklar, herkes.

‘ā. 1b/1

rāzık-ı ‘ā. 1b/1

āme³- : Gelmek.

ā. 9a/222

āme- : Gelmek.

ā. 2a/19, 2b/28, 2b/33, 4b/85, 5a/101, 5b/116, 7a/152, 7a/154, 7a/161, 8a/180, 8a/181, 8b/199, 8b/203, 8b/205, 9a/209, 9a/219, 9b/223, 9b/226, 9b/227, 9b/228, 9b/229, 9b/230, 9b/232, 9b/233, 10a/251, 10b/253, 10b/254, 10b/264, 11a/276, 11b/282, 12b/318, 13a/327, 13a/327, 13b/341

ā. + v 2b/33

ā. dünyā 10b/254

ā. vücūd 4b/85

ā.-v nizdī 8a/191

ā.-y 5b/109, 7a/161, 8a/187 10a/248, 10b/10

ā.-y vücūd 5b/109, 10b/10

ā.-y hisāb 8a/187

‘ammā : Ondan.

‘a. 3a/44

āminā : Amine b. Vehb, Hz. Peygamber’in annesi.

ā. 8a/7, 8b/207, 9a/210, 9a/8, 9a/219, 9a/220,

9a/222, 9b/232, 10a/239, 10a/246, 10a/247, 11b/281,
12a/300, 12a/301

hūnān-i ā. 9a/8

ā. + de 9a/220

‘amr : Ömür, yaşama, hayat.

‘a. 12a/301

‘a.-i yī 12a/301

ān : Böyle, böylece.

ā. + ū 5b/121, 12b/319

ānā : Böyle.

ā. 5b/114

ancaḥ : “Yalnızca” anlamında, sınırlama bildiren bir söz,
ancak.

a. 1b/2, 4a/75

ancī : Ancak, Bkz. ancaḥ

a. 1b/6, 2a/13, 5a/104, 5b/109, 11b/290, 12a/299,
13b/352

ā. + yā 12b/310

ānyā- : Baktı.

ā. 4b/88, 5a/105, 12a/305, 12b/312

ā. terā 4b/88, 5a/105

‘arab : Arap.

‘a. 13a/328

‘arabī : Arapça, Arap dili, Araplara ait.

‘a. 14b/3, 14b/3, 14b/4, 14b/4, 14b/5

ḡayr-i ‘a. 14b/4, 14b/5

kāf-ı ‘a. 14b/3, 14b/4

ārd- : Getirmek.

ā.-e 4b/87, 6a/134, 7b/179, 9a/217, 12b/314, 12b/316

ā.-i 5a/93, 5b/118

ā.- i vucūd 5b/118

	ā.-u 14a/357
	ī mān ā.-u 14a/357
°ard	: Toprak, yeryüzü. °a. 4a/68, 5a/99, 5b/108, 7b/171, 8a/192 °a. + ān 6a/130 °a. + ān rā 6a/130 °a. ū semā 8a/192
āreķīk	: Küçük ter damlacığı. ā. + e 4b/89
°arş	: İslam inancısına göre göğün en yüksek katı. °a. 5b/110, 7a/151, 7b/176, 10b/264, 11b/293, 12b/319 °a.-i ḥallāk-i semā 7b/176 °a. + i 10b/257, 13b/347 faḥr-i °a. + i 10b/257
āsīmān	: Gök. ā. 11b/292 şī ā. 11b/292
āsiyā	: Hz. Asiyе, İslam’a göre Firavun’un Hz. Musa’ya iman etmiş eşi. ā. 10a/249
°āsiyy	: Çok isyancı. °ā. 14a/358 °ā. + i 14a/360
°asker	: Orduda görev yapan erden generale kadar herkes. °a. 8b/202 °a.-i revḥāniyān 8b/202
aşl	: Bir şeyin kendisi, kopya karşıtı; asıl, gerçek. a. 4a/72 a.-ı yī 4a/72

aşlā	: Hiçbir zaman, hiçbir biçimde, sakın. a. 11a/273, 11b/285, 12b/315, 14a/359
āspār	: Beygir, at. ā. 12a/299
‘āşık	: Bir kimseye veya bir şeye karşı aşırı sevgi ve bağlılık duyan, vurgun, tutkun kimse. ‘ā. 5b/117
‘āşıkān	: Aşıklar. ‘ā. 2b/28, 4a/78 kalbi ‘ā. 4a/78
āşm	: Ay. ā. + ā 9b/227 ā. + e 9a/217, 9b/236 ā. + ey 9b/228, 9b/229, 9b/231, 9b/232
āşmān	: Aylar. ā. + da 9b/233
āv	: O ā. + e 6b/150, 6b/150
āv	: Su. ā. + ev 4a/72 ā. + ey 3a/43, 6a/134, 12b/322 ā. + ey kevşerī 3a/43 ā. + ey rahmetī 6a/134, bi ā. + ey 12b/322
āvey kevşer	: Kevser ırmağı. ā. + ī 3a/43,
‘avvul	: Önce, ilk, evvel. ‘a. 12a/298 ‘a. + ī 4a/67, 4b/83, 5b/108, 7a/156, 8a/185 ‘a. yī 5b/108

āy	: Ey anlamında kendisine söz söylenilen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü. ā. 3a/38, 3b/55, 3b/59, 4a/73, 5a/106, 7b/178, 9a/212, 9a/213, 9a/214, 9a/215, 9a/217, 9b/225, 10a/249, 11b/284, 12b/311, 12b/321, 12b/322, 13b/342, 14a/359
‘āyān	: Belli, açık, meydanda. ‘ā. 2a/15
‘aylān	: Eşler, çocuklar. ‘a. + i 2b/24
‘aynay	: Ayna ‘a. 4b/87
ā‘zā	: Organlar, üyeler. ā. 1b/7 ā.-‘i bīnān 1b/7
‘aẓīm	: Büyük, ulu, iri. ‘a. 3b/64, 6b/140 kır’ānu ‘a. 3b/64
‘azīz	: Muhterem, sayın. ‘a. 5a/98
‘azmān	: Gökyüzü. ‘a. + ī bī 4a/68 ‘a. + ī 4a/68, 5b/109, 12b/309, 12b/318, 13a/332 ‘a. + ī rā 12b/309 ‘a. + rā 8b/203

B

bā	: İle, beraber –lı/-li. b.-ḥāber 10a/239 b.-şafā 3b/57, 5b/121, 9b/228
----	--

- ba^cd : Bkz. ba^cde.
b. + i 2b/25, 4b/84, 4b/86, 5a/99, 5a/100, 5a/100, 5a/101, 5a/105, 5b/112, 6a/124, 6b/141, 6b/143, 7a/157, 7a/158, 7b/176, 8a/180, 9a/209, 9a/219, 9b/226, 10a/251, 12a/299, 12a/305, 12b/315, 12b/317, 13a/329, 13b/353
b. + i yī 12b/315
b. yīzī 5a/100
- ba^cde : Bundan sonra, bundan böyle.
b. 4b/87, 4b/91, 5a/93, 5a/97, 6a/127, 6a/129, 6a/135, 6b/138, 7b/171, 8a/192, 9a/215, 11b/282, 12b/323, 13a/331, 14b/3
b. yī 4b/87
- baḥr : Deniz, büyük göl veya nehir.
b. 5a/99, 5a/100, 5a/100, 5a/101, 5a/107, 6b/136, 11a/273, 13b/349
b.-i ḥubur 13b/349
b.-i ḥüzni rā 6b/136
b.-i ʿirfāni 5a/99
b.-i kev ʿumān 5a/107
b.-i ḳudreti 5a/100
b.-i neḳreti 5a/100
b.-i sāvā 11a/273
b.-i ʿummān 5a/101
- baḥt : Talih, kader, kısmet.
b. + i 7b/178
- başrī : Bkz. şeyḥ başrī.
b. 3b/52
şeyḥ b. 3b/52
- baṭṭāl : İşe yaramaz, kullanılmaz.
b. 8b/194

bān	: Ev, saray. b.-i 10b/253 b.-i mın 10b/253 b.-ike 11a/271
bān-	: Bakmak. b.-i 11a/272, 11a/277, 14a/359 b.-i yī 11a/277
bārī	: Yaratan, yaratıcı. b. 2a/16 b.- ħudā 2a/16
bāskī	: Sonra, biraz. b. 5a/102, 5a/104, 13a/332
bāş	: Güzel, iyi. b. bızān 3a/45, 4a/67, 11b/294 b.-tir 2b/27 b.-tirā 10a/243
bāṭıl	: İnançlar bakımından gerçek olmayan, yalan. b. 11a/278
be	: Bkz. bā. b. 14b/1 b. -yārdımı 14b/1 b.-nām 9b/230
bedel	: Değer, fiyat, kıymet. b. + de 3a/40
bedr	: Hz. Muhammed’in dinsizlerle çarpıştığı Mekke ile Medine arasında bir yer olup, bu savaşa“Bedir gazası” denir. b. 3a/50
belī	: Evet. b. 3b/61, 7a/159

belki	: Olabilir ki, muhtemel olarak. b. 3a/38, 3b/64, 4a/75, 9b/235, 11a/266, 13b/339
ben-	: Olmak. b.-ā 2b/29, 14a/359 b.-ā vāḳı ^ε 2b/29 nī b.-ā 14a/359 b.-ī 1b/4, 6b/137 nī b.-ī 1b/4 b.-ō 9a/210
ber	: Çırpı, kurumuş ağaç. b. 10a/241
ber-	: Götürmek. b.-ū 2a/13, 3a/39, 13b/347
berd-	: Götürmek, yapmak. b. 4b/91, 6a/124, 6b/142, 10b/264, 11b/283, 12a/300, 13a/332 secde b. 4b/91, 6a/124, 6b/142, 10b/264 b.-ī 6b/143 secde b.-ī 6b/143
bereket	: Bolluk, gürlük, ongunluk, feyiz. b. 14b/1 b.-i peygamberi mā 14b/1
berḥ	: Koyun, kuzu. b. 8b/200 b.-i civānī 8b/200
berī	: Konuşanın önündeki iki uzaklıktan kendisine daha yakın olanı. b. 5a/103
bermā-	: Ağlamak. b. 10a/239 b.-y 10a/241

berz	: Yüksek b. 13b/339
berz-	: Atmak, kaldırmak. b.-ī 7b/171, 13a/337, 13a/337
berzah	: Dinî inanışlara göre ölenlerin ruhlarının kıyamete kadar bulunduğu yer. b. + de 6b/145
bes	: Yeter, yetişir, tamam. b. 3b/59, 3b/62, 6a/123, 9a/216
beşâret	: Müjde. b. 9b/229
beşer	: İnsanoğlu, insan. b. 13b/347
betül	: Hazreti Meryem'in ve Hazreti Fatma'nın lakapları. b. 8b/208
beyân	: Bildirme. b. 11b/281 bī b. 11b/281
bımān	: Kalmak. b. + ō 11b/288
bı-	: Vermek. b. 11b/290, 14b/4 b. cī 11b/290 b.-d 3b/52, 7b/167, 11b/281 b.-di 2b/23, 2b/23, 6a/124, 8b/208, 9a/210, 9a/213 vendiş b.-di 2b/23 b.-dī yī 8b/208, 9a/210, 9a/213 b.-dō 3a/44, 3a/50
bıb-	: Olmak. b.-e 4b/85 b.-ī 2b/32, 9a/217, 11b/293, 13a/325, 13b/349 b.-ī tamām 2b/32

- b.-ō 3a/40, 3a/41, 3a/44, 4a/73, 6a/127, 8a/182,
8b/208, 9a/213, 9b/235
- b.-ō ğark 3a/41
- b.-ō tāʿvil 3a/44
- b.-ō vātış 2b/31
- nāzil-i kalbi b.-ō 3a/40
- bık- : Yapmak.
- b.-e 5b/112, 5b/112
- nuştış b.-e 5b/112
- b.-er 2a/9, 2b/34, 6a/126, 9a/221
- mā b.-er 9a/221
- b.-irō 3a/48
- b.-o 3b/54, 4a/76, 5b/119, 5b/119, 11a/278
- bıkīr- : Yap, yapın.
- b. 3b/51
- bıkış- : Öldürmek.
- b.-i 8a/193
- bın- : Olmak.
- b. + ō 14a/357
- bınātī : Ara, arası, arasında.
- b. 14b/3
- bini : Biraz, azıcık.
- b. 12b/310
- yō b. 12b/310
- bınūs- : Yazmak
- b.-e 5b/113, 5b/119, 6a/125
- b.-ō 6a/122
- bıpers- : Sormak.
- b.-i 2b/27, 4a/73
- birā : Kardeş.
- b. 2a/18, 2b/26, 4a/73, 12a/295, 13a/336
- b.-yī dīnī 2a/18

bırān	: Kardeşler Bkz. bırā. b. 3b/51, 8a/193 bī b. 8a/193
bire	: Kardeş. b. mın 12b/321
birenc	: Zahmetsiz, sıkıntısız. b. + ū 4b/90
bıvān-	: Söylemek. b. + u 3a/42
bıvār-	: Yağmak. b.-i 2a/20
bıvāz-	: İstemekten emir, iste. b. 3b/54
bıvırāştıŝ	: Yapılmış, bitirilmiş. b. + ı 14b/1
bızān-	: zan- bilmekten bil. b. 2b/33, 3a/37, 4a/67 mā b. 2b/33 b.-in 3b/62 mā b.-in 3b/62, 14b/3 b.-i 2b/22, 2b/23, 3a/38, 3a/45, 3a/47, 11b/286, 11b/294 b.-u 4a/75, 9a/221
bi	: İle, .-siz. b. 1b/3, 3b/52, 4b/91, 6a/133, 6a/133, 6a/133, 14a/357 b. cūd 6a/133 b. kaybī 4b/91 b. ŝekl 6a/133 b. tō 14a/357 b. ʔab ^c u 6a/133

- bi- : Olmak
b. 1b/7, 6a/130, 12b/319, 12b/319,
nī b. 8b/197
b.- nī zālām 2b/32
müferreh b. 12b/319
müşerref b. 12b/319
b.- yā 2a/14
- bī- : Olmak.
b. 8b/197
nī b. 8b/197
- bi : -ile, .li.
b. 1b/1, 2a/11, 2a/12, 2a/12, 2a/14, 2a/15, 2a/18,
2a/18, 2b/29, 2b/33, 2b/34, 3a/42, 3a/50, 3b/55, 4a/74,
4b/81, 4b/90, 5a/94, 5a/104, 5a/106, 6b/146, 8a/192,
8b/197, 9a/213, 9a/215, 9a/219, 9b/233, 9b/234,
10a/241, 11a/278, 11b/286, 11b/289, 11b/291, 11b/294,
12a/300, 12a/303, 12a/305, 12b/309, 12b/316, 12b/322,
13a/328, 13a/329, 13a/334, 13b/346, 14a/362, 14b/2,
14b/3, 14b/8
b. ʿaql 4a/74
b. āvey 12b/322
b. bismillahi 1b/1
b. desti 14b/2
b. emri 7b/171, 9a/213, 12a/303
b. emr-i kādirī 9b/234
b. emr-i lā yezāl 11b/289
b. fek 2b/34, 4b/81, 13b/346
b. güli 4b/90
b. heybet 5a/106
b. ḥakḳi 14a/362
b. ḥāl 10a/241
b. ḥū 2a/15, 2a/18, 5a/94, 11b/294, 12b/309

- b. ibn-i ādemī 2b/29
- b. ҡalbu 3a/50
- b. ҡatli yī 8a/192
- b. ҡayb 9a/219
- b. ҡaybi 12a/300, 13a/334
- b. ҡaybi yī 2a/14
- b. ҡelbi 2a/18
- b. ҡey 13a/329
- b. ҡıymet 12a/305
- b. ҡiyās 5a/104
- b. nām 11b/286
- b. nāmey tō 3b/55
- b. noҡtan 14b/8
- b. rōc 12b/316
- b. sulṭān-i verā 9b/233
- b. şavti 11b/291
- b. şev 2b/33, 8b/197
- b. şıkō 3a/42
- b. tāriḥi 14b/3
- b. tertīb 13a/328
- b. tevrātu 11a/278
- b. ʿurfī 9a/215
- b. yev yev 2a/12
- b. zāri 2a/11
- b. zāti 2a/12
- şaf b. şaf 6b/146

bī

: İle, -sız/-siz.

- b. 1b/2, 1b/6, 2a/10, 2a/17, 2b/25, 2b/33, 2b/33, 3a/48, 3b/51, 3b/63, 4a/67, 4a/69, 4b/86, 4b/88, 5a/103, 5a/104, 5b/114, 5b/116, 5b/116, 5b/118, 5b/120, 6b/136, 6b/144, 7b/173, 7b/178, 8a/184,

8a/193, 8b/194, 8b/201, 9a/217, 9a/221, 9a/222, 9b/234, 9b/235, 10a/239, 10a/240, 10a/248, 10a/249, 10a/250, 10a/251, 11a/269, 11a/270, 11b/287, 12a/303, 12a/306, 12b/312, 12b/313, 12b/314, 13a/326, 13a/326, 13a/327, 13a/328, 13a/329, 13a/335, 14a/362 [55]

b. ʿaksi 5b/120

b. bīrān 8a/193

b. ciri 12a/303

b. ʿāre 7b/178

b. dīnīmī 10a/240

b. fiḡān 7b/173

b. fūtūr 4a/69, 9a/222, 10a/248

b. gümān 2b/33

b. hevāl 8b/194

b. hiṽiyō 2a/17

b. ḥadd ū kıyās 3b/63

b. ḥisāb 2a/10, 4b/86, 4b/88, 9a/221, 9b/234, 10a/251

b. ʿiczi 9b/235

b. imām 13a/329

b. imān 3b/51

b. kesān 14a/362

b. ḡaybi 5b/118

b. ḡuṣūr 2b/25, 10a/250

b. mā 5b/116

b. muḡayyer 11b/287

b. mücellā 6b/144

b. müfferreḡ 13a/328

b. nevā 4a/67

b. riṽā 3a/48

b. rūḡı 5a/103

- b. sekān 13a/335
- b. şek 11a/269
- b. şeki 8a/184
- b. şev 2b/33
- b. şübhe 1b/6
- b. tebeddül 12b/313
- b. tō 12a/306
- ‘abdu’l-muṭṭalib b. 10a/239

bī-

: Olmak.

b. 1b/2, 1b/3, 2a/10, 2a/18, 2a/18, 2b/28, 2b/30, 4a/68, 4a/68, 4a/70, 4a/78, 4b/83, 4b/89, 5a/95, 5a/103, 5a/107, 5b/108, 5b/108, 5b/114, 6a/132, 6a/132, 6a/135, 6b/145, 6b/146, 7a/152, 7a/154, 7a/161, 7a/162, 7a/165, 7a/165, 7b/170, 7b/170, 7b/172, 7b/173, 7b/174, 7b/175, 7b/179, 8a/185, 8a/189, 8a/189, 8a/191, 8b/201, 8b/205, 8b/205, 8b/206, 9a/217, 9a/219, 9a/220, 9b/225, 9b/230, 9b/230, 9b/236, 10a/243, 10a/246, 10a/247, 10a/247, 10a/248, 10a/250, 10b/252, 10b/253, 10b/255, 11a/271, 11a/272, 11a/273, 11a/274, 11a/275, 11b/281, 11b/283, 11b/284, 11b/284, 11b/285, 11b/286, 12a/296, 12a/298, 12a/300, 12a/301, 12a/302, 12a/302, 12a/307, 12a/308, 12b/313, 12b/315, 13a/324, 13a/333, 13a/334, 13b/341, 13b/342 [86]

- b. beyān 11b/281
- b. çār 4b/83
- b. dil-kebāb 2a/10
- b. ḥaberdār 12a/298
- b. ilhāme 7a/165
- b. ḳabūl 7b/179
- b. muḥayyer 8b/206, 13b/342
- b. müferreḥ 7a/165
- b. nāzil 7a/154, 12b/313

- b. nihān 8a/189
- b. rōc ū şev 7b/175
- b. sekān 7a/161, 7a/162
- b. taḥayyür 6b/146
- b. tamām 7b/174, 13a/324
- b. vinī 7b/172
- b. zāhir 8a/189
- b. zuhūr 7a/152, 8a/191, 9a/220, 10a/250
- ‘azmānı b. 4a/68
- çinī b. 4a/70
- insān b. 4a/68
- muḍer b. 8a/185
- tamām b. 12b/315
- b.-di 5a/106
- dūr b. 6b/145
- fer b. 13b/341
- gūşdāri b. 2a/18
- hişyāri b. 2a/18
- kerdi b. 7b/170, 7b/170
- māsivā b. 1b/3
- nī b. 2b/30, 6a/132, 7b/173, 8b/201, 10b/252
- rāy b. 1b/3
- şev b. 2b/28
- tamām b. 12a/301
- tōri b. 1b/2, 1b/2
- b. + di 11a/271
- biger- : Gezmek, dolaşmak.
- b.-in 8b/195
- bigīr : Almak alınmak.
- b.-i 3a/45, 7b/171

biḳās	: Değeri kadar. b. + i 2b/24
bil-	: -ile manasına gelip, eklendiği -kameriye harfleri ile başlayan- kelimeleri zarf yapar. b. 8a/180, 11a/279, 12b/320, 13b/339 b. -burāk 12b/320 b. -yaḳīn 8a/180, 11a/279, 13b/339
bimār	: Bize, bizimle. b. + i 8a/181
bin-	: Olmak. b. 2a/9 nī b. 2a/9
bin	: Öteki, diğer. b. + ān 6b/136
binās	: İnsansız b. 3b/63
binīṣiklī	: Bu şekilde. b. 11b/292
bismillah	: “Esirgeyen ve bağışlayan Allah’ın adı ile” anlamına gelen ve bir işe başlarken söylenilen bismillahirrahmanirrahim sözü. b. + i 1b/1 bi b. + i 1b/1
bi’t-	: -ile, ederek manasına gelip, eklendiği -şemsiye harfleriyle başlayan- kelimeleri zarf yapar. b. ittifāk 12b/320
biy-	: Getirmek, gelmek, b.- ā7a/153, b.- ār 3a/48 b.- āre 6a/130, 12b/318 b.- āri 2b/25, 4b/81, 6a/131, 11a/277 b.-eri 4a/78

	b.-ī 8b/200, 9b/234, 10a/242
	b.-ō 2a/17, 2b/31, 3a/39, 3a/41, 11a/274, 11a/276, 12b/309
	b.- or 11b/288
biyā-	: Olmak
	teyṣān b.-10a/251
biyī -	: Gel.
	b.- 3b/61
bīn	: Alt, üstün zıddı.
	b. + rāzī 5b/110
bīn	: Diğer, başka.
	b. + e 9b/227
bīnān	: Birbirilerine, diğer.
	b. 1b/7, 7a/161
	ā ^c zā- ² i b. 1b/7
bīn-	: Olmak
	b. 14b/7
	farq b.-e 14b/7
bīr	: Kuyu, çeşme
	b. 8a/182
bō-	: Olmak, olsun.
	b. 3a/42, 3a/50, 6a/131, 6b/139, 9b/227, 9b/235, 14b/8
	mubārek b. 9b/227
	mūcib b. 9b/235
	nī b. 6a/131, 14b/8 olmadı.
	b. ṣehīd 3a/50
	sebeb b. 3a/42
bō-	: Yemek.
	b.-rū 3a/39, 3a/43, 3b/53

buḥūr	: Tütsü. b. 2b/25
buk-	: Yap- b.-o 3a/42 gūṣḍārī b.-o 3a/42
burāk	: Hz. Peygamber'in Miraçta bindiği binek. bil-b. 12b/320
būy	: Koku. b. 4b/90

C

cā	: Yer. c. 1b/8, 2b/25, 12b/316, 13a/325, 13a/335 c. rā 12b/316 c.+de 12b/322
ca ² e	: Geldi c. 12b/320
cān	: İnsan ve hayvanlarda yaşamayı sağlayan ve ölümle vücuttan ayrılan madde dışı varlık, gönül. c. 6b/137, 8b/204, 11b/283 c.+ı 10b/253 c.+ı mın 10b/253
cāsūs	: Bir devlet veya kuruluşun gizli amaçları için çalışan kimse, dil avcısı, çaişit, ajan. c.+ī 8b/199
cāv	: O yer ki. c. 3b/56
cāy	: Yer. c.+ke 8a/193
cebbār	: Kudret sahibi Tanrı. c.+ī 6a/129 ḥālīk-ı c.+ī 6a/129

- cebrā^ṣīl : Allah’a en yakın olan dört melekten, peygamberlere buyruk ve vahiy getirmekle görevli olanı.
 c. 13b/341
 c. rā 13b/341
 c. + i 6a/130, 6a/134, 12b/318
- cedīd : Yeni.
 c. 5b/110
- cehennem : Dinî inanışlara göre, dünyada günah işleyenlerin öldükten sonra ceza görecekları yer, tamu.
 c. 13a/333
- celālu’d-dīn: Dinin ululuđu, yüceliđi.
 c. + i 3b/60
 c. + i mā 3b/60
- celīs : Birlikte oturan, arkadaş.
 c. 6b/149
- cemāl : Yüz güzelliđi.
 c. + i 13b/346
 c. + i yī 13b/346
- cemī^c : Bütün, hep.
 c. + i 13a/333
- cennet : Dinî inanışlara göre dünyada iyilik yapanların, günahsızların, öldükten sonra sonsuz bir mutluluğa kavuşacakları yer, uçmak.
 c. 3a/43, 7b/6, 3b/59, 13a/333
 c.-i firdevsī 3a/43
 c.-i firdevsīde 3b/59
 c. rā 7b/6
 c. + de 3a/46, 7b/170
 c. + u 3b/56, 6b/145
 c. + zī 6b/150
- cevāb : Bir soruya, bir isteğe, bir söz veya yazıya verilen karşılık, yanıt.

- c. 7b/166
c. + ı 10a/243
dā c. + ı 10a/243
- cevher : Bir şeyin özü, maya, gevher; değerli süs taşı, mücevher.
c. + e 5a/105
c. + e yī 5a/105
c. + i 4a/76
c. + i maʿrifeti 4a/76
- cī : O, ona.
c. 11b/290, 11b/290, 13b/343
bı c. 11b/290
nişt c. 11b/290
- cibāl : Dağ.
c. 10a/241
- cibriʿīl : Bkz. cebrāʿīl.
c. 13a/335
ḥazret-i c. 13a/335
- cibrīl : Cebrail, Bkz. cebrāʿīl.
c. 7b/179, 12b/313, 12b/320, 12b/323
ḥazret-i c. 7b/179, 12b/313, 12b/323
c. + i 6b/141, 6b/142
ḥazret-i c. + i 6b/141, 6b/142, 13a/332
- cihān : Evren, dünya.
c. 4a/77, 9a/215
c. yī 4a/77
c. + ı 2b/35
ḥallāk-ı c. + ı medḥi yī 2b/35
c. + rā 6b/147
ḥallāk-ı c. + rā 6b/147

cihāt	: Din uğruna yapılan savaş. c. + i 4b/79 c. + i yī 4b/79
cihetān	: Yönler, taraflar. c. + rā 4b/79
cinn	: Dinî inanışa göre duyularla kavranamayan, insanlar gibi irade ve anlama yeteneğine sahip, ilahî emirlere uymakla yükümlü tutulan yaratık. c. 6b/139, 6b/149, 13a/326
cīnī	: Kadın. c. 10a/248
cinnī	: Cine mensup. c. 4a/68
cir	: Ona. c. + i 8a/7, 12a/303, 12b/309, 13a/333, 13b/341 bī c. + i 12a/303 c. + ī 5b/119, 6b/142, 9b/236
cīr	: Ayrı. c. + ā 6a/135
cişān-	: Dayamak, vermek. c. + i 11a/267 gūş c. + i Kulak vermek.
civānī	: Gençlik. c. 8b/200 berḥ-i c. 8b/200
cū	: Ondan sonra. c. 2b/25, 4b/84, 4b/86, 4b/91, 5a/93, 5a/97, 5a/101, 5a/105, 5b/112, 6a/127, 6a/135, 6b/138, 6b/141, 6b/143, 7a/157, 7b/171, 7b/176, 8a/192, 9a/209, 9a/215, 9a/219, 9b/226, 10a/251, 11b/282, 12a/299, 12a/305, 12b/323, 13a/329, 13a/331, 13b/353

cūd	: Cömertlik, el açıklığı. c. 6a/133 bi c. 6a/133
cūş	: Coşma, Kaynaşma. c. 3b/54
cuvāb	: Cevap Bkz. cevāb. c. + i 3a/44 c. + i kıbre 3a/44
cühūd	: Yahudi, çıfıt. c. 8a/7, 8b/202, 8b/194, 11a/274, 11a/277 c.-i şāmiyān 8a/7, 8b/202 c. + ī 8b/203
cüneyd	: Bkz. şeyḫ cüneyd. c. + iyyō 3b/60 şeyḫ c. + iyyō 3b/60
cüz'ik	: Küçük parçacık, kısım. c. + e 4a/75

Ç

çār	: Dört ç. 4b/83, 4b/89, 4b/89, 5a/102, 7a/161, 10a/248 aşmey ç. + ine 9b/228
çār-yārān	: Dört dost. [Hz. Ebubekir, Ömer, Osman, Ali]. ç. yārān 7a/161
çār-yāri	: Çaryar'a, ilk dört halifeye bağlılık, Sünnilik. ç. 4b/89
çāre	: Yardım, çare. ç. 7b/178 bī ç. 7b/178
çāres	: On dört. ç. 11a/272

çavres	: Kırk. ç. 12a/308
çend	: Birkaç. ç. 5a/97, 11b/282 ç. + e 1b/3, 2b/26
çendi	: Biraz, bir müddet. ç. + i mā 1b/3
çep	: Sol. ç. 7a/158 ç. + e 7a/155 ç. + ey 7a/163 kıştā ç. + ey 7a/163
çerā	: Işık, mum. ç. + y 11a/270
çere	: Ot. ç. 7b/174
çı	: Ne. ç. 2b/35, 3b/59, 3b/63, 4a/70 , 4a/72, 6a/124, 7b/169, 10a/244, 13b/347 ç. zāni 10a/244 ç. + k̄ā 2a/14, k̄a 10b/255, 13a/326, 14a/358, 14a/363 ç. + rā 4b/80, 6b/147, 13a/336 ç. nībī 4a/70
çilk	: Damla. ç. + i 4b/89, 5a/102, 5a/103, 5a/104 ç. + i yī 4b/89
çım	: Göz. ç. 7a/164, 13a/326 ç. + ān 1b/7

- çimān : Gözler.
ç. 12b/312
- çın : Yok.
ç.-īkō 5b/113, 7b/177, 12b/315, 14a/361
ç.-kī 4a/70
ç.-ībī 12a/307
- çimibiyāyış : Yokluk.
ç.- i 4a/2
- çirey : Asla.
ç. 11b/288
- çi : Ne, nasıl.
ç. + yā 2a/15 ne kadar
ç. + yō 2a/17, 2b/31, 6b/148
- çī : Nasıl, ne.
ç. 3a/49, 5b/119, 5b/120, 6a/127, 6b/143, 12a/307, 12b/319, 13a/333, 13a/334, 13a/338, 14b/7
her ç. 5b/119, 5b/120, 6b/143
ç. + kā 10a/241 ne kadar
- çīk : Şey.
ç. + e 5b/118, 10b/252, ne yaptı 12a/306, 12b/309
ç. + e rā 12a/306 neden
- çīn : Yok.
ç.-ī 11a/270, 11a/270
ç.-yikū 13a/338
- çöl : Çöl. Krş. çoluk
ç. + ū 8b/198
- çoluk : Çöl
ç. + e 8b/199
- çünkü : Şundan dolayı ki, şu sebepten ki.
ç. 2a/14, 2b/28, 2b/29, 3b/57

çünkü : Bkz. çünkü
ç. 4a/77, 4b/79, 7a/159, 7a/160, 8a/182, 11b/286,
11b/293, 13b/351
ver d. 3b/55

D

dā- : Vermek.
d. 3b/55, 4b/89, 5a/106, 5a/107, 5b/110, 7b/166,
7b/169, 7b/176, 9b/237, 10a/243, 13a/327
d. cevābı 10a/243
nazar d. 7b/169, 7b/176

dā'im : Devamlı, sürekli.
d. 2a/12, 8b/197

dā'imā : Her zaman.
d. 2a/20, 6b/137

dār : Ağaç.
d. 7b/174, 10a/241
d. + a 4b/86
d. + ey 4b/83

dāra : Ağaç
d. 6b/145
d. rā 6b/145

dāsī : Kılıçık.
d. 12a/305

dāy- : Vermek.
d. 9a/216, 13a/334

de : Dahi, de/da.
d. 3b/52, 7b/178, 11b/288
yī d. 7b/178

defterān	: Yapılan iyilik ve kötülüklerin yazıldığı defter. d. 3a/37 hisābı d. 3a/37
dekūnān	: Dolduran. d. 3b/54
delīl	: Belge, tanık. d. + i 2b/31 d. + i mā 2b/31
dem	: An, zaman. d. + ī 12b/322
der	: -da, -de d. 10a/241
derd	: Dert, gam, keder. d. + i 7a/160
derg	: Uzun. d. 9b/235
dergāh	: Tanrı katı, tekke. d. + i 14a/361 d. + i tō 14a/361
des	: On sayısı. d. 5a/96, 8a/187, 10a/246, 14a/354
dest	: El. d. 1b/7, 6a/122, 7a/156 d. + i 7a/159, 14b/2 bi d. + i 14b/2 d. + u 7a/156, 7a/157, 7a/158
deve	: Geviş getiren memelilerden, boynu uzun, sırtında bir veya iki hörgücü olan, yük taşımakta kullanılan hayvan, deve. d. + y 9a/216
dı	: -de, -da d. 2b/30, 3b/64, 4a/78, 7b/178, 13a/336

- dım : Arka
d. + ā 8b/195, 8b/200
yī d. + ā 8b/195
- dī- : Görmek.
d. 2a/19, 6b/149, 7a/152, 7b/170, 7b/177, 8b/200, 8b/206, 8b/207, 9a/211, 9b/223, 9b/231, 9b/234, 10a/248, 10a/251, 10b/253, 10b/254, 11a/278, 11b/287, 12a/297, 13b/346
mın d. 9b/223, 10a/248, 10a/251, 10b/253, 10b/254
nī d. 12a/297
- dī- : Görmek.
d. 3a/41, 3a/46, 3a/50, 3b/52, 6b/144, 7a/162, 7b/170, 9a/212, 9a/220, 9b/223, 10a/247, 10a/250, 11a/268, 11a/268, 11a/275, 11b/289, 12a/308, 13a/334, 13b/346, 14a/358
mın d. 3a/46
nī d. 9a/212, 10a/250
- dil : Gönül, yürek.
d. + kebāb 2a/10
bī d. + kebāb 2a/10
- dil-ber : Gönlü alıp götüren güzel.
d. + i 6a/133
- din : Gören.
d. + ān 3a/49
- dīn : Allah’a inanma ve bağışlanma.
d. 11a/278
d. + ī 2a/18
berā-yı d. + ī 2a/18
d. + īmī 10a/240
bī d. + īmī 10a/240
- dir : Ona.
d. 5b/116, 11b/283

direy	: Devamlı, tekrar ederek. d. 11b/288
dirhem	: Okkanın dört yüzde birine eşit olan, 3.207 gramlık eski bir ağırlık ölçüsü. d. + e 3a/46, 3a/50
dītiş	: Görmek. d. 5b/120, 13a/334
dū	: İkincisi. d. 5b/109
du ^ḥ ā	: Tanrı'ya yalvarma, yakarış için söylenen dinî metin. d. + y1 13a/330
duyyes	: On iki sayısı. d. 5a/93, 10a/247, 12b/317
dūr	: Uzak. d. 4a/69, 6b/145 d. bī 6b/145 d. + i 8b/198
dūvū	: Köpüklü ayran. d. 5a/107
dünyā	: Üzerinde yaşadığımız toprak ve denizler, yeryüzü, dünya. d. 2b/28, 2b/30, 2b/32, 2b/33, 3a/48, 7b/172, 10a/238, 10b/254, 10b/264, 12a/301, 12a/305 d. rā 10a/238, 12a/301 āme d. 10b/254 küfr-i d. 2b/33 d. + rā 3b/51
dürr	: İnci. d. + i 10a/244 ḳadr-i d.-i ḡāliyān 10a/244

düs- : Yapışmak.
d.-a 6a/135
nī d.-a 6a/135
düşenbe : Salı.
d. 10a/248

E

ebā tālib : Ebu Talib, Hz. Peygamber'in amcası Abdulmenaf b. Abdulmuttalib b. Haşim el-Kureyşi el-Haşimi.
e. 12a/303
ebed : Sonu olmayan, gelecek zaman.
e. 1b/8, 2a/13, 3a/37, 4a/71, 7b/173, 8b/196, 9a/221, 12a/297, 13b/346, 13b/350
e. mā 1b/8
ebī : Baba.
e. 5a/95, 7a/165
edā : Borç ya da borç gibi olan herhangi bir şeyi ödeme, yerine getirme.
e. 1b/4, 2a/9, 12b/322
e. ker 2a/9
e. kerd 12b/322
edeb : İyi terbiye, incelik.
e. 13a/328
efdal : Yeğ tutulan, tercih edilen, daha faziletli.
e. 11b/294
e.+ā 7a/155
e.+ī 7a/159
e.+ī mā 7a/159
eger : Eğer, şayet.
e. 3b/53, 11b/292
ehl : Sahip, malik.
e. 4a/75, 6b/139, 6b/139, 7a/155, 14a/363

- e.-i ḥubb 7a/155
e.-i ĩmān 14a/363
e.-i ḳalb-i muḥreḳi 4a/75
e.-i mın 6b/139
e.-i ṣabri 6b/139
- ekber : En büyük, çok büyük.
e. + ĩ 4a/72, 9a/213, 12a/303, 12b/317
emr-i ṣāh-i e. + ĩ 12b/317
ḥudā-yı e. + ĩ 9a/213
ṣāhi e. + ĩ 4a/72
- em̃n : Emniyet sahibi, korkusuz, güvenli.
e. 3b/65, 10b/254, 11a/279, 13a/336, 13b/345
- emr : Buyruk, komut, talimat, ferman.
e. 5b/4, 9b/234, 11b/289, 12b/317
e.-i humā 5b/4
e.-i ṣāh-i ekberī 12b/317
bi e.-i ḳādirī 9b/234
bi e.-i lā yezāl 11b/289
e. + i 5b/112, 5b/113, 5b/120, 5b/4, 7a/154, 9a/213, 12a/303
e. + i mā 5b/120
e. + i mın 5b/113
bi e. + i 7b/171, 9a/213, 12a/303
- em̃ṣ : Bu akşam.
e. + ū 11a/276, 11a/275
- enbiyān : Müstakil şeriat sahibi olmayan peygamberler.
e. 2b/28
ṣāhi e. 2b/28
- ende : Yeter, kafi.
e. 3b/62, 9a/216
- engm̃n : Bal.
e. 10b/252

- enī : Bu.
e. 4a/68, 4a/69
- enkā : Şimdi.
e. 11b/289
- enkāv : Şimdi ki.
e. 4a/70
- enō : bu
e. 2a/1, 4a/2, 4a/68, 4b/3, 5b/4, 6a/5, 6b/148, 7b/6, 7b/175, 8a/7, 8b/206, 8b/206, 9a/8, 10a/9, 10b/10, 11a/278, 11b/11, 11b/288, 12a/12, 12a/307
- enver : Daha nurlu, çok ve pek parlak.
e. + ī 6a/133, 10a/238
- enverīn : Nurlu, ışıklı.
e. 9b/223
- est : Vardır.
e. 7a/160, 8a/183
e.-ā 2a/10, 8b/207, 9a/211
e.-i 13b/350, 14a/363
- es-selām : Selamlar, hayır dualar olsun.
e. 7a/165
e. + u 9b/228
- eş-şalāt ū ve's-selām : Dua ve selamlar olsun.
e. 2a/20, 2a/21, 2b/36, 4a/66, 4b/82, 5b/111, 6a/128, 7b/168, 8a/190, 9a/218, 10a/245, 10b/263, 11a/280, 12a/304, 13b/340, 14a/355
- eşer : Nişan, iz alamet.
e. 9a/214, 12a/297
- eşhed : Şehadet, işaret.
e. + e 7a/154
gışta e. + e 7a/154

- (e)şken- : Yapabilmek.
ş. 13b/350
nī(e)ş. + u 13b/350
- eşken- : Yapabilmek, muktedir olmak.
e. + i 4b/80, 4b/81
- eşt- : Atmak.
e. 5a/100, 5a/101
e.-ī 7b/172, 8b/203
e.-e 13a/324
e.-u 5a/99, 5a/100
- eştiş : Atılma.
e. + e 7b/6
- eşyā : Türlü amaçlarla kullanılan, insan yapısı, taşınabilir cansız nesnelerin bütünü, eşya.
e. 10b/255
- eşyān : Nesneler, mevcut olan şeyler.
e. 4a/2, 6a/129
e. + ū 4b/3
halk-i e. + ū 4b/3
- ev : O, krş. ū
e. 6b/136, 11a/273, 12b/316, 13a/325, 13a/335, 14b/5
- evvel : Önce.
e. 5b/117
- evvelā : Önce, ilk önce, ilkin.
e. 2b/24
- ey : Ey manasını veren bir nida edatıdır. Krş. ā, āy
e. 2a/18, 2b/28, 2b/30, 3a/41, 5b/112, 5b/114, 6a/126, 6a/131, 6b/139, 7a/155, 7a/164, 9b/236, 10a/243, 10a/244, 10a/248, 10b/256, 10b/256, 10b/257, 10b/262, 11a/272, 11b/284, 11b/294, 12a/300, 12a/301, 13a/324, 13b/339, 13b/347
e. + izī 3b/51

eyr	: O, o nedenle. e. + ū 6b/149, 11b/294
eyvā	: O dedi e. 12a/297
eyvānik	: Ayvan, avlu. e. + e 11a/271
ez	: Ben. e. 1b/1, 2a/12, 2a/12, 3b/55, 5b/115, 6b/140, 6b/146, 7a/153, 7a/153, 7b/178, 9a/210, 9a/213, 9b/223, 9b/224, 10a/247, 10a/251, 10b/265, 11a/267, 11a/277, 11b/292, 13a/337 e. vinenā 10b/265 e. + ā 5b/117, 5b/117, 7b/177, 7b/177
ezel	: Başlangıcı belli olmayan zaman, öncesizlik. e. 1b/8 e. rā 1b/8
ezyetik	: Sıkıntı, zahmet, güçlük, eziyet. e. + e 10a/250

F

faḍl	: İyilik, fazilet, erdem. f. + ī 2a/1 f. + ī vendiṣī 2a/1
faḥr	: Öğünme, böbürlenme, onur. f. 3b/53, 7b/169, 8a/186, 9b/225, 10b/257 f.-i ʿarṣi 10b/257 f.-i rāzī 3b/53 f. + ī 1b/2
faḥr ʿālem	: Hz. Muhammed. f.-ī 7b/169, 9b/225

- faķīr : Geçimini güçlölkle sağlayan, yoksul, fukara, zengin karşıtı, fakir.
f. 1b/5, 14a/362
- fāni : Ölümlöl, gelip geçici, kalımsız.
f. + yā 12a/305
- farķ : Bir kimse veya nesnenin bir başkasıyla karıştırılmamasını sağlayan ayrılık, benzer şeyleri birbirinden ayıran özellik, başkalık, ayırım.
f. 14b/3, 14b/7
f. bīne 14b/7
f. kerd 14b/3
- farz : Müslömanlıkta, özür olmadıkķa yapılması zorunlu, yapılmaması günah sayılan ibadet.
f. + ī 4b/92, 7b/167
- fařīh : Açık ve düzgün (anlatış).
f. 11b/291
- fārię : Vazgeçmiř, çekilmiş, ayrılmış.
f. 13a/324
- fārūk : Haklıyı haksızdan ayıran, adaletli; Hz. Ömer'in lakabı.
f. + ı 3a/47
hāzret-i f. + ı 3a/47
f. + i 7a/162
- fek : Aęız.
f. 2b/34, 4b/81, 11b/291, 13b/346, 13b/351
f. yī 11b/291
bi f. 2b/34, 4b/81, 13b/346
- felek : Gök, gökyüzöl, sema, dünya, alem.
f. 7a/151, 12b/319
- felķe : Parķa, yarım.
f. + y 5a/106

fer	: Ayrılma, uęma. f. 12a/297, 13b/341 f. bī 13b/341
ferd	: Tek, yalnız olan şey. f. 6a/124
fermānik	: Buyruk, emir, Tanrı buyruęu. f. + e 6a/129
fetā	: Genç oęlan. f. 3b/59
feyz	: Verimlilik, gūrlük, ongunluk, bereket. f. 3a/40, 14b/1
fięān	: Baęırarak aęlama, inleme. f. 7b/173 bī f. 7b/173 f. + u 2a/11
fihi's-selām	: Ona selam. f. 13a/331
fıkr	: Fikir, dūşūnce, idrak. f. 4a/71, 12a/307, 12b/310
fīke	: Sana. f. 9b/224
fırdevs	: Cennet, uęmak. f. 5b/120 f. + ī 3a/43 cennet-i f. + ī 3a/43 f. + ī de 3b/59 cennet-i f. + ī de 3b/59
fī'l	: İş, amel. f. + i 14a/359

furs	: Farşlılar, Fars milleti. f. + iyō 2b/31 nār-i f. + iyō 2b/31
fūccā ^c ten	: Birdenbire ansızın olarak. f. 8a/189
fütür	: Zayıflık, bezginlik, usanma, gevşeklik f. 4a/69, 9a/222, 10a/248 bī f. 4a/69, 9a/222, 10a/248

G

geli	: Bütün. g. 10a/244
gen-	: Almak. g.-ī 7b/172
ger	: Farsça “eğer” kelimesinin kısaltılmışıdır. Krş. eger. g. 1b/8, 2a/9, 2a/13, 2a/14, 2a/21, 2b/23, 2b/27, 2b/31, 2b/36, 3b/61, 3b/62, 4a/66, 4a/73, 4b/82, 5b/111, 5b/118, 6a/128, 7b/168, 8a/190, 8b/195, 8b/196, 8b/208, 9a/212, 9a/218, 9b/234, 10a/245, 10b/263, 11a/280, 12a/304, 13a/337, 13b/340, 13b/348, 14a/355, 14a/358, 14a/359
gerçi	: Her ne kadar, ise de. g. 3a/39
gerek	: Gerek, gerçekleşmesi zorunlu olarak beklenen. g. 6b/146
geyrā-	: Gezmek, aramak. g. -y 8a/192
geyre-	: Bkz. geyrā g. + i 8b/196 nī g. + ni 8b/196
geyrō	: Bkz. geyrā g. 5b/120 nī g. 5b/120

gīnā	: Rastlama, değme, temas etme. g. 7a/164, 8b/207
gīrōt	: Aldı. g. 4b/84, 6a/123, 6b/136
gīşt	: Parmak g. 14b/6 g. + a 7a/154, 7a/161 g. + ā 7a/155, 7a/157, 7a/164 g. + i 7a/159
gō	: Kez, defa, hem. g. 2a/11, 2a/13, 2b/27, 3a/39, 3a/41, 3a/44, 3b/52, 3b/54, 4a/73, 5a/97, 5a/98, 5a/103, 5b/119, 6a/132, 6b/140, 7a/160, 7b/173, 7b/175, 8a/182, 8b/195, 8b/197, 8b/208, 9a/213, 9a/213, 9b/235, 11b/281, 11b/288, 12a/307, 12b/309, 12b/316
gunehkār	: Günahlı, günah işleyen. g. 3b/55
gunehkārik	: Küçük bir kusur, küçük günah. krş. gunehkār. g. + e 2b/30
gūş	: Kulak, dinleme. g. 11a/267
gūş-dār	: Dinleme. g. + i 2a/18 g. + i bī 2a/18 g. + ī 3a/42 g. + ī buko 3a/42
gül	: Çiçek, bilinen çiçek gül, gül çiçeği. g. + i 4b/90 bi g. + i 4b/90
gül-āb	: Gülsuyu g. 10a/251

- gümān : Zan, sanma, sezme.
g. 2b/33
bī g. 2b/33
- ġafūr : Mağfıret eden, yargılayan, suç bağışlayan,
merhamet eden [Allah].
ğ. 6a/125
rabbün ġ. 6a/125
- ġāfil : Gaflette bulunan, ihmal eden, ilerisini iyi
düşünmeyen.
ğ. + ī 2a/9
- ġālib : Üstün gelen, yenen.
ğ. 8a/186
- ġāliyān : Misk ile amberden yapılmış siyah kokulu bir
madde.
ğ. 10a/244
kadr-i dürr-i ġ. 10a/244
- ġam : Keder, tasa, kaygı, dert.
ğ. 6b/138
- ġarīb : Kimsesiz, zavallı.
ğ. 8b/206, 12b/323, 13b/341
- ġarķ : Batma, bulanma.
ğ. 3a/41, 10a/246
bībō ġ. 3a/41
ğ.-i nūri 10a/246
- ġayr : Ayrı, özge, başka.
ğ. 14b/4, 14b/5
ğ.-i ʿarabī 14b/4, 14b/5
ğ. + i 5b/113, 9a/212, 10b/255, 12a/307, 13b/339,
14a/361, 14b/4, 14b/5
ğ. + i mın 5b/113
ğ. + i tō 13b/339
ğ. + i yī 12a/307

ğazāl	: Dişi geyik. ğ. 11b/289
ğubār	: Toz. ğ. 8b/203
ğusl	: Boy abdesti. ğ. + i 12b/322

H

hā	: İster ister. h. 6a/133, 6a/133
hā	: Tekrarlanarak kullanıldığında eşitlik anlamı veren bir söz. h. 6a/133, 6a/133, 13a/333, 13a/333, 13a/333
habb	: Tane. h. 8b/194
haber	: Haber; bir olay, bir olgu üzerine edinilen bilgi, salık. h. 9a/214 h. kerd 9a/214
haber-dār	: Haberli. h. 12a/298 bī h. 12a/298
habīb	: Sevgili. h. 2a/20, 3b/57, 4b/91, 5a/97, 12b/318, 13b/341 hubb-ı h. 3b/57 h.-i aḥmedī 12b/318 nūr-i h.-i aḥmedī 4b/91 nūr-i h.-i serverī 5a/97 h. + i 10a/242, 10b/254, h. + i mın 10b/254

	h. + i tō 10a/242
	h. + ī 13b/343
	h. + u 10a/238
hācāv	: Sabır, kalmak.
	nī h. 4a/70
ḥadd	: Sınır, derece.
	h. 3b/63
	bī h. ū kıyās 3b/63
	h. + i 4a/77, 5a/98
	h. + i yī 5a/98
ḥadīs	: Hz. Muhammed'in sözü.
	h. + i 3b/58
ḥadre	: Hazır.
	h. 13a/325
ḥāfız	: Koruyucu, hıfzeden.
	h. 8b/201
	h. + i 8a/192
	h. + i yī 8a/192
ḥāfid	: Torun
	h. 12a/303
ḥaḳīkat	: Gerçek.
	h. 5b/109
ḥaḳḳ	: Hak, doğruluk ve insaf; pay, hisse.
	h. 5b/120
	h. yī 5b/120
	h. + i 1b/6, 1b/8, 4a/75, 13a/338, 13b/339, 14a/362
	h. + i tō 1b/6, 13b/339
	h. + i yī 13a/338
	bi h. + i 14a/362
	sırr-ı h. + i 4a/75

- ḥāl : Durum, vaziyet.
ḥ. 6b/148, 9a/209, 10a/241
bi ḥ. 10a/241
ḥ. + i 1b/5, 2a/15, 2b/24
ḥ. mā 2a/15
- ḥalāṣiyyā : Kurtulma.
ḥ. 2a/21, 2b/36, 4a/66, 4b/82, 5b/111, 6a/128, 7b/168, 8a/190, 9a/218, 10a/245, 10b/263, 11a/280, 12a/304, 13b/340, 14a/355
- ḥalīmā : Bkz. ḥalīmā-yı saʿdiyān.
ḥ. 11b/287, 12a/296, 12a/297, 12a/299
ḥ. rā 11b/287
- ḥalīmā-yı saʿdiyān: Halime, Ümmü Kebşe Halime bint Ebu Züeyb Abdullah b. El-Haris es-Sadiyye, Hz. Peygamber'in süt annesi.
ḥ. 11b/11, 11b/281, 11b/283
ḥ. + u 11b/11
- ḥālīk : Yaratan, yoktan vareden, yaratıcı, Allah.
ḥ. 6a/129
ḥ.-i cebbārī 6a/129
ḥ. + i 2a/16, 5a/99, 5b/117, 6a/123, 6b/148, 6b/149, 7a/151, 8a/192, 8b/204, 10b/264, 12b/321, 13b/345, 14b/1
ḥ. + i mā 2a/16
ḥ. + i rā 6b/148
ḥ. + i tō 12b/321
ḥ. + ī 5a/105, 7b/170, 7b/171, 9b/237, 10a/240, 13b/349
ḥ. + u 6b/138
- ḥālī : Tenha, boş, sahipsiz yer.
ḥ. + 12b/309

- ḥālī : Gamsız, gaillesiz, kayıtsız.
ḥ. 4b/79
ḥ. yī 4b/79
- ḥalk : Yaratma, yaratılma.
ḥ. 4b/83, 11b/293,
ḥ. + i 4b/3, 4b/3, 6a/5, 13a/338
ḥ. + i aşyānū 4b/3
ḥ. + i ādemiyū 6a/5
mebhāṣi ḥ. + i peygamberi mā 4b/3
- ḥallāk : Halık, yaratan, vareden.
ḥ. 2b/35, 4a/67, 4a/77, 5b/115, 6b/147, 7b/176
ḥ.-i cihān-ı medḥi yī 2b/35
sırr-ı ḥ.-i cihān 4a/77
ḥ.-i cihānrā 6b/147
ḥ.-i küll-i māsivā 4a/67
ʿarş-i ḥ.-i semā 7b/176
ḥ. + i 4a/76, 5b/115, 7a/152, 13b/343
ḥ. + i mā 4a/76
ḥ. + i minī 5b/115
ḥ. + i rā 7a/152
- ḥalva : Tatlılık, mutluluk
ḥ. 10a/247
- ḥamd : Allah’a olan şükran duygularını bildirme.
ḥ. 1b/2, 1b/4, 1b/6
ḥ. + i 1b/3, 2a/13
ḥ. + i mā 1b/3
ḥ. + i tō 2a/13
ḥ. + ī 6b/136
ḥ. + ī rā 6b/136
- ḥaml : Ana karnındaki çocuk, gebelik.
ḥ. + i 9b/230, 9b/236, 10a/240
ḥ. + i min 10a/240

hānedān	: Kökten asil ve büyük aile. h. 8b/204
hār	: Azgın, kızgın. h. 8b/200
hāş	: Özel, seçkin. h. 2b/22, 3a/45, 5a/104, 6b/143, 9a/221 ‘ām ū h. 5a/104, h. ū ‘ām 2b/22, 3a/45, 6b/143, 9a/221
hāşān	: Seçkinler. h. 1b/1
hāşıl	: Özetle, sonuç olarak. h. +ı 3a/42 h. +î 4b/80
hāşî	: Bkz. aḥmed-i hāşî h. 14b/2 aḥmed-i h. 14b/2
hātem	: En son. h. 11a/279 h.-i peygamberānu 11a/279 h. +î 6b/144
harc	: Harç, karıştırma, yoğurma. Harcama h. ker. 3a/46 h. ker 3a/46
haşşaten	: Hususi olarak, özellikle, yalnız. h. 2b/30
hāşıl	: Olan, ortaya çıkan, görünen. h. +î 2b/34, 3b/63, 13a/335 h. +î mā 3b/63
har	: Sıcak. h. +î 4a/72

ḥarf	: Harf. ḥ. 4a/77, 4b/79, 4b/81 ḥ. + ān 13b/351
ḥas kerd-	: Sevmek ḥ. + ī 12b/311
ḥas ken-	: Sevmek. ḥ.-ā 7a/151
ḥas nī ken-	: Sevmemek ḥ. + ā 12a/306
ḥasr	: Gözyaşı. ḥ. + i 7b/174 ḥ. + i yī 7b/174
ḥaṣıl	: Olan, ortaya çıkan, görünen. ḥ. + ī 13b/347, 13b/352
ḥatā	: Ta ki. ḥ. 3b/59, 8b/195,
ḥattā	: Bundan başka, fazla olarak, dahi, bile, hem de. ḥ. 3b/59, 3b/62, 5b/121, 7b/174, 8a/182, 8a/189, 8b/198, 8b/199, 12a/296, 12a/308
ḥavvā	: Hz. Adem'in zevcesi. ḥ. 7b/169, 10a/249 ḥazret-i ḥ. 7b/169
hāṣim	: Haşim b. Abdulmenaf b. Kusayy b. Kilab el-Kureyşî, Hz. Muhammed'in büyük dedesi ve Beni Haşim'in atası. h. 8a/188
hāv	: Ha, işte. h. 6b/149, 7a/164
havāl	: Arkadaş, dost. h. 8b/194 bī h. 8b/194 h. + i 3a/46

- ḥavf : Korku, korkma.
ḥ. 13b/341
ḥ. + i 14a/358
ḥ. + i tōde 14a/358
- ḥayāl : İnsanın kafasında tasarlayıp canlandırdığı şey.
ḥ. + ī 12b/310
- hāy : Ha, işte. krş. hāv.
h. tede 3b/56
- ḥayā : Utanma duygusu, utanç, utanma, sıkılma.
ḥ. 4b/87, 4b/88
kerd ḥ. 4b/88
- ḥaydar : Hz. Ali'nin lakabı.
ḥ. + ī 12a/303
- ḥayrū'l-beşer : İnsanların hayırlısı, Hz. Muhammed.
ḥ. 13a/332
- ḥayrū'l-enām : Nimetlerin hayırlısı.
ḥ. 13a/324
- ḥayrū'l-verā : Halkın, alemin hayırlısı.
ḥ. 12b/311
- ḥayvān : Canlı, hayvan.
ḥ. + ī 4a/71, 10a/241
- ḥāzirīn : Bir toplantıya katılanlar, bir yerde o anda bulunanlar.
ḥ. 9b/235
- ḥazret : Yüce kabul edilen kimselerin adlarının başına saygı, övme, yüceltme amacıyla getirilen unvan.
ḥ. 3a/45, 3a/47, 3a/49, 6b/141, 6b/142, 7b/169, 7b/179, 12b/313, 12b/323, 13a/335
ḥ.-i cibri'īl 13a/335
ḥ.-i cibrīl 7b/179, 12b/313, 12b/323
ḥ.-i cibrīlī 6b/141, 6b/142
ḥ.-i fārūkī 3a/47

	h.-i havvā 7b/169
	h.-i ʿosmāni 3a/49
	h.-i şiddīk 3a/45
helyā-	: Erimek
	h. 5a/107
hem	: Hem, bir kimseyi uyarmak, bir şeyi açıklamak veya anlamı güçlendirmek için “özellikle, zaten, bir de, şurası da var ki” anlamlarında kullanılan bir söz.
	h. 2a/12, 2a/18, 2b/28, 2b/34, 3a/40, 3a/40, 3a/43, 3a/44, 3a/50, 3b/51, 3b/60, 4a/70, 4a/78, 5b/113, 5b/114, 6a/123, 7a/165, 7b/170, 7b/177, 8a/183, 8a/185, 8a/187, 8a/187, 8a/187, 9a/210, 9a/211, 9a/214, 9a/216, 9a/216, 9a/217, 9a/217, 9b/225, 9b/226, 9b/229, 9b/234, 10a/241, 10a/248, 11a/271, 11a/274, 11a/279, 11b/283, 11b/290, 12a/297, 12a/305, 12b/309, 12b/316, 12b/316, 12b/319, 13a/325, 13a/326, 13a/328, 13a/330, 13a/330, 13a/333, 13a/334, 13a/336, 13a/338, 13b/349, 13b/350
hemā	: Hemen, çabucak, şimdi.
	h. 2b/32, 4a/76, 4b/83, 4b/85, 4b/87, 4b/89, 5a/99, 5b/116, 6b/145, 7b/176, 8a/181, 8a/184, 8a/192, 8b/195, 9b/224, 10b/264, 12a/298, 13a/327, 13a/337, 13b/348, 13b/352
hemān	: Hemen, çabucak.
	h. 5a/101, 5a/107, 6a/135, 8a/186, 8a/189, 12b/312, 13a/335, 13b/350
heme	: Bkz. hemā.
	h. 6a/127, 13a/325, 14a/356
	h. + y 7a/157
hendī	: Kadar.
	h. 2a/15, 2a/17, 2b/35, 3b/59, 8a/181, 12b/315, 12b/316, 13b/342, 13b/347, 13b/348, 14a/359
	h. mā 2a/17
henī	: Biraz.
	h. 10b/10,

henī	: Yeni. h. 13b/350
henkī	: Biraz, azıcık. h. 2b/26, 4b/84, 5a/102, 6a/130, 6a/134, 6b/136
henzār	: Sayı bin. h. 11a/269, 14b/2 h. ū hirsey ū şiyyes 14b/2
her	: Toprak. h. + ī 6a/130, 6a/131, 6a/132 h. + ī rā 6a/131
her	: Her, önüne geldiği ismin benzerlerini “teker teker hepsi, birer birer hepsi, birer birer tamamı” anlamıyla kapsayacak biçimde genelleştiren söz. h. 1b/6, 2a/9, 2a/11, 2a/13, 2b/27, 4b/92, 5a/97, 5a/98, 5a/103, 6a/132, 7a/160, 7b/173, 7b/175, 8b/197, 11b/286, 11b/288, 11b/290, 12a/307, 12b/316, 12b/319 h. + ī 11b/287 h. çī 5b/119, 5b/120, 6b/143
her	: Eşek h. 11b/285,
herik	: Eşek, sıpa. h. + e 11b/285
hesān	: Siyah bileme taşı. h. 1b/5
heş	: Suskun, sessiz. h. 5b/114
heşt	: Sayı sekiz. h. 12a/302 h. + ī 9b/232
het	: Yan, taraf. h. 8b/202, 12b/321

	yī h. 8b/202
	h. + e 2a/10
hev	: Defa, kez.
	h. 7b/173, 7b/175, 8b/194, 8b/197, 12a/307
	h. + e 2a/11, 2b/27, 12b/316
	h. + ī 2b/30, 5a/106, 10a/246, 11a/273
hevāl	: Arkadaş, dost.
	h. 9a/209
hevār	: Beraber, keşmekeş.
	h. 8b/200
hevn	: Rüya
	h. + i 9b/223, 9b/229 ,9b/234, 11b/281
	h. + i minde 11b/281
	h. + i min 9b/229
hevnān	: Rüyalar.
	h. 9a/8
	h.-i āminā 9a/8
hevt	: Sayı yedi.
	h. 12b/320
	vīst ū h. 12b/320
	h. + i 9b/231
hey	: Hey, seslenmek veya ilgi ve dikkat çekmek için söylenen bir söz.
	h. 8b/200
heybet	: Korku ve saygı uyandıran görünüş, mehabet.
	h. 5a/106, 6a/123,6b/150
	bi h. 5a/106
	h. + ān 5a/107, 6a/124
	h. + ān rā 5a/107, 6a/124
hezār	: Sayı bin.
	h. 5a/102, 5a/102

	sê h. 5a/102
	vîst h. 5a/102
hezânîc	: Hizanlı. [Hizan; Diyarbakır'ın Lice ilçesine bağlı bir köy].
	h. + îd 14b/2
hezār	: Sayı bin krş. henzār.
	h. 3a/39
hîfz	: Saklama, koruma, ezberleme.
	h. + ı 8b/204
	h. + ı yî kerd 8b/204
hîdmet	: Hizmet, birinin işini görme veya birine yarayan bir işi yapma.
	h. + ı 10a/250
	h. + ı mın 10a/250
hîyāl	: Hayal; zihne, akla ilk gelen
	h. + u 12a/295
hînkî	: Vakta ki, ne zaman ki.
	h. 3b/61
hîcāb	: Utanma, utanç, sıkılma.
	h. 5a/93
	h.-i nādirî 5a/93
hicret	: İslam takviminde tarih başı sayılan Hz. Muhammed'in Mekke'den Medine'ye göç etmesi.
	h. 13b/353
hidāyet	: Doğru yol, hak olan Müslümanlık yolu.
	h. 5a/96
hîkmet	: Bilgelik; Tanrı'nın insanlarca anlaşılamayan amacı.
	h. 4a/73, 6b/148, 6b/150, 8b/206, 8b/207
	h.-i humāy 4a/73
	h. + i 6a/132, 7a/152, 7a/160
hîlāf	: Ayrılık.
	h. + i 8a/183

himmet	: Yardım, kayırma. h. 11a/272 h. rā 11a/272 h. + i 11a/267
hīrā	: Mekke’de bir dağ. h. 12b/311
hīrey	: Sayı üç krş. hīri. h. + ū 14a/354 h. + ū şeštī 14a/354
hīri	: Sayı üç. h. 7a/157, 7b/174, 11b/290, 12a/296, 14b/4, 14b/5 h. sey 7b/174
hirsey	: Sayı üç yüz. h. 14b/2 henzār ū h. ū şiyyes 14b/2
hisāb	: Hesap, sayma, Alacaklı veya borçlu olma durumu. h. 2a/10, 3a/37, 4b/86, 4b/88, 8a/187, 9a/221, 10a/251 āmey h. 8a/187 h.-ı defterān 3a/37 bī h. 2a/10, 4b/86, 4b/88, 9a/221, 10a/251 h. + ān 1b/3 h. + i 9b/234 bī h. + i 9b/234
hişşe	: Pay. h. + y 5b/119 h. + y yī 5b/119
hişyār	: Aklı kendisine yarayan, akıllı olan, uyanık. h. + i 2a/18 h. + i bī 2a/18

hiṣi	: Ümit. h. 7a/153 h. + yō 2a/17 bī h. + yō 2a/17
hizdā	: Yola koyulmak. h. 12b/322
hōt	: Sayı yedi. h. 8a/187
ḥū	: Kendi. ḥ. 2a/15, 2a/18, 2a/18, 2b/24, 2b/24, 2b/24, 2b/26, 4b/80, 4b/84, 4b/88, 5a/94, 7a/156, 7b/179, 9a/209, 11b/294, 12b/309, 13a/332, 13b/347, 14a/362 ḥ. + de 7a/154, ḥ. rā 2b/26, 4b/80, 4b/88, 9a/209 bi ḥ. 2a/15, 2a/18, 5a/94, 11b/294, 12b/309 ḥ. + ri 2b/23, 7a/153, 11b/283, 11b/288, 12a/306, 14a/360
ḥubb	: Sevgi ḥ. 3b/57, 7a/155 ehl-i ḥ. 7a/155 ḥ.-ı ḥabīb 3b/57 ḥ. + i 5b/118 ḥ. + i yī 5b/118
ḥubur	: Mürekkep. ḥ. 13b/349 baḥr-i ḥ. 13b/349
hūd	: Hud Peygamber. h. 9b/229
ḥudā	: Tanrı. ḥ. 2a/16, 5a/93, 9a/213, 14a/359 bār-ī ḥ. 2a/16 ilm-i ḥ. 7a/154

	ḥ.-y1 ekberī 9a/213
	rū-y1 ḥ.-y1 kādirī 5a/93
humā	: Allah.
	h. 4a/2, 5b/4
	emr-i h. 5b/4
	sırr-ı h. 4a/2
	h. + y 4a/73, 11b/291, 13a/338
	ḥikmet-i h. 4a/73
	h. + y1 13b/347
hur	: Kendi.
	h. 3a/49, 7b/170
hurdi	: İkiisi birlikte, beraber.
	h. 11b/284
ḥuneyn	: Bir yer ismi. [Huneyn Savaşı].
	ḥ. + de 3a/50
ḥurmet	: Saygı.
	ḥ. + e 11b/284
	ḥ. + i 14a/362
ḥuzūr	: Dirlik, baş dinçliği, gönül rahatlığı, rahatlık, erinç.
	ḥ. 10a/248
	ḥ. + i 13b/342
	şū ḥ. + i 13b/342
ḥuzeyme	: İsim Huzeyme.
	ḥ. 8a/186
ḥükm	: Yargı, hüküm.
	ḥ. + i 4a/72, 4b/80, 4b/80, 11b/287
	ḥ. + ü 8b/206
ḥüzñ	: Gam, keder, sıkıntı.
	ḥ. 6b/138
	ḥ. + i 6b/136
	baḥr-i ḥ. + i rā 6b/136
	ḥ. + u 6b/140

- ‘ibādet : Bir dinin buyruklarını yerine getirme.
‘i. 11a/269
kerdi ‘i. 11a/269
- ibn-i ādem : İnsanoğlu.
i. + i 2b/29, 6b/139
bi i. + i ādemī 2b/29
- ibrāhim : Hz. İbrahim.
i. 9b/230
- ibtidā : Başlama, başlangıç
i. 1b/1
i. kenā 1b/1
- icrā : Yapma, yerine getirme, bir işi yürütme.
i. 8b/196
nī kerin i. 8b/196
- ‘icz : Aciz bırakma, acze düşürme.
‘i. + i 9b/235
bī ‘i. + i 9b/235
- idrīs : Hz. İdris.
i. + u 9b/227
- ‘ikāb : Azap, eziyet.
‘i. 13a/333
- ikra‘ bism : İsmiyle okumak.
i. + i 12b/314
- ilahī : Ey Allah’ım.
i. 14a/356
- ilā : .ye, .ye kadar, .dek, .değin.
i. 6a/127, 13b/348, 14a/363
- ‘ilāc : İlaç, bir hastalığı iyi etmek veya önlemek için türlü yollarla kullanılan madde, em, deva.
‘i. 7a/160

ileyhi	: Ona. i. 12b/320
ilhām	: İlham, esin. i. + e 7a/165 bī i. + e 7a/165
illet	: Hastalık, sakatlık. i. 3a/39 i. + i 2b/29 i. + u 2b/32
ilm	: Bilme, biliş, bir şeyin doğrusunu bilme. i. 7a/154 i.-i ḥūda 7a/154 i. + i 6b/138 i. + i minde 6b/138
ilyās	: Hz. İlyas, kutsal kitaplarda adı geçen, yağmurlara hükmeden İsrail Peygamberi. i. 8a/185
imām	: Cemaate namaz kıldırان kimse; en önde bulunan, önder. i. 13a/329 bī i. 13a/329
īmān	: İnanma, inanç. ī. 14a/357, 14a/363 ī. ārdū 14a/357 ehl-i ī. 14a/363
imān	: İnanç. i. 3b/51 bī i. 3b/51
inā	: Böyle. i. 1b/7 i. + yın14b/7

in	: Bu. i. +ī 14b/3, 14b/7
ins	: İnsan, halk. i. 6b/139, 6b/149
insān	: Toplum hâlinde bir kültür çevresinde yaşayan, düşünme ve konuşma yeteneği olan, evreni bütün olarak kavrayabilen, bulguları sonucunda değiştirebilen ve biçimlendirebilen canlı. i. 4a/68, 8b/204, 11b/283 i. bī 4a/68 i. + i 6a/132 i. + ī 10b/255
intikāl	: Bir yerden başka bir yere geçme, geçiş. i. + i 9a/8
ʿirfān	: Bilme, anlama, sezme ʿi. + i 5a/99 baḥr-i ʿi. + i 5a/99
ʿīsā	: Dört büyük Peygamberden Hristiyanlığın kurucusu, doğumu Türkiye’de ve Batı’da takvim başlangıcı sayılan peygamber. ʿī. 9b/233
islām	: Hz. Muhammed’in yaydığı din, Müslümanlık. i. + iri 11a/275
ism	: Ad, isim. i. + i 11a/279 i. + i yī 11a/279
ismāʿīl	: Kutsal kitaplarda adı geçen, İbrahim Peygamberin oğlu olan İbrani peygamberi. i. 9b/231
ʿiṣyān	: Başkaldırı. ʿi. + i 2b/29 ʿi. + ī 5b/119

ittifāk	: Birleşme, uyuşma, sözleşme. bi't-tifāk 12b/320
iy	: O, onlar. i. 3b/57, 3b/58
izz	: Değer, kıymet, yücelik. i. 9a/220
ir	: Bugün. i. 3a/44 i. + i 3a/43, 3b/55

K

ka'b	: Kab isim. k. 8a/187
ķabul	: Kabul, onama. ķ. 7b/179, 8b/208, 9a/212 bī ķ. 7b/179
ķabr	: Mezar. ķ. + e 3a/44 cuvābi ķ. + e 3a/44 ķ. + i 12a/302
ķadr	: Değer, itibar. ķ. 3b/63, 10a/244 ķ.-i dürr-i ġāliyyān 10a/244 ķ.-i mevlūdī 3b/63 ķ. + i 3a/47, 3a/48, 3b/51, 3b/62, 3b/64 ķ. + i yī 3a/47, 3a/48, 3b/62, 3b/64
ķādir	: Kudret sahibi, kudretli, Allah. ķ. + ī 4a/74, 5a/93, 9b/234 bi emr-i ķ. + ī 9b/234 rū-yı ħudā-yı ķ. + ī 5a/93

kāf	: Osmanlı alfabesinin yirmi beşinci harfi. k. 14b/3, 14b/4 k.-i ʿarabī 14b/3, 14b/4
kāfī	: Elveren, yeten, yeter. k. + yū 3b/62
kāfir	: Tanrı'nın varlığını ve birliğini inkâr eden kimse. k. + ān 8a/191, 8a/193 k. + ī 8b/198 kerbelā yı k. + ī 8b/198
ķahr	: Yok etme, ezme, perişan etme, mahvetme ķ. + i 14a/357 ķ. + i tō 14a/357
kālikān	: İhtiyarlar. k. + i 7b/6 mārdış-i k. + i peygamberi 7b/6
ķalb	: Kalp, yürek. ķ. 4a/78, 4a/75 ķ.-i ʿāşıkān 4a/78 ehl-i ķ.-i muhreķi 4a/75 ķ. + i 2a/18, 3a/40, 9a/210, 12a/308, 12b/312, 12b/314 ķ. + i minde 9a/210 ķ. + i yī 12b/312 bi ķ. + i 2a/18 nāzil-i ķ. + ī bībō 3a/40 ķ. + u 3a/50 bi ķ. + u 3a/50
ķalem	: Yazma, çizme vb. işlerde kullanılan çeşitli biçimlerde araç. ķ. 4b/86, 5b/110, 5b/112, 5b/114, 6a/122, 6a/123, 6a/126, 11b/293

	nī nō k. 4b/86
	şakk-ı k. 6a/126
	k. + e 5b/4
kām	: Kim. “Hangi kişi?” anlamında cümlede, özne, tümleç, nesne, yüklem görevinde kullanılan bir söz. k. 6b/140 k. + iri 11a/275 k. + ū 3a/39, 3a/42, 3a/46, 3a/48, 5b/116, 6b/139
kanţar	: Kantar, tartı. k. 11a/272
kārivān	: Uzak yerlere yolcu ve ticaret eşyası taşıyan yük hayvanı katarı. k. 11b/282
karşī	: Huzuruna, karşısına. k. 7a/153
kasem	: Yemin. k. 2a/12
kasi	: Değer, kadar. k. 12a/305
kaşd	: Niyet, kurma, kast. k. + i 9b/236, 13a/325
kaţ	: Asla, katiyen. k. 1b/4, 2a/9, 2a/13, 2b/30, 2b/34, 3a/37, 4a/70, 4a/71, 4a/74, 4a/77, 4b/80, 7b/173, 9a/212, 10a/250, 11a/266, 12a/297, 13b/349
kaţ ^c	: Kesilme, sona erme. k. 6a/126 vaqtı k. + ī 6a/126
katl	: Öldürme. k. + i 8a/192 bi k. + i yī 8a/192

ķās	: Kendi gücü kadar. ķ. + i 2b/26, 11a/269
ķāşid	: Davetiye. ķ. 5b/113
ķāşir	: Kısa. ķ. + ī 14a/356
ķader	: Kader, ölçü. ķ. 4b/81 ke : Ev, k. + ye 9a/209, 12a/296
ķavme'l-ķazırīn	: Hazır olan insan toplulukları. ķ. 10b/254
ķaybi	: Benim için. ķ. 9b/229
ķayb	: Kaybolma, yitme, yitim. ķ. 9a/219 bi ķ. 9a/219 ķ. + i 2a/14, 4b/91, 5b/118, 6a/130, 6b/139, 9b/225, 9b/237, 11a/266, 11a/267, 11a/277, 12a/300, 13a/334 ķ. + i şımā 11a/267 ķ. + i yī 11a/277 bi ķ. + i 4b/91, 5b/118, 12a/300, 13a/334 bi ķ. + i yī 2a/14
ke-	: Yapmak. k.-nu 11b/289 meş k.-nu 11b/289 k. 12a/300, 14a/362 şā k. 12a/300
ķe'l-umem	: Milletler gibi. k. 6a/122
ķebīr	: Büyük, ulu. k. 12a/298

kef	: Köpük. k. 5a/107, 5b/108
kelām	: Söz. k. 3a/45, 8a/183, 12a/295 k. + i 13b/349
kem	: Az. k. + ĩ 2b/29, 6a/131, 8b/201
kemāl	: Bilgi ve erdem bakımından olgunluk, yetkinlik. k. 9a/209
kemterĩn	: En az. k. 14a/356
ken-	: Yapmak. k.-ā 1b/1, 1b/1, 2a/12, 2a/12, 7a/153, 11a/266, 11a/266, 12a/306 ibtidā k.-ā 1b/1 nĩ k.-ā 11a/266, 12a/306 pyā k.-ā 1b/1 tō k.-ā 2a/12 k.-ĩ 3b/57, 7a/156 ħas k.- ĩ 3b/57, 7a/156 pĩ k.-ĩ 7a/156
kenān	: İsim Kenan. k. 8a/186
kenzey	: Hazine k. 13a/334
ker-	: Yapmak. k. 2a/9, 3a/46, 4b/92 edā k. 2a/9 ħarc k. 3a/46 nımāc k. 4b/92 k.-in 8b/196

- nĩ k.-in icrā 8b/196
k.-ũ 2a/13, 4b/80, 6b/140
nĩ k.-ũ 2a/13, 6b/140
sist k.- 4b/80
- kerāmet : Ermiş kimselerin gösterdiklerine inanılan, doğaüstü, şaşkınlık uyandırıcı davranış veya durum; olağanüstü durum.
k. 5a/94
- kerbelā : Irak’da Hz. Hüseyin’in şehid edildiği ve türbesinin bulunduğu yer.
k. 8b/198
k. yı kâfirĩ 8b/198
- kerd : Yapmak.
k. 2b/33, 3b/65, 4b/86, 4b/88, 6a/122, 6a/129, 6a/129, 6b/138, 6b/141, 6b/141, 7a/154, 7b/171, 8b/204, 9a/214, 9b/236, 12a/296, 12a/300, 12b/321, 12b/322, 12b/323, 13a/329, 13a/330, 13a/338, 13b/352, 14b/3
k. hayā 4b/88
k. nāzil 13b/352
k. nimāci 12b/323
k. nimācike 13a/329
edā k. 12b/322
farq k. 14b/3
hıfzı yĩ k. 8b/204
haber k. 9a/214
niyāz k. 13a/330
pĩ k. 6a/122
pũf k. 6b/141
selām k. 12b/321
tamām k. 6b/141
teslĩm k. 12a/300

- k. + i 13b/353
- k.-e 4b/83, 5a/105, 6a/134, 6b/136, 8b/199, 12a/308
- k.-e tamām 12a/308
- k.-i 7b/170, 7b/170, 7b/174, 10a/250, 11a/269,
12a/299, 12b/311, 13a/325
- k.-i bī 7b/170, 7b/170
- k.-i ʿibādet 11a/269
- hes k. 12b/311
- k.-ī 8b/194, 8b/203, 13a/328
- ziyāret k.-ī 13a/328
- k. rū 6a/134,
- k.-u 2b/35, 5a/98, 9a/219
- k.-u mā 2b/35
- kerem : Soyluluk, ululuk, büyüklük, asalet.
k. 13b/352
- şahib-i k. 13b/352
- kerḥ : Bkz. maʿrūf-ı kerḥī
k. + ī 3b/60
maʿrūf-ı k. + ī 3b/60
- kerīm : Eli açık, cömert.
k. 3b/64, 6b/140, 10a/242
rabb-i k. 3b/64
- kerrār : Savaşta döne döne saldıran, Hz. Ali'nin lakabı.
k. + ı 3a/49
- keser : Çokça ?.
k. 10a/239
- kes : Kişi.
k. + ū 6b/140
- kesān : Kimse sahip.
k. 14a/362
bī k. 14a/362

kesn-	: Kesmek. k.- enī 7a/156, 7a/158
key	: İçin. k. 3b/57, 4b/84, 5b/4, 5b/113, 8a/181, 9b/232, 10b/264, 11a/266, 11a/271, 11b/293, 13a/329 k. mī 9b/232 k. şımā 8a/181 k. yī 11b/293 bi k. 13a/329
kev	: Köpük krş. kef 5a/107 baħr-i k. ʿumān 5a/107
kev	: Yapmak. k. 3a/49, 3b/58, 5a/98, 7a/154, 7b/167, 8a/183, 9b/223, 9b/223, 10a/243, 10a/251, 11b/291, 11b/291, 12b/322, 12b/323
kevn	: Oluşum. k. 6b/148
kevşer	: Cennet'te bir havuzun adı. k. + ī 3a/43 āvey k. + ī 3a/43
kevt-	: İnmek, düşmek. k. + i 5a/102, 5a/104, 6a/5, 8b/198, 11a/272, 8b/200 k. + ī 4b/89,
key	: Ne zaman. k. 1b/8
key	: İçin, yüzden, sebepten. k. 2a/19 k. şımā 2a/19
keyf	: Sağlık, afiyet, hoşlanma. k. 3a/40

keyneyk	: Kız k. + e 8b/207, 9a/211 k. + e mın 9a/211
ķıc	: Kūçuk, kūçuk çocuk. ķ. 11b/284 ķ. + ī 8a/193 ķ. + ī rā 8a/193
ķiyās	: Bir şeyi başka bir şeye benzeterek hüküm verme, bu yolda verilen hüküm. ķ. 3b/63, 5a/104 bī ḥadd ū ķ. 3b/63 bi ķ. 5a/104
ķirdī	: Zazaca. k. + 14b/1
ķışt	: Taraf, yan. k. 14b/6 7a/163 k.i āḫirī 14b/6 k. + ade 7a/157
ķıymet	: Değer. ķ. 12a/305 bi ķ. 12a/305
ki	: Kimdir. k. + ye 9a/209
ķibr	: Büyüklük, ululuk taslama. k. 1b/2
ķifāyet	: Yetişme, yeterlilik. k. + u 7b/167
ķilāb	: İsim. Kilab. k. 8a/187
ķisrā	: Eski İran hükümdarlarından Nuşirevan-ı Adil'in lakabı olup, kendisinden sonra gelenler de bu lakapla anılmışlardır.

	k. + da 11a/268
	k. + de 11a/271
kiştiş	: Öldürmek. k. 8b/195
kitāb	: Kitap, ciltli ve ciltlessiz olarak bir araya getirilmiş, basılı veya yazılı kâğıt yaprakların bütünü k. + u 9b/235
kō	: Kimse, kimse ki. k. 2a/17, 2b/33, 3b/55, 6a/129, 7a/157, 7a/158, 9a/210, 10a/249, 11a/278, 11b/293, 12a/296, 12b/315, 12b/321, 13a/335, 13a/337, 13a/338, 13b/342, 13b/347, 14a/360
kōr	: Kör. k. + i 3b/63
kū	: Bir, biri. k. 2b/35, 4a/72, 5a/103, 5b/116, 6a/122, 6b/140, 7a/164, 7b/171, 7b/174, 7b/177, 8a/191, 8b/196, 9a/219, 9a/222, 9b/225, 11a/276, 12a/305, 12b/312
kūh	: Dağ. k. 3b/52 k.-i uḥud 3b/52
kūhik	: Tepe, küçük dağ. k. + e 12b/310
kūy	: Dağ. k. 12b/311
ḳudret	: Güç, erk, iktidar. ḳ. 5a/96 ḳ. + i 5a/100 baḥr-i ḳ. + i 5a/100
ḳudsī	: Kutsal ḳ. 13a/325
ḳur'ān	: İslam dininin temel ilkelerini, Hz. Muhammed'e gönderilen Tanrı buyruklarını içeren, Müslümanlığın

temel kitabı, Kur'an-ı Kerim, Kelam-ı Kadim, Mushaf, Mushaf-ı Şerif.

ķ. + u 3b/64

ķ. + u ʿazīm 3b/64

ķureyşī : Kureyşli [Hz. Muhammed'in mensup olduğu Arap kabilesinin adı Kabe'nin koruması bu kabileye ait idi].

ķ. 10b/257, 11a/275

ķuşey : İsim Kusey.?

ķ. 8a/187

ķuşūr : Eksiklik, ayıp.

ķ. 2b/25, 10a/250

bī ķ. 2b/25, 10a/250

ķū : O anda, ki.

ķ. 3a/42, 6b/138, 11b/287

ķūl : Tanrı'ya göre insan, abd.

ķ. 9a/212

ķūm : Kavim, insan topluluđu.

ķ. + ū 10b/254

ķüfr : Tanrı'nın varlığı ve birliği gibi dinin temellerinden sayılan inançları inkâr etme.

ķ. 2b/32, 2b/33

ķ.-i dünyā 2b/33

ķüll : Hep, bütün, çok.

ķ. 4a/67

ħallāk-ı ķ.-i mäsivā 4a/67

ķ. + i 6a/129

ķürsī : Arş-ı Azam'ın altında bir düzlükte olan, Levh-i Mahfuz'un bulunduğu yer.

ķ. + yyu 5b/110

L

- lā : Olumsuzluk edatıdır.
1. ḥaḳīḳat 5b/109
1. ṣevey 11a/270
- lā-belī : Değil, fakat, hayır.
1. 1b/3, 2a/10, 4a/71, 5b/116, 8a/184, 8b/201,
10b/252, 11b/285, 13b/346, 14a/358, 14a/360
- lā-cerem : Şüphesiz, mutlaka, elbette.
c. 13b/353
- lā-yezāl : Zevalsiz, bitimsiz.
1. 11b/289
bi emr-i l. 11b/289
- lāc : Oğul, çocuk.
1. + i 8a/181
1. + i yī 8a/181
- lācık : Küçük erkek çocuk.
1. + e 11b/284
- lağar : Zayıf, arık, cılız [hayvan].
1. 11b/285
- lā'ik : Layık.
1. + ī 9a/212, 8b/208
- lāt : İslam'dan önce Arapların Kabe'de bulunan putlarından biri.
1. 2b/31
- laṭīf : Yumuşak, hoş, güzel.
1. 7a/154, 10a/243
- lāzım : Gerekli.
1. 2b/23
1. + ey 2a/15
1. + i 3a/38
1. + ū 2b/22, 2b/24, 6b/145, 7a/160

lımın	: Vah vah. 1. 10a/240 vey 1. 10a/240
levh	: Yassı, düz, üzerine resim, yazı gibi şeyler yazılabilen nesne. 1. 5b/110
libās	: Elbise, giysi. 1. 7b/172
ling	: Ayak. 1. 1b/7 1.+ e 13a/324, 13a/337, 13b/339
loḡmīk	: Küçük lokma. 1.+ e 3b/53
lū	: Dudak. 1. mā 2b/33, 3b/64, 6b/137, 7a/156
lu ³ ey	: İsim, Luey. 1. 8a/187
luṭf	: Hoşluk, güzellik, iyilik. 1.+ i 2a/11 1.+ i tō 2a/11

M

mā	: Biz. m. 1b/3, 1b/4, 1b/8, 2a/9, 2a/10, 2a/10, 2a/11, 2a/17, 2a/21, 2b/22, 2b/33, 2b/33, 2b/34, 2b/35, 2b/36, 3b/62, 3b/63, 4a/66, 4b/82, 4b/90, 4b/92, 5b/111, 5b/116, 6a/126, 6a/128, 7a/160, 7b/167, 7b/168, 7b/6, 8a/190, 8b/195, 8b/196, 9a/218, 9a/219, 9a/221, 10a/244, 10a/245, 10b/263, 11a/280, 11b/288, 11b/289, 12a/304, 13b/340, 14a/355, 14a/356, 14a/357, 14a/358, 14a/358, 14a/360, 14a/360, 14a/361, 14a/361, 14a/362, 14b/3,
----	--

14b/4, 14b/5

m. biker 9a/221

m. bızān 2b/33

m. bızānın 3b/62

m. serā 1b/4, 14a/361

m. serō 2b/22

m. zāni 2a/10

bī m. 5b/116

çendi m. 1b/3

ebed m. 1b/8

gülū m. 2b/33,

hendī m. 2a/17

kerdu m. 2b/35

vāzeni m. 2a/11

m. + rā 3a/47, 14a/359

m. + ri 14a/359

m. + vu 10a/9

m. + zī 2a/16, 4b/81, 6b/137, 12a/300

mā

: Bizim

m. 1b/3, 2a/15, 2a/16, 2a/21, 2b/31, 2b/33, 2b/36,
3a/38, 3b/52, 3b/60, 3b/63, 3b/64, 4a/66, 4a/76,
4b/82, 4b/3, 4b/83, 5b/111, 5b/120, 5b/120, 6a/128,
6b/137, 7a/156, 7a/159, 7b/168, 8a/190, 9a/218,
10a/245, 10b/263, 11a/280, 12a/304, 13b/340,
14a/355, 14b/1

bereket-i peygamberi m. 14b/1

celālu'd-dīni m. 3b/60

delīli m. 2b/31

efḍalī m. 7a/159

emri m. 5b/120

ḥamdi m. 1b/3

hāli m. 2a/15

hāşilī m. 3b/63

hallāki m. 4a/76

hālīki m. 2a/16

mebhāşi halk-i peygamberi m. 4b/3

rabbi m. 4b/83

şāhi m. 3a/38

vechi m. 5b/120

vātişi m. 2a/21, 2b/36, 4a/66, 4b/82, 5b/111, 6a/128,
7b/168, 8a/190, 9a/218, 10a/245, 10b/263, 11a/280,
12a/304, 13b/340, 14a/355

zerdi m. 3b/52

ma^ʿāni : Manalar.

m. + yi 4a/78

ma^ʿd : Mad isim.

m. 8a/185

maḥbūb : Muhabbet olunmuş, sevilmiş, sevilen, sevgili.

m. + ı 5b/117

m. + ı minü 5b/117

maḥrūm : Bahtsız, nasipsiz.

m. 14a/362

maḥzūn : Hüzünlü, tasalı, kaygılı.

m. 6b/137

maḥlūk : Halk olunmuş, yaratılmış.

m. + u 13a/338

ma^ʿnā : Mana, anlam.

m. + y 4b/79

ma^ʿrifet : Bilme, biliş; herkesin yapamadığı ustalık.

m. + i 4a/74, 4a/76

m. + i yī 4a/74

cevher-i m. + i 4a/76

ma'rûf	: Herkesçe bilinen, tanınmış, belli. m. 3b/60 m.-ı kerhî 3b/60
māhir	: Maharetli, hünerli, elinden iş gelir. m. + î 4a/74
mālik	: Sahip, bir şeye sahip, bir şeyi olan. m. 8a/186
mānen-	: Benzemek m. + î 6b/137 m. + u 1b/7
mār	: Bize. m. + i 3b/62, 4b/92
mārdış	: Akrabalar, yakınlar. m. + i 7b/6 m.-i kâlikân-i peygamberi 7b/6
māsivā	: Tanrı dışındaki varlıklar. m. 1b/3, 4a/67, 11b/294 m. bî 1b/3 m. rā 11b/294 ḥallâḳ-i küll-i m. 4a/67
māy	: Kadın. m. 10a/243
mebhās	: Bab, fasıl. m. 4b/3, m.i ḥalk-i peygamberi mā 4b/3 m. + i 2a/1, 4a/2, 5b/4, 6a/5, 7b/6, 8a/7, 9a/8, 10a/9, 10b/10, 11b/11, 12a/12
mecāl	: Güç, kuvvet, takat. m. 14a/361
meċîd	: Allah adlarındandır; şan ve şeref sahibi, büyük, ulu. m. 5b/110

- meclis : Görüşülecek bir mesele için bir araya gelmiş insan topluluğu.
m. + ā 3a/41
- medh : Övme, birinin iyi şeylerini söyleme.
m. 1b/2
m. + i 2b/34, 2b/35, 3b/64
m. + i yī 2b/34, 3b/64
ḥallāk-ı cihān-ı m. + i yī 2b/35
- medīne : Hicaz'da Hz. Muhammed'in türbesinin bulunduğu şehir.
m. 9b/237, 13b/353
m. + de 14a/354
- mek- : Yapma.
m.-e 4a/71, 4a/71, 14a/362
- mekān : Yer, bulunulan yer.
m. + i 4a/69
- mekke : Hicaz'da Hz. Muhammed'in doğduğu ve Kabe'nin bulunduğu şehir.
m. 5b/108, 5b/108, 11b/282, 12a/299
m. rā 5b/108
ṣā M. 12a/299
m. + de 2b/28, 13b/352
- mekkī : Mekke'ye ait, Mekke ile ilgili.
m. 8b/198
- melek : Allah'ın, halleri diğer canlılara benzemeyecek şekilde nurdan yaratığı varlıklar.
m. 6b/143, 6b/146, 7a/151, 10a/242, 12b/319, 13a/326
- melīḥ : Melahat sahibi, güzel, şirin, sevimli.
m. 11b/291

- memān : Emin, güvenilir, sağlam yer.
m. 11b/292
m.-i sa^cdiyān 11b/292
- men aḥabbenī huve ʿind-i celīs: Kim ki beni severse yanımda oturacaktır.
m. 3b/58
- men : Ben
m. 9b/229, 9b/229,
ḳaybi m. 9b/229
hevni m. 9b/229
- mend : Kalmak, bulunmak.
m. 8b/204, 12a/303, 13b/353, 14a/354
m. + ā 10a/247
m. + e 11a/273
nī m. + e 11a/273
m. + ī 12a/295, 13a/326, 13a/326
nī m. + ī 13a/326
m. + u 5a/97, 10a/242
nī m. + u 10a/242
m.-ib 12b/323
- menzilet : Derece, rütbe, yükseklik derecesi.
m. 5a/94
- merām : Düşünce, istek.
m. 8b/196, 12a/307, 12b/321, 14a/360
- merdīmān : İnsanlar, adamlar
m. 2b/26
- merdüm : İnsan, adam.
m. + i 9b/223
- merḥabā : “Genişlenin”, “rahat oturun” manasına bir selamlaşma sözü.
m. 9b/224, 9b/225, 10b/255, 10b/256, 10b/256,

10b/256, 10b/256, 10b/257, 10b/257, 10b/257,
10b/257, 10b/258, 10b/258, 10b/260, 10b/260,
10b/261, 10b/261, 10b/262, 10b/262

merḥamet : Şefkat gösterme, acıma, birini esirgeme.
m. 5a/94, 5a/101

meryem : Hz. İsa'nın annesi.
m. + ā 10a/249

mescidü'l-aḳṣā : Kudüs'deki meşhur büyük cami.
m. + de 13a/326

meş ken- : Yapamamak.
m. 11b/289
m. + u 11b/289

meşhūr : Şöhretli, şöhret kazanmış, bilinen.
m. + e 13a/331

meşk : Tulum, post.
m. 4a/73

mevlid : Bkz. mevlūd
m. + i 14b/1

mevlūd : Hz. Muhammed'in doğumunu, hayatını anlatan
mesnevi.

m. 2b/23, 3a/41, 3b/52, 3b/56, 11a/274, 11a/275

m. + i 3b/61

m. + i yī 3b/61

tertībi m. + i 2a/1

m. + ide 11a/270

m. + ī 2a/1, 2b/22, 3a/37, 3b/63, 10b/10

ḳadr-i m. + ī 3b/63

nef'-i m. + ī 3a/37

meydān : Geniş, açık, düz yer, alan.
m. + i 13b/351

meymān	: Misafir.
	m. 9a/219, 12a/302
meymānī	: Misafirlik.
	m. 9a/222
	m. yī 9a/222
mı	: Ben
	m. 8b/207, 10a/250
	m. + rā 9b/227, 9b/230, 9b/233
mı	: Ben, benim.
	m. 9b/232
	key m. 9b/232
mın	: Ben, benim.
	m. 3a/46, 5b/113, 5b/113, 6b/139, 6b/147, 7b/178, 9a/211, 9a/212, 9a/222, 9a/222, 9b/223, 9b/224, 10a/240, 10a/240, 10a/248, 10a/250, 10a/251, 10b/253, 10b/253, 10b/253, 10b/254, 10b/254, 10b/265, 11a/266, 11b/293, 11b/294, 12a/297, 12a/298, 12b/321
	m. di 3a/46
	m. dī 9b/223, 10a/248, 10a/251, 10b/253, 10b/254
	bāni m. 10b/253
	cānı m. 10b/253
	ehli m. 6b/139
	emri m. 5b/113
	ğayri m. 5b/113
	habībi m. 10b/254
	hamli m. 10a/240
	hıdmetı m. 10a/250
	keyneyke m. 9a/211
	nāme m. 9b/224
	nefsi m. 11a/266
	pāştey m. 11b/294

	ummetey m. 10b/265
	vaktu m. 9a/222
	m. + de 6b/138, 9a/210, 11b/281, 11b/292
	hevni m. + de 11b/281
	°ilmi m. + de 6b/138
	kalbi m. + de 9a/210
	m. + ī 5b/115
	hallākı m. + ī 5b/115
	m. + u 5b/117
	maḥbūbı m. + u 5b/117
mınnı	: Bana, benden.
	udnu m. 13b/343
mıl	: Boyun.
	m. 12b/313
minnet	: Yapılan bir iyiliğe karşı kendini borçlu sayma.
	m. 5a/94
mir	: Bana.
	m. + ī 10a/248, 11a/277
mī ^c rāc	: Göğe çıkma.
	m. + iyō 12a/12
miskın	: Aciz, zavallı, beceriksiz.
	m. 1b/5
miyān	: Orta.
	m. + i 7a/152, 8b/197, 12b/310, 12b/312
miz	: Beni.
	m. + ī 5b/118
mīr	: Hamur.
	m. 6a/135
mubārek	: Bereketli, feyizli.
	m. 9b/227
	m. bō 9b/227

- mubîn : Açık, meydanda olan.
m. 11a/278
- mudâm : Devam eden, süren, sürekli.
m. 2a/9, 3a/46, 4b/92, 11a/269
- muḍer : Mudar, isim.
m. 8a/185
m. bî 8a/185
- muḥakḳak : Tahkik olunmuş, hakikati, gerçekliği, doğruluğu belli olmuş.
m. 8a/183
- muḥammed : Bir çok defalar hamd u sena olunmuş, tekrar tekrar övülmüş manasına gelen bu kelime, Peygamberimizin adıdır. [Kendisinden evvel de bu adı almış kimse yoktur].
m. 2a/16, 3a/48, 3b/65, 5b/113, 6b/144, 7b/177, 9b/224, 10a/242, 11a/279, 11b/293, 12b/314, 13a/336
m. aḥmedî 3a/48
m. muṣṭafâ 2a/16, 12b/314
nūr-i m. 6b/144
m. + i 7b/178
- muḥayyer : Seçmeli, beğenmeye bağlı, beğenmece.
m. 6b/137, 6b/146, 7b/170, 8b/206, 11b/287, 13b/342
bî m. 6b/146, 8b/206, 11b/287, 13b/342
- muḥāl : Mümkün olmayan, olamaz, olmayacak.
m. + u 2a/9
- muḥreḳ : Harekete geçen.
m. + i 4a/75
ehl-i ḳalb-i m. + i 4a/75
- muḳabil : Karşı karşıya gelen, bir şeyin karşısında bulunan.
m. 7a/151

munkālib	: İnkilab eden, dönen, dönmüş değişen. m. 12a/302
murre	: Murre, isim. m. 8a/187
musā	: Musevi dininin kurucusu, İsrail peygamberi ve kanun koyucusu. m. 9b/232
muşţafā	: Seçilmiş, seçkin, Hz. Muhammed'in adlarından. m. 2a/16, 5b/121, 7a/164, 9b/228, 12b/314 muḥammed m. 2a/16, 12b/314 nūr-i m. 7a/164
muḫhir	: Açığa çıkarmak. m. + u 11a/275
mūcib	: İcabeden, lazım gelen, gereken, gerektiren. m. 9b/235 m. bō 9b/235
mūmān	: Mumlar. m. 2b/25 m. zī 2b/25
mūbtelā	: Tutkun, tutulmuş. m. 7a/155
mücellā	: Cilalı, parlatılmış, parlak. m. 6b/144 bī m. 6b/144
müdrık	: İdrak eden, anlayan. m. + e 8a/186
müferreḫ	: Ferahlık veren, iç açan, iç açıcı. m. 7a/165, 12b/319, 13a/328 m. bi 12b/319 bī m. 7a/165, 13a/328

müjde	: Muştı, sevinç haberi. m. + yānı 9b/233
mürsil	: Gönderen, yollayan. m. 7b/177
mürte'ib	: Korkan. m. 8a/188
mürsel	: İrsal olunmuş, gönderilmiş, yollanılmış. m. 7b/177
müşerref	: Şereflendirilmiş, kendisine şeref verilmiş, şerefli. m. 12b/319 m. bi 12b/319
müzeyyen	: Süslenmiş, süslü. m. 7b/170
müznibetün	: Günah, suç işleyen. m. 6a/125

N

nā	: Başa gelerek kelimeyi menfileştiren edat. n. 2b/28, 4b/86, 4b/87, 6b/145, 7b/172, 10a/238, 10b/264, 13a/332
nā-	: Koymak, bırakmak. n.-y 6b/145 n.-y rō 6b/145
na-çār	: Zayıf, çaresiz. n. 11a/272
naḍr	: İsim Nadir. n. 8a/186
naḍr	: Parlama. n. + ī 5a/100

naḍret	: Parlak. n. + i 5a/100 baḥr-i n. + i 5a/100
nādir	: Seyrek, az bulunur. n. + ā 9a/211 n. + ī 5a/93, 9b/234 ḥicāb-i n. + ī 5a/93
nāḳiṣān	: Noksanlar, fakir fukara. n. 1b/5
nām	: İsim, ad. n. 11b/286 bi n. 11b/286 n. + edār 8a/185 n. + ī 8a/182
nāme	: İsim, ad. n. 2a/19, 5a/95, 9b/224, 11b/282 n. mın 9b/224 n. ṣāhi ṣimā 2a/19 n. + y 3b/55, 5b/116, 11a/268, 12b/311, 14a/362 n. + y yī 11a/268 bi n. + y tō 3b/55 n. + yi 5a/94, 5b/116 n. + yi tō 5b/116
nāmi-dār	: İsimli, ünlü. n. 8b/205
nān	: Ekmek. n. 2b/26, 3b/53
nār	: Ateş. n. + i 2b/31 n. + i fursiyō 2b/31
natıḳān	: Söyleyenler, konuşanlar. n. 4a/78 nuṭḳ-ı n. 4a/78

nāy-	: Koymak, yerleřtirmek, bırakmak. n. 5a/93
naẓar	: Bakma, göz atma. n. 5a/106, 7b/169, 7b/176 n. dā 7b/169, 7b/176
nāzenīn	: Çok nazlı yetiřtirilmiř n. 9b/235 13a/336, 13b/339
nāzik	: İnce, nazik. n. + e 12a/299
nāzil	: Yukarıdan aşağıya inen, inici. n. 3a/40, 7a/154, 12b/313, 13b/352 bī n. 7a/154, 12b/313 kerd n. 13b/352 n.-i ẓalbi bībō 3a/40
nāẓir	: Benzer eř. n. + i 14a/356
necāset	: Pislik, murdarlık. n. 12a/297
nef	: Menfaat, fayda, kar. n. 3a/37 n. + i mevlūdī 3a/37 n + i vendiři 3b/61
nefes	: Soluk. n. 3b/62 n. + de 1b/6
nefis	: Pek hoş, çok hořa giden, en güzel. n. 3b/58
nefs	: Kendi, şahıs. n. + i 11a/266 n. + i mın 11a/266

neks	: Nakıs olmak. n. + i 2b/31
nengū	: Tırnak. n. + yī 7a/156
nesl	: Soy, nesil. n. + ī 10b/257
nev	: Yeni. n. 9b/233
nevā	: Niyetsiz. n. 4a/67 bī n. 4a/67
nezīr	: Birini doğru yola sokmak için gözdağı vererek korkutma. n. 12a/298
nīmāc	: Namaz. n. 4b/92, 12b/323, 13a/324 n. ker 4b/92 n. rā 13a/324 kerd n. + i 12b/323
nīmācık	: Namaz. n. + e 13a/329 kerd n. + e 13a/329
nısf	: Yarı. n. + u 5b/110
nışt-	: Yazmak. n.-u 11b/293
nı-ıvırāz-	: Yapmamak. n.-enī 7a/158
nī ni	: Gelmez. n. 2b/34, 3a/37, 13a/336, 14b/8
ni-	: Değildir. n. + yā 12a/305 bes n. + yō 3b/59, 4a/77, 12b/309

- ni- : Bırakmak, konulmak.
n. + yārā 13a/337
- ni- : Gelmez.
n.-rī 1b/3
- nī : Değil.
n. 4a/68, 4a/68, 4a/68, 4a/69, 4a/69, 4a/69, 4a/69,
4a/70, 5b/118, 5b/118, 10a/242, 10b/252, 10b/252
- nī- : Olmamak.
n. 1b/4, 2a/9, 2a/13, 2b/30, 2b/34, 3a/37, 3b/51,
4b/86, 5b/120, 6a/131, 6a/132, 6a/135, 6b/140, 7b/173,
8b/196, 8b/196, 8b/197, 8b/201, 9a/212, 9a/221,
9b/237, 10a/242, 10a/250, 10b/252, 11a/266, 11a/273,
11b/290, 12a/297, 12a/306, 13a/326, 13a/336, 13b/342,
13b/350, 13b/351, 14a/359, 14b/5, 14b/8, 14b/8 [38]
n. benā 14a/359
n. benī 1b/4
n. bi 8b/197
n. bin 2a/9
n. bī 2b/30, 6a/132, 7b/173, 8b/201, 10b/252,
11a/270
n. bō 6a/131, 14b/8
n. di 9a/212, 10a/250
n. dī 12a/297
n. dusa 6a/135
n. geyreni 8b/196
n. geyrō 5b/120
n. kenā 11a/266, 12a/306
n. kerin icrā 8b/196
n. kerū 2a/13, 6b/140
n. mende 11a/273
n. mendi 13a/326
n. mendū 10a/242

	n. ni 2b/34, 3a/37, 13a/336, 14b/8
	n. nō qalem 4b/86
	n. nū 9a/221
	n. rsenu 11b/290
	n. rūnāy 14b/5
	n. şkenu 13b/350
	n. vecīn 3b/51
	n. veşī 9b/237
	n. yō 13b/351
	n. zānā 13b/342
nibāy	: Olmadı.
	n. 5b/118
nihān	: Gizli saklı.
	n. 8a/189
	bī n. 8a/189
nim	: Yarım.
	n. + ey 5a/106
nī ^{cc} met	: İyilik, lütuf, ihsan.
	n. 6b/150
nin-	: Gelmemek.
	n.-ā 13b/346
nir-	: Gelmez.
	n. + ō 8b/195
nirsāynec-	: Kavuşamaz, ulaşamaz.
	n. + i 11b/285
nirsen-	: Kavuşamamak.
	n. + u 4a/74
nişken-	: Yapamamak.
	n.-ā 8a/181, 13a/337
	n.-u 4a/76, 8a/183, 11b/288
nişt-	: Binmek.
	n. 11b/290
	n. cī 11b/290

niyāz	: Yalvarma, yakarma, dua. n. 13a/330 n. kerd 13a/330
nizār	: Nizar, isim n. 8a/185
nizd	: Yakın n. 4a/69 n. + ise 8a/182 n. + ī 8a/191 āmū n. + ī 8a/191
nō-	: Bırakma, yerleştirme. n. 9b/235, 10a/240, 12a/295
nō-	: Gelmez n. 4b/86, 9a/221 nī n. kalem 4b/86
noḡtā	: Nokta. n. + i 14b/4, 14b/4, 14b/5
noḡtan	: Noktalar. n. 14b/8 bi n. 14b/8
nū	: Yeni. n. 6b/147
nūḡ	: Nuh peygamber, inanışa göre, üçüncü peygamber olup tufanda bütün canlılardan birer çift alarak bir gemide kurtulmuştur. n. 9b/228
nūr	: Aydınlık, parıltı, parlaklık. n. 3a/40, 3a/41, 4b/88, 4b/91, 5a/97, 5a/99, 6a/5, 6b/144, 7a/152, 7a/154, 7a/157, 7a/161, 7a/163, 7a/164, 7b/169, 8a/180, 8a/189, 8a/191, 8a/191, 9a/8, 9a/219, 9a/220, 9a/222 n.-i aḡmede 3a/41

- n.-i aḥmedī 4b/88
n.-i ḥabīb-i aḥmedī 4b/91
n.-i ḥabībi serverī 5a/97
n.-i muḥammed 6b/144
n.-i muṣṭafā 7a/164
n.-i ʿoṣmāni 7a/163
n.i peygamberi 6a/5, 9a/8
n. + i 4b/84, 5a/105, 6b/149, 7a/161, 7a/162,
10a/246
n. + i rā 5a/105
ḡarḳ-i n. + i 10a/246
n. + ī 7b/166
nūru’l-enām : Bütün yaratılmışların nurlusu.
n. 11b/286
nūṣirevān : İran’da 531’den 579 yılına kadar hükümdarlık et-
miş ve doğruluğuyla şöret bulmuş olan Sasani şahı ki
“adil” lakabıyla anılır.
n. 11a/268
n. + i 11a/271
nūṣt- : Yazmak
n.-u 7b/177
nuṣt- : Yazmak.
n.-ī 5b/121, 6a/127
nuṣtiṣ : Yazı.
n. 5b/112, 13b/349
n. bıke 5b/112
n. + i 6a/129
n. + ī 5b/116
nuṭḳ : Konuşma.
n. + ı 4a/78
n. + ı natıḳān 4a/78

nuzūl	: İniş, geliş. n. 12a/12 n.-i vahy 12a/12
nübüvvet	: Peygamberlik, Tanrı haberciliği. n. 5a/95

O

‘oşmān	: Hz. Osman. Hz. Muhammed’in damadı, üçüncü halife. ‘o. + i 3a/49, 7a/163 hazret-i ‘o. + i 3a/49 nūr-i ‘o. 7a/163
--------	--

Ö

‘ömer	: Hz. Ömer, ikinci halife. ‘ö. + ī 7a/163 rāšt-i ‘ö. + ī 7a/163
‘ömr	: Ömür, yaşama. ‘ö. + i 10a/238, 14a/354 ‘ö. + i yī 10a/238, 14a/354

P

pā	: Birlikte. p. 4b/83
pādişāh	: Padişah, hükümdar. p. + i 4b/84
pānc	: Sayı beş. p. 4b/91, 4b/92, 10a/238 vist ū p. 10a/238 p. + ine 9b/229

pānse	: Sayı beş yüz. p. + y 10a/243
pāšt	: Sırt, arka. p. + ey 6b/144, 6b/149, 8a/180, 11b/286, 11b/294 p. + ey mın 11b/294 p. + ey tōde 6b/149 p. + ey yī 11b/286 p. + ī 6a/5 p. + ī yī 6a/5
pāvut-	: Beklemek, gözlemek. p.-i 8a/193 p.-i yī 8a/193
per	: Bölüm, sayfa. p. 3b/61
perçe	: Deri. p. 4a/73
perdān	: Örtü, örtüler. p. 5a/94
perde	: Perde. p. 13b/345 p. + de 5a/97
perī	: Cinlerin çok güzel ve alımlı olanlarına verilen ad. p. 4a/68
pers-	: Sormak. p.i 2b/27 bi p.-i 2b/27 p.-ī 6b/147 p.-a 6b/148 p.-ā ³ 9b/224 p.-ā 11a/274

	p.-i 3a/37
	p.-ī 11a/275
pervāy	: Korku.
	p. 2a/17
pes	: Koyun.
	p. 9a/216
	p. + ān 9a/216
pey	: Arka, sonra.
	p. 8a/184
	p. yī 8a/184
	p. + de 6b/146, 6b/147
	yī p. + de 6b/146
	p. + rā 11b/290
peydā	: Meydanda açıkta.
	p. 5a/105, 6a/127
peygamber	: Allah tarafından haber getiren, peygamber.
	p. + i 4b/3, 6a/5, 7b/6, 9a/8, 10a/9, 14b/1
	bereket-i p. + i mā 14b/1
	mārdiṣ-i kālīkān-i p. + i 7b/6
	mebhāṣi ḥalk-i p. + i m2 4b/3
	nūr-i p. + i 6a/5, 9a/8
	p. + ī 5a/103, 7a/163, 13a/325
peygamberān	: Peygamberler.
	p. + ı 5b/121
	p. + u 11a/279
	ḥātem-i p. + u 11a/279
pī	: Birlikte, beraber, ile.
	p. 2b/23, 3a/38, 3a/45, 3a/47, 3b/57, 4a/71, 6a/122, 6a/131, 6a/132, 6a/132, 6b/137, 7a/156, 8a/184, 8a/189, 10a/243, 12a/303, 12b/319, 13b/351
	p. kenī 7a/156

	p. kerd 6a/122
	p. ser 3b/57, 6b/137
	p. vırāzın 6a/131
pīl	: Büyük.
	p. + iyey 3a/38 büyüklük.
	p. + ezi 7a/158
pīr	: Yaşlı, ihtiyar.
	p. 8b/203
	kerde p. + ō 6a/134
pīr	: Birlikte, beraber, hepsi.
	p. 1b/2, 5b/121, 8b/201, 8b/203, 10a/238, 10a/241, 12a/295, 13a/327,
	p. + ā 6a/135 birlikte, beraber
	p. + ō 6a/134, 6b/143, 7a/151, 13a/334
pīris-	: Sormak.
	p.-ō 8a/182
pirō	: Hepsi, tamamı.
	p 6b/150
pīze	: Karın
	p. 3b/54
pūt	: Put.
	p. 2b/31
pūf	: Üfleme.
	p. 6b/141
	p. kerd 6b/141
pyā	: Birlikte, beraber.
	p. 1b/1, 1b/7, 8b/194, 8b/201, 11b/284, 11b/290
	p. kenā 1b/1

R

rā

: -den.

r. 1b/8, 2a/15, 2a/17, 2a/17, 2b/26, 2b/32, 4b/80, 4b/88, 4b/92, 5a/101, 5a/103, 5a/105, 5a/107, 5b/108, 5b/108, 5b/115, 6a/124, 6a/126, 6a/130, 6a/131, 6b/136, 6b/136, 6b/145, 6b/148, 7a/152, 7a/155, 7a/157, 7b/167, 7b/172, 8a/181, 8a/184, 8a/189, 8a/193, 8b/197, 8b/205, 9a/209, 10a/238, 10a/246, 10b/265, 11a/272, 11a/274, 11b/287, 11b/294, 12a/301, 12a/306, 12b/309, 12b/316, 12b/320, 13a/324, 13b/341, 14a/363

°adnāni r. 8a/184

°ardān r. 6a/130

°azmāni r. 12b/309

āдеми r. 14a/363

baḥr-i ḥüzni r. 6b/136

cā r. 12b/316

cebr.°ıl r. 13b/341

cennet r. 7b/6

çike r. 12a/306

dāra r. 6b/145

dünyā r. 10a/238, 12a/301

ezel r. 1b/8

heybetān r. 5a/107, 6a/124

himmet r. 11a/272

ḥalīmā r. 11b/287

ḥamdī r. 6b/136

ḥerri r. 6a/131

ḥallāki r. 7a/152

ḥālīki r. 6b/148

ḥū r. 2b/26, 4b/80, 4b/88, 9a/209

kū yī r. 5a/103

ķıċĩ r. 8a/193
māsivā r. 11b/294
mekke r. 5b/108
nīmāc r. 13a/324
nūri r. 5a/105
rabī^{cc}ü'l-evveli r. 10a/246
receb r. 12b/320
sebeb r. 4b/92, 5b/108, 6a/126, 7a/155, 7b/167
secde r. 5b/115, 10b/265
şāmi r. 8b/197
şārī r. 11a/274
seyṭāni r. 2a/17
şirki r. 2b/32
şīši r. 8a/181, 8a/189
r.şṭ r. 7a/157
tō r. 2a/15, 2a/17
vaḳtu yī r. 5a/101
yīne r. 7b/172
zuhriyān r. 8b/205

rabb : Allah.

r. 3b/54, 3b/64, 6a/125, 8b/201
r.-i ʿālemī 8b/201
r.-i kerīm 3b/64
r. + i 1b/2, 1b/4, 1b/8, 2a/15, 4b/83, 4b/87, 4b/88,
7a/153, 7b/166, 7b/178, 12a/306
r.-i mā 4b/83
r. + ī 7a/165, 14a/356
r. + u 5a/98, 6a/124

rabbenā : Allah.

r. 5b/115, 7b/175, 10b/265, 12a/300

- rabbī : Rabbim, ey Allahım.
r. 10a/243
- rabbü'l-âlemin : Alemlerin Rabbi.
r. 13b/342
- rabbî'l-enâm : Tüm canlıların Rabbi.
r. 12a/308, 13a/329
- rabbü'l-umem : Milletlerin Rabbi.
r. 13b/352
- rabbün ğafūr : Merhametli, bağışlayıcı Rab.
r.- 6a/125
- rebī'ü'l-evvel : İlkbahar, Arabi ayların dördüncüsü.
r. + i 10a/246
r. + i rā 10a/246
- rağıyallahu ta'ālā 'anhā: Allah ondan razı olsun.
r. 11b/11
- raḥat : Üzüntüsüz, tasasız, kedersiz bir halde bulunma.
r. 10b/253
- raḥm : Acıma, esirgeme, koruma.
r. + ā 2a/10
r. + ey 2a/14
r. + ey tō 2a/14
- raḥmet : Acıma, esirgeme, koruma, yarlıgama.
r. + ev 3a/40
r. + ey 14a/357, 14a/360
r. + ey tō 14a/357, 14a/360
r. + i 2a/13
r. + i tō 2a/13
r. + ī 6a/134
- rāšt : Doğru, sağ taraf.
r. 7a/157

	r. rā 7a/157
	r. + de 7a/156
	r. + e 7a/155
	r. + i 7a/162, 7a/163
	r. + i ʿömerī 7a/163
	r. + i şiddīkide 7a/162
	r. + ī 7a/159
rāy	: Kez, defa.
	r. 1b/3, 4b/91
	r. bī 1b/3
rāyke	: Göndermek
	r. 8b/194, 12a/297
rāzık	: Rızık veren, Allah.
	r. + ı 1b/1
	r. + ı ʿāmān 1b/1
rāzī	: İsimRazi
	r. 3b/53
	faḥr-i r. 3b/53
reʿīs	: Baş.
	r. 9b/226
rabbü'l-umem	: Milletlerin Rabbi.
	r. 4b/86
recā	: Dönme, dönüş.
	r. 14a/359
receb	: Arabi ayların yedincisi ve kutsal sayılan üç ayların birincisi.
	r. 9a/217, 9b/225, 12b/320
	r. rā 12b/320
redd	: Geri döndürme, reddetme.
	r. + ī 7b/167
	r. + ī yī 7b/167

refī ^c	: Kaldırma, yükseltme. r. 9b/227
reng	: Renk, boya. r. + i 6a/132 r. + ī 12b/313 r. + ī yī 12b/313 r. + ike 6a/131, 6a/132
resūl	: Elçi, peygamber, yalvaç. r. 12b/315
reş	: Kara. r. 1b/5
revḥāniyān	: Süvariler. r. 8b/202 ^c asker-i r. 8b/202
rey	: Kez, defa. r. 2b/30, 13a/326, 13b/346 r. + rā 8b/197, 11b/289
reyb	: Şüphe. r. 13b/346
rıf ^c at	: Yüceliş. r. 5a/95
ri	: -a, -e. r. 6b/143, 9a/215, 11a/269, 11a/276, 12a/302, 13a/327
rī	: -a, -e. r. 7a/160
ricā	: Yalvarma. r. 11a/266, 11a/266, 13a/330 r. + y 7b/179 r. + y tō 7b/179

ris	: Ulaşma. r. + ū 8a/182
riyā	: Özü sözü bir olmama, iki yüzölçüm. r. 3a/48 bī r. 3a/48
rō	: Üzerine bırakmak. r. 6b/145 nāy r. 6b/145
rōc	: Gün, gündüz. r. 2a/11, 2b/27, 7b/173, 7b/175, 7b/176, 8b/195, 8b/197, 8b/205, 12a/307, 12b/312, 12b/316 bī r. ū şev 7b/175 bi r. 12b/316 r. + i 4a/69, 11b/282 r. + ī 4b/80 r. + ike 8b/199, 12b/310
rōnişt	: Oturmak. r. 6b/142
r(a)sen	: Kavuşmak, ulaşmak. r. + u 11b/290 nī r. + u 11b/290
rū	: Sima, yüz. r. 1b/5, 5a/93, 6a/134 r.-yī ḥudā-yī kādirī 5a/93
rūḥ	: Can, nefes, canlılık, ruh. r. + ı 5a/103, 6b/141, 10b/256 r. + ı rūḥān 10b/256 r. + ı yī 6b/141 bī r. + ı 5a/103
rūḥān	: Ruhlar. r. 10b/256 rūḥ-ı r. 10b/256

rūn	: Koymak, bırakmak. r.-e 2b/26 r.-i 2b/25
rūnāy	: Koydu. r. 14b/5, 14b/6 nī r. 14b/5
rūnen	: Koyarken, bırakırken. r. + ī 3b/53
rūnişt	: Oturdu. r. 7b/176
rūnī	: Oturuş. r. + yī 6b/140
rūşen	: Aydın, parlak. r. + i 4b/80

S

sa ^ʿ adet	: Mutluluk, saadet. s. 5a/95
şabr	: Sabır, dayanma, katlanma. ş. 6b/140 ş. + i 6b/139 ehl-i ş. + i 6b/139
şadıķe'l-va ^ʿ di'l-emīn	: Vaat edilen güvenilir, doğrulayıcı, dürüst kişi. ş. 10b/258
sa ^ʿ diyān	: Sadiler [Bir Arap kabilesinin adı] s. 11b/281, 11b/282, 11b/283, 11b/287, 11b/292, 12a/295 ḥalīmā-yı s. 11b/281, 11b/283 memān-i s. 11b/292

	s. + u 11b/11
	ḥalīmā-yı s. + u 11b/11
şaf	: Saf, temiz. kerrārı ş. 3a/49,
şaf	: Dizi, sıra. ş. 6b/146, 6b/146, 13a/327, 13a/327 ş. bi ş. 6b/146, 6b/146
şafā	: Saflık, berraklık; gönül şenliği. ş. 3b/57
şāhib	: Sahip, koruyan. ş. 13b/352 ş. + i 9a/209
saḥibe'd-dīni'l-mübīn	: Doğru dinin sahibi. s. 10b/258
saḫṭī	: İsim Sakti. s. 3b/56
şallallahü 'aleyhi ve 'alā ālihi ve sellem:	Allah'ın desteği ve esenliği onun ve ailesinin üzerine olsun. ş. 10a/9, 14b/2
şar	: Sene, yıl, yaş. ş. + de 14b/3 ş. + e 7b/174, 11a/269, 12a/296, 12a/308, 13a/332 henzār ş. + e11a/269 hīri ş. + e12a/296 ş. + ī 5a/97, 10a/238, 12a/301, 12a/302, 12b/317 ş. + izī 14a/354 ş. + ike 13b/353
şavt	: Ses, seda, bağırma. ş. + i 11b/291 bi ş. + i 11b/291

şavtān	: sesler ş. + 4a/77 ş. + i 4b/79, 4b/81
şayd	: Avlanmak. ş. 8b/205
sārā	: İsim Sariye, Hz. İbrahim'in eşi. s. 10a/249
sāvā	: İsim Sava s. 11a/273 baħr-i s. 11a/273
sē	: Sayı üç. s. 5a/102, 9a/216 s. ħezār 5a/102
se	: Gibi. s. 13b/342 s. yīn 13b/342
sebeb	: Sebep, neden. s. 3a/42, 4b/92, 5b/108, 6a/126, 6b/147, 7a/155, 7b/167 s. bū 3a/42 s. rā 4b/92, 5b/108, 6a/126, 7a/155, 7b/167 s. yī 6b/147
sebķat	: Öncelik. s. 6b/138
secde ³	: Bkz. secde s. 5b/114 şī s. 5b/114
secde	: Namazda alını, el ayalarını, dizleri ve ayak parmaklarını yere dayamaktan ibaret ibadet vaziyeti. s. 4b/91, 5b/115, 6a/124, 6b/142, 6b/143, 10b/264, 10b/265

	s. berd 4b/91, 6a/124, 6b/142, 10b/264
	s. berdī 6b/143
	s. rā 5b/115, 10b/265
secdi	: Bkz. secde
	s. 6a/124
sehāl	: Kolay
	s. 3a/44
sehl	: Ova
	s. 10a/241
sekān	: Durmak.
	s. 7a/161, 7a/162, 7b/173, 13a/335
	bī s. 7a/161, 7a/162, 13a/335
selām	: Selam ve esenleme.
	s. 7b/167, 9b/226, 9b/230, 12b/321, 13a/327
	s. kerd 12b/321
	s. + u 9b/229
semā	: Gökyüzü.
	s. 5a/99, 7b/176, 8a/192, 10b/264
	‘arş-i ḥallāk-i s. 7b/176
senā	: Övme, övüş
	s. 9a/219
ser	: Üzerine, üstüne.
	s. 1b/7, 3b/57, 4b/86, 6b/136, 6b/137, 6b/140,
	7b/179, 7b/179, 11b/286, 12b/318, 13a/331, 13a/332,
	13a/334, 13b/347, 14b/4, 14b/5
	pī s. 3b/57, 6b/137
	s. + ā 1b/4, 14a/361
	mā s. + ā 1b/4, 14a/361
	s. + ō 2b/22, 3a/39, 12b/313
	mā s. + ō 2b/22
	yī s. + ō 12b/313

- sermedi : Ebedi, önder.
m. 4b/84, 4b/91, 12b/318, 13a/334
- server : Önder, seçkin.
s. + e 12a/296
s. + ĩ 5a/97, 9a/213
nūr-i ḥabībi s. + ĩ 5a/97
- sey : Sayı yüz.
s. 7b/174
hīri s. 7b/174
- seyyid : Efendi.
s. + i 11b/283
- seyyidü'l-keveyneyn : İki cihanın efendisi, Hz. Muhammed.
s. + i 10b/255
- serrī saḳṭī : İsim.
s. 3b/56
- şībā : Yarın, gündüz.
ş. 11a/274
- şiddīk : Pek doğru, sözünün eri kimse; İslam aleminin ilk halifesi ve Hz. Muhammed'in vefalı dostlarından Hz. Ebubekir'in lakabı.
ş. 3a/45
ḥazret-i ş. 3a/45
ş. + i 7a/162
ş. + ide 7a/162, 7a/162
rāşt-i ş. + de 7a/162
- şifāt : Hal, keyfiyet, suret.
ş. + i 2a/12
ş. + i tō 2a/12
- sırr : Gizli tutulan, kimseye söylenmeyen.
s. 4a/2, 4a/75, 4a/77, 4b/79, 10b/256, 13b/351
s.-ı humā 4a/2

	s.-1 ḥakḳı 4a/75
	s.-1 ḥallāḳı 4a/77
	s.-1 subḥān 10b/256
	s.-1 subḥāne'l-lezi 13b/351
	s. + ān 4b/81
	s. + ī 13a/334, 13b/350
ṣī	: Sayı otuz.
	ş. 13a/332
sidre	: En yüksek makam.
	s. 13a/335
siyāh	: Siyah, kara.
	s. + i 1b/5
sīm	: Gümüř.
	s. 9a/216
sīne	: Göğüs.
	s. 2a/14
sist	: Gevşek.
	s. 4b/80
siyā	: Siyah.
	s. 2a/14
şond	: Yemin, ant.
	ş. + ī 8b/194
	ş. + ī vendi 8b/194
şöl	: Tuz.
	ş. + e 2b/26
	ş. + e zī 2b/26
subḥān	: Allah.
	s. 10b/256
	sırr-ı s. 10b/256

subhāne'l-lezi : Tenzih edilen Allah.

s. 13b/351

sırr-ı s. 13b/351

sultān : Padişah, hükümdar.

s. + i 9b/233

bi s. + i verā 9b/233

sünnet : İyi ahlak, iyi tabiat; Hz. Muhammed'in sözleri, işleri ve tasvipleri.

s. 2a/19, 12b/322

s. + u 6a/126, 7b/167

sürür : Sevinç.

s. 3a/40, 6a/125, 9a/220

Ş

şā : Yönünü çevirmek

ş. 12a/299, 12b/314, 13a/329

ş. ke 12a/300

ş. Mekke 12a/299

şā : Sevinmek

ş. 12a/300, 12a/300

şābān : Arabi ayların sekizincisi, ramazandan önce gelen ay.

ş. + da 9b/226

şakḳ : Yarma, yarıma.

ş. 6a/124, 6a/126

ş. + -ı kalem 6a/126

şāfi^c : Şefa'at eden, kabahatli kimsenin afvı için araya girip yalvaran.

ş. + i 2a/16

şāğ	: Dal, bölüm. ş. + ī 4b/83
şāh	: Padişah. ş. 2b/28, 4a/72, 4b/85, 6b/149, 9a/215, 11a/267, 12b/317, 13a/328 ş.-i ekberī 4a/72 ş.-i enbiyān 2b/28 ş.-i şımā 11a/267 ş.i vedūd 4b/85 emr-i ş.-i ekberī 12b/317 ş. + i 2a/19, 3a/38, 11a/276 ş. + ı mā 3a/38 nāme-i ş. + i şımā 2a/19
şām	: İlenme, yakınma. ş. 8b/196 āḥ ū ş. 8b/196
şām	: Suriye’de bir şehir, Şam. ş. + i 8b/197 ş. rā 8b/197
şāmiyān	: Şamlılar. ş. 8a/7, 8b/202 cühūd-i ş. 8a/7, 8b/202
şār	: Halk. ş. 11a/274 ş. irā 11a/274
şāyti	: Sallamak. bāskī ş. 5a/102, 5a/104
şecā ^c at	: Cesaret. ş. 6a/133
şedde	: Şehadet [İşaret parmağı için kullanılır]. ş. 7a/164

şedīd	: Şiddetli. ş. 3a/50
şefā ^c at	: Birinin suçundan geçilmesi veya dileğinin yerine getirilmesi için edilen aracılık. ş. 5a/96
şefī ^c	: Şefa'at eden, kabahatli kimsenin affı için araya girip yalvaran. Bkz. şāfī ^c . ş. 9b/227
şehīd	: Din ya da yüksek bir ülkü uğrunda ölen kimse. ş. 3a/50 bū ş. 3a/50
şek	: Şüphe, zan. ş. 11a/269, 13b/346 bī ş. 11a/269 ş. + i 8a/184 bī ş. + i 8a/184
şekker	: Şeker. ş. 10b/252
şekl	: Şekil. ş. 6a/133 bi ş. 6a/133 ş. + i 4b/85, 6b/141 ş. + i yī 6b/141
şerbet	: Şerbet, içilecek tatlı şey. ş. 2b/25, 9b/237 ş. + i 10a/251 ş. + ī 10b/252
şeref	: Onur, yükseklik, ululuk. ş. 3a/49
şermān	: Utangaçlık. ş. + rā 13b/341

- şermende : Utangaç
 ş. 2a/14, 14a/358
- şeş : Beşten sonra gelen sayı, altı.
 ş. 4b/89, 9b/236, 12a/301
- şeşt : Sayı altmış.
 ş. + ĩ 6a/130, 14a/354
 hĩreyũ ş. + ĩ 14a/354
- şev : Gece.
 ş. 2b/27, 2b/28, 2b/29, 2b/33, 2b/33, 7b/173,
 7b/175, 8b/195, 8b/197, 9b/226, 12a/307, 12b/320
 ş. bĩ 2b/28
 bĩ ş. 2b/33
 bĩ rōc ũ ş. 7b/175
 bi ş. 2b/33, 8b/197
 ş. + ā 9b/225
 ş. + e 2a/11, 2b/27, 12b/316
 ş. + ey 11a/270, 11a/274
 ş. + ĩ 2b/30, 4a/69, 9a/217, 9a/217, 10a/246,
 10a/247, 10a/248, 10b/10, 11a/273
 ş. + ĩde 11a/272
 ş. + ike 9b/223, 12b/317
- şeyh : Bir tekke ya da zaviyede reislik eden, müritleri
 bulunan kimse.
 ş. 3b/52, 3b/60
 ş. başrĩ 3b/52
 ş. cüneydiyyō 3b/60
- şeyh başrĩ : Şeyh Hasan Basri ?
 ş. 3b/52
- şeyh cüneyd : Cüneyd-i Bağdadi
 ş. + iyyō 3b/60

şeytān	: Şeytan. ş. + i 2a/17 ş. + i rā 2a/17
şık	: Şüphe. ş. + ō 3a/42 bi ş. + ō 3a/42
şimā	: Siz. ş. 2a/19, 3a/37, 3a/38, 6b/145, 7a/159, 8a/184, 11b/290
şimā	: Sizin. ş. 2a/19, 2a/19, 8a/181, 11a/267, 11a/267 key ş. 2a/19 kaybi ş. 11a/267 key ş. 8a/181 nāme-i şāhi ş. 2a/19 şāhi ş. 11a/267
şināvut-	: Duymak. ş. 5b/114
şıt	: Süt. ş. 11b/281
şıtver	: Süt içenler, süt kardeş. ş. + ī 11b/284
şi-	: Gitmek. ş. 9a/214, 12b/310 ş. + nī 3b/61
şī	: Gitmek. ş. 5b/114, 8b/198, 8b/199, 8b/200, 8b/201, 8b/202, 8b/203, 9a/209, 9a/211, 9a/215, 9b/237, 10a/246, 11a/277, 11b/283, 11b/292, 12a/296, 12a/301, 12b/313, 12b/317, 12b/320, 12b/322, 13a/325, 13a/328, 13a/331, 13a/332, 13a/335, 13b/353 [28]

	ş. āsimān 11b/292
	ş. secde ^o 5b/114
	ş. yī 9a/215
şikār	: Av.
	ş. 8b/205
şīn-	: Gitmek.
	ş. + e 8b/197
şirīn	: Tatlı.
	ş. 9b/223, 10b/252
şirk	: Müşriklik, Allah’a ortak koşma, Allah’tan başka Allah olduğuna inanma.
	ş. + i 2b/32
	ş. + i rā 2b/32
şīş	: İsim Şit.
	ş. 9b/226
	ş. + i 8a/189, 8a/181
	ş. + i rā 8a/189, 8a/181
	ş. + ī 8a/180
şiyyes	: Sayı on altı.
	ş. 14b/2
	henzār ū hirsey ū ş. 14b/2
şū-	: Gitmek, yanına varmak.
	ş. 13b/342, 14a/363
	ş. huzūri 13b/342
şū-	: Yola devam etmek.
	ş.-re 13a/336
şübhe	: Şüphe, kuşu.
	ş. 1b/6
	bī ş. 1b/6

şükür : Şükür, görülen iyiliğe karşı gösterilen memnunluk, minnettarlık.

ş. + i 1b/2, 1b/4, 1b/6, 1b/7, 1b/8

ş. + i tō 1b/4, 1b/6, 1b/8

T

tā : Ta uzaklık edatı.

t. 1b/8

ṭā^cat : İbadetler.

ṭ. 5a/95

ṭab^c : Tabiat, yaratılış huy

ṭ. + u ṭab^cu enverī 6a/133

bi ṭ. 6a/133

tabīb : Hekim, doktor.

t. 2a/20

tācū'l-enām : Halkın tacı, Peygamber.

t. 13a/331

tafṣīl : Etraflı olarak bildirmeler, uzun uzadıya anlatmalar.

t. 9a/221

taḳḍīr : Takdir, ezelde Allah'ın olmasını istediği şeyler.

t. + i 6a/127

ṭālib : Bkz. ebā ṭālib

ṭ. 12a/303

ebā ṭ. 12a/303

tām : Tamam, eksiksiz.

t. 6a/127

tamām : Tamam, tam, eksiksiz olma.

t. 2a/9, 2a/21, 2b/22, 2b/32, 2b/36, 3a/46, 4a/66, 4b/82, 4b/92, 5b/111, 6a/128, 6b/141, 6b/143, 7b/168, 7b/174, 8a/183, 8a/190, 9a/218, 9a/221, 10a/244, 10a/245,

10b/263, 11a/269, 11a/280, 12a/295, 12a/301, 12a/304,
12a/308, 12b/315, 12b/317, 13a/324, 13a/327, 13b/340,
13b/348, 14a/354, 14a/355, 14a/360, 14a/363 [38]

t. bī 12a/301, 12b/315

t. kerd 6b/141

bībī t. 2b/32

bī t. 7b/174, 13a/324

kerde t. 12a/308

t. + e 14b/1

tarab : Sevinç, şenlik.

t. 3b/54

ta^ḥrīf : Etrafiyla anlatma, anlatılma.

t. 2b/34, 4a/76

tārīḥ : Tarih, toplumları, milletleri, kuruluşları etkileyen hareketlerden doğan, olayları zaman ve yer göstererek anlatan, bu olaylar arasındaki ilişkileri, daha önceki ve sonraki olaylarla bağlantılarını, karşılıklı etkilenmeleri, her milletin kurduğu medeniyetleri, kendi iç sorunlarını inceleyen bilim.

t. + i 14b/3

bi t. + i 14b/3

tār ū mār : Karmakarışık, dağınık, perişan.

t. 8b/203

taşavvur : Zihinde şekillendirme, tasvir.

t. 9a/210

tāsik : Tas.

t. + e 3a/43

tāvil : Sözü çevirme, söze başka anlam vermeye kalkışma, çevirme.

t. 3a/44, 6b/136, 7a/152, 9a/214, 10b/264, 11a/277,
13a/331

t. + i 5a/106, 5b/114, 6b/142, 10b/254, 11b/291,
12b/310, 13b/343

	t. + ī 5a/107, 6a/123, 6b/144, 7b/172, 8b/202, 12b/312, 12b/314
	bıbō t. 3a/44
ṭāvus	: Tavus kuşu.
	ṭ. + e 4b/85
	ṭayrā ṭ. + e 4b/85
tāy	: Az.
	t. 8b/194
ṭāy	: Az.
	ṭ. + ne 11a/267
ṭayr	: Kuş.
	ṭ. + ā 4b/85
	ṭ. + ā ṭāvuse 4b/85
ṭayrik	: Kuş.
	ṭ. + e 10b/253
taẓīm	: Saygı gösterme, ikram etme.
	t. 3a/47, 5a/96
	t. yī 3a/47
teʿeddeb	: Terbiyeli, edepli.
	t. 6a/123
teʿemmül	: İyice, etraflıca düşünme.
	t. 4a/71
te	: İç, içinde, -de/-da.
	t. + de 3a/41, 3b/56, 3b/56, 7a/157, 7a/158, 7a/164, 8a/183, 11a/273, 11a/274, 12b/323
terā	: Ona, ondan, sana, senden,
	3a/39, 4a/73, 4b/88, 4b/89, 5a/105, 5b/109, 6a/131, 7b/166, 8b/201, 9a/211, 11a/267, 11a/268, 11a/271, 12b/311, 12b/311, 12b/321, 13b/343, 13b/344, 13b/350
	ānyā t. + rā 4b/88, 5a/105

tebeddül	: Değişme, başka hale girme. t. 12b/313 bī t. 12b/313
teber	: Dışarı. t. 4b/81, 5a/101, 11a/277
tedir	: Birlikte, beraber. t. 10a/241, 11b/285, 13b/349 içindedir
temām	: Tamam, eksiksiz. t. 5a/96
temīz	: Temiz. t. 5a/98
tenī	: Tek başına. t. 3b/53, 5a/98, 8b/199, 8b/204, 10a/247, 11b/290, 12a/303, 12a/306, 13b/339 t. + yō. 13b/339
tenīb	: Tek başına, yalnız. t.-ī 4a/67
tepyā	: Hareketlenme, tepme. t. 12b/316
terāzī	: Tartı. t. 4b/90
tertīb	: Düzen, sıra. t. 2b/23, 7a/158, 7a/160, 13a/328 bi t. 13a/328 t. + i 2a/1, 2b/22 t. + i mevlūdi 2a/1
teslīm	: Teslim. t. 12a/300 t. kerd 12a/300
tevrāt	: Hz. Musa'ya indirilen ve Tanrı buyruklarını kapsayan, Musevilerin din kitabı, Ahd-i Atik.

	t. + u 11a/278
	bi t. + u 11a/278
tevvir	: TÜR, çeşit.
	t. + ī 6a/130
teyşān	: Susamış.
	t. 10a/251
tezyīn	: Süsleme.
	t. 7b/172
	t. + i 2b/24
tı	: Sen.
	t. 1b/4, 2b/23, 12a/306, 14a/356, 14a/359, 14a/362
	t. zāni 12a/306
	t. zāni vīneni 1b/4
	t. + rā 11b/294
	t. + zī 5b/118
tım	: Daima, her zaman.
	t. 2a/9, 2a/11, 2a/16, 2a/17, 2a/18, 2b/29, 3b/54, 4a/67, 4b/79, 4b/90, 4b/92, 7b/177, 8a/193, 8b/195, 9a/210, 12a/307, 12a/308, 14a/358
ticirī	: Ticaret.
	t. 9b/236
tī	: Sen.
	t. + yi 2a/16
tiyā	: Bura
	t. 4a/70, 8a/189
	t. + rā 13a/338
tō	: Sen.
	t. 2a/10, 2a/12, 2a/15, 2a/17, 9a/212, 11b/285, 12a/306, 14a/357
	t. kenā 2a/12
	t. rā 2a/15, 2a/17

bi t. 14a/357
 bī t. 12a/306
 t. + de 14a/358
 ḥavfi t. + de 14a/358
 t. + rā 11a/266
 t. + ri 1b/2, 1b/2, 2b/24, 9b/227, 9b/233
 t. + ri bī 1b/2, 1b/2
 t. + rū 2a/20
 tō : Senin
 t. 1b/4, 1b/6, 1b/6, 1b/8, 1b/8, 2a/11, 2a/12, 2a/13,
 2a/13, 2a/14, 3b/55, 5b/116, 7b/179, 10a/242,
 12b/321, 13b/339, 13b/339, 14a/357, 14a/357,
 14a/360, 14a/361
 bi nāmey t. 3b/55
 dergāhi t. 14a/361
 ḡayri t. 13b/339
 ḥabībi t. 10a/242
 ḥaḳḳi t. 1b/6, 13b/339
 ḥamdi t. 2a/13
 ḥālīḳi t. 12b/321
 ḳahri t. 14a/357
 luṭfi t. 2a/11
 nāmeyi t. 5b/116
 raḥmetey t. 14a/357, 14a/360
 raḥmeti t. 2a/13
 raḥmey t. 2a/14
 ricāy t. 7b/179
 şifāti t. 2a/12
 şükri t. 1b/4, 1b/6, 1b/8
 zīkri t. 1b/8
 t. + de 5b/112, 6b/149
 emri t. + de 5b/112
 pāştey t. + de 6b/149

U

ū

: Ve.

ū. 1b/1, 1b/2, 1b/2, 1b/2, 1b/2, 1b/4, 1b/5, 1b/5, 1b/5, 1b/6, 1b/7, 1b/7, 1b/7, 2a/10, 2a/11, 2a/11, 2a/14, 2a/1, 2b/22, 2b/23, 2b/25, 2b/25, 2b/26, 2b/27, 2b/27, 2b/31, 2b/31, 2b/32, 3a/40, 3a/40, 3a/45, 3a/46, 3a/48, 3a/50, 3b/51, 3b/54, 3b/54, 3b/55, 3b/57, 3b/63, 3b/64, 3b/65, 4a/2, 4a/68, 4a/68, 4a/69, 4a/69, 4a/71, 4a/74, 4a/77, 4b/3, 4b/79, 4b/79, 4b/81, 4b/81, 4b/83, 4b/92, 5a/99, 5a/102, 5a/102, 5a/104, 5b/108, 5b/110, 5b/110, 5b/110, 5b/113, 5b/114, 5b/117, 5b/118, 5b/120, 5b/121, 6a/133, 6a/133, 6a/134, 6a/135, 6b/138, 6b/138, 6b/139, 6b/140, 6b/140, 6b/143, 6b/148, 6b/149, 6b/149, 6b/150, 6b/150, 7a/151, 7a/155, 7b/6, 7b/172, 7b/172, 7b/173, 7b/173, 7b/174, 7b/175, 7b/177, 8a/7, 8a/180, 8a/182, 8a/185, 8a/185, 8a/186, 8a/186, 8a/187, 8a/187, 8a/7, 8a/7, 8a/192, 8b/195, 8b/196, 8b/201, 8b/203, 8b/203, 8b/204, 8b/205, 8b/207, 9a/209, 9a/216, 9a/8, 9a/8, 9a/219, 9a/220, 9a/221, 9a/222, 9b/224, 10a/238, 10a/238, 10a/239, 10a/239, 10a/241, 10a/241, 10a/241, 10a/243, 10a/244, 10b/252, 10b/264, 11a/272, 11a/274, 11a/278, 11b/281, 11b/283, 11b/286, 11b/288, 11b/293, 12a/295, 12a/295, 12a/299, 12a/300, 12a/12, 12a/307, 12a/307, 12b/310, 12b/316, 12b/319, 12b/320, 12b/320, 12b/321, 13a/326, 13a/327, 13a/328, 13a/330, 13a/336, 13a/338, 13b/339, 13b/341, 13b/345, 13b/346, 13b/351, 14a/356, 14a/358, 14a/362, 14b/1, 14b/1, 14b/2, 14b/2, 14b/3, 14b/4, 14b/5, 14b/6

ūd

: Öd ağacı, bu ağacın kıyılmış parçalarından yapılan tütsü.

ūd. 2b/25

udnu minnī

: Bana yaklaş

u. 13b/343

- uḥud : Medine yakınlarında bir dağ.
u. 3b/52
kūh-i u. 3b/52
- ʿumān : Arap yarımadasının güney-doğu köşesi olan geniş kıta ve bu kıtanın kıyısından güneye doğru uzanan açık deniz.
ʿu. 5a/101, 5a/107
baḥr-i kev ʿu. 5a/107
baḥr-i ʿu. 5a/101
- ʿurfī : Adet, hüküm, görenek, gelenek.
ʿu. 9a/215
bi ʿu. 9a/215
- ummet : Bir peygambere inanıp bağlanan cemaat.
ü. + i 5a/104
ü. + i yī 5a/104
ü. + ī 5b/121
u. + ey 6a/122, 6a/125, 10b/265
u. mīn 10b/265
u + 6a/125
- ümmü'l-ḳurā: Şehirlerin anası.
u. 5b/108
- ümme'l-verā: Milletlerin öncüsü.
ü. 10a/249

V

- vācib : İslam dinine göre yapılması gerekli olan.
v. + i 4b/92
v. + u 1b/6
- vaʿd : Vakıt, zaman.
v. + i 12b/315
v. + i yī 12b/315

vaḥy	: Bir fikrin vey emrin Allah tarafından bir peygambere bildirilmesi. v. 12a/12 nuzūl-i v. 12a/12 v. + i 7b/179, 12b/316, 12b/317
vaḳeyke	: Olay, vakıa ki. v. 9a/216
vaḳt	: Vakıt zaman. v. + ā 3b/53, 13a/335 v. + ı 6a/126 v. + u 4b/88, 5a/101, 5a/103, 5b/114, 5b/115, 6b/148, 7a/156, 7a/161, 7a/164, 8a/191, 8b/200, 8b/202, 8b/206, 8b/207, 9a/217, 9a/220, 9a/222, 9b/236, 10a/239, 10a/247, 10b/264, 10b/265, 11a/268, 11a/278, 11b/287, 12a/298, 12a/301, 12a/302, 12b/312, 13a/324, 13b/341 v. + u mın 9a/222 v. + u yī̄ 5a/103, 8b/207 v. + u yī̄ rā 5a/101
vāḳt	: Vakıt, zaman. v. + u 9b/230
vāḳı ^c	: Gerçekleşme, açığa çıkma. v. 2b/29 benā v. 2b/29
vān-	: Görmek. v.-enī̄ 3b/56
vār-	: İndirme, yağdırma. v. 4b/89, 5a/102, 5a/104, 6a/134, 11a/272
vaşf	: Nitelik, bir kimsenin veya şeyin taşıdığı hal, sıfat. v. + ı 2b/34, 2b/35, 13b/348 v. + ı yī̄ 2b/34, 2b/35, 13b/348

vāšt-	: İstemek. v.-e 9a/215
vāştıŝ	: İsteyiŝ. v. +ı 8a/7
vāt-	: Demek. v.-enī 8b/208
vāzen-	: İstemek. v.-ā 3b/55 v.-i 2a/11, 2a/21, 2b/36, 4a/66, 4b/82, 5b/111, 6a/128, 7b/168, 8a/190, 9a/218, 10a/245, 10b/263, 11a/280, 12a/304, 13b/340, 14a/355 v.-i mā 2a/11
ve's-selām	: İŝte o kadar, son söz ŝudur” anlamlarında kullanılan bir söz. v. 2b/36, 5a/96, 14a/354, 14b/8 eŝ-ŝalātū v. 2b/36
ve	: Ve. v. 7b/166, 14b/4
vec-	: Çıkarmak. v.-īnu 3b/51 nī v.-īnu 3b/51
vech	: Çehre, yüz. v. + i 5b/120, 7a/152 v. + i mā 5b/120
vedār-	: Kaldırmak, saklamak. v.-tu 13b/345
vedūd	: Çok muhabbetli, çok ŝefkatli. [Allah'ın sıfatlarındanır]. v. 4b/85, 5b/109 ŝāh-i v. 4b/85
veheb	: Vehbi, İsim. v. 8b/205, 9a/209

veled	: Çocuk. v. 11a/276
velednāyiş	: Doğurma, doğuruş. v. + i 10a/9
ven-	: Yemek. v.-ī 4b/90
vend-	: İçmek v.-i 8b/194 şondī v.-i 8b/194 yemin içmek
vendiş	: Okumak, okuyuş. v. 2b/23, 3a/41 v. bīdi 2b/23 v.-i 2b/27, 2b/27, 3a/39, 3b/61 v.-ī 2a/1 faḍlī v.-ī 2a/1
ver	: Ön. v. 3b/55
verā	: Yerine. v. 4b/87, 7b/166, 9b/233, 11b/294, 13b/343 bi sulṭān-i v. 9b/233
verdiş	: Yemek, içmek. v. + i 10b/253
verduş	: Yemek, içmek. v.-ī 9b/237
veş-	: İyi olmak. v. 9b/237 nī v. + ī 9b/237
vet	: Öte, ötesinde. v. 13a/338
vev	: Ey, yav. v. 7a/151

vey	: Vay. v. 10a/240, 12a/296 v. lımın 10a/240
vin-	: Görmek. v.-î 7b/172 bî v.-î 7b/172
vist	: Yirmi. v. 10a/238 v. ū pānc 10a/238
vo	: -dur. v. 6b/150, 6b/150
vurişt	: Kalkmak. v. 6b/142, 7b/176, 10b/265, 11a/277, 13a/331 v.-e 5b/115 v.-i 10a/242 v.-î 8b/197
vurz-	: Kalkmak. v.-e 7b/179
vücūd	: Beden, vücut v. 4b/85, 5b/109, 5b/118, 10b/10 āme v. 4b/85 āmey v. 5b/109, 10b/10 ārđi v. 5b/118

V̇

vā-	: Söylemek. v. 4b/85, 5b/112, 5b/112, 5b/113, 5b/114, 5b/117, 5b/119, 6a/123, 6a/124, 6a/125, 6a/130, 6b/138, 6b/145, 6b/146, 6b/148, 6b/149, 7a/151, 7a/153, 7a/165, 7b/166, 7b/169, 7b/169, 7b/171, 7b/178, 7b/178, 7b/178, 7b/179, 8b/206, 8b/207, 9a/209, 9a/211, 9a/214, 9a/222, 9b/224, 9b/224, 9b/225, 9b/226,
-----	---

9b/227, 9b/228, 9b/229, 9b/230, 9b/231, 9b/232,
9b/233, 10a/239, 10a/240, 10a/242, 10a/247, 10b/255,
10b/255, 10b/265, 11a/274, 11a/276, 11a/277, 11a/278,
11b/281, 11b/287, 11b/292, 12a/295, 12a/297, 12a/298,
12a/306, 12b/314, 12b/318, 12b/321, 13a/336, 13a/336,
13a/337, 13b/343, 13b/344, 13b/345

ṡ.-c 7a/160

ṡ.-ci 1b/6, 2a/19, 3b/59, 8a/184, 11a/267, 13b/348

ṡ.-cī 6a/124, 13b/347

ṡ.-cin 2b/22, 2b/35, 3a/38, 8b/196

ṡ.-ciyo 4a/77

ṡ.-ciyō 13b/351

ṡ.-cu 2a/15, 3b/54

ṡ.-cū 6a/122, 8a/183, 13b/350

ṡ.-t 3b/56

ṡ.-tī 3a/45, 5b/115, 7b/175, 11b/288, 13b/349

ṡ.-ti 11a/268, 11b/282, 12b/311

ṡ.-tu 3a/47, 3a/49, 3b/52, 3b/53, 3b/58, 3b/60, 3b/65,
7a/159, 12b/321

ṡātış : Söz söyleyiş.

ṡ. 2a/19, 2b/31, 2b/34, 3b/61, 4a/78, 5b/112, 9a/221,
9b/234, 11a/276, 13b/346, 13b/348, 14a/357 ṡ.-i 2a/21,
2b/36, 4a/66, 4b/82, 5b/111, 6a/128, 7b/168, 7b/175,
8a/190, 9a/218, 10a/245, 10b/263, 11a/280, 12a/304,
13b/340, 14a/355

ṡ.-i mā 2a/21, 2b/36, 4a/66, 4b/82, 5b/111, 6a/128,
7b/168, 8a/190, 9a/218, 10a/245, 10b/263, 11a/280,
12a/304, 13b/340, 14a/355

ṡ.-i yī 4a/78, 7b/175

bībō ṡ. 2b/31

ṡāzd- : Koşmak.

ṡ.-i 5b/112

ṡ.-in 14a/361

ṡend-	: aęırmak. ṡ. + ā 13b/343 ṡ. + e 2b/26
ṡer	: Önünde, yanında. ṡ. 4a/71 ṡ. + ā 4b/87, 7b/166 yī ṡ. + ā 4b/87 ṡ. + i 12a/299 ṡ. + i yī 12a/299 ṡ. + ī 3a/43, 4a/70, 4a/70, 6b/142, 7a/159, 11b/287, 13a/325 ṡ.-ō 12b/313
ṡerd-	: Bırakmak. ṡ.-ā 10a/240 ṡ.-ā yetīm 10a/240
ṡerg	: Kurt. ṡ. + i 8b/200
ṡerīn	: Önceki. ṡ. 8a/180, 11a/278
ṡernī	: En ön. ṡ. 13a/329
ṡeyşen-	: Yanmak. ṡ.-ā 13a/337
ṡındert-	: Durmak. ṡ.-e 6a/123 ṡ.-ī 6b/146
ṡirāştış	: Yapmak, yapılış. ṡ. 5b/110
ṡirāz-	: Yapmak. ṡ.-ın 6a/131 pī ṡ.-ın 6a/131

ṽindert	: Durmak. ṽ.-i 6b/147
ṽine-	: Görmek. ṽ.-nā 5b/115, 9a/210, 10b/265 ez ṽ.- nā 10b/265
ṽīne-	: Görmek. ṽ.-nā 7a/153 ṽ.-ni 1b/4, 11b/289 tı zāni ṽ.-ni 1b/4 ṽ.-nī 12a/306
ṽist	: Sayı yirmi. ṽ. 3b/61, 5a/102, 11a/272, 11b/291, 12b/320 ṽ. ḥezār 5a/102 ṽ. ū hevt 12b/320 ṽ. yī 11b/291 ṽ. + u 8a/184 ṽ. + u yev 8a/184

Y

ya	: Ey. y. 3b/65, 7a/165, 9b/226
yā	: Ey. y. 2a/20, 2a/20, 3b/65, 5a/95, 6a/123, 6b/148, 7a/157, 9b/232, 10b/255, 10b/258, 10b/258, 10b/260, 10b/260, 10b/261, 10b/261, 10b/262, 13a/336, 13b/343, 14a/356, 14a/361
ya ^c fūr	: Bağışlayıcı. y. 11b/286

yaḳīn	: Kesin. y. + ī 4b/83 bil-yaḳīn 8a/180, 11a/279, 13b/339
yani	: Bkz. yaʿni y. 4a/70
yaʿni	: Yani, “Demek, şu demek ki” anlamlarında bir söz. y. 14b/4
yān	: Yani, veya. y. 3a/42, 3a/42, 12a/295
yār	: Dost. y. + i 4b/89 çār y. + i 4b/89
yārān	: Dostlar. y. 7a/161 çār y. 7a/161
yārdım	: Yardım. y. + i 14b/1 be y. + i 14b/1
yen-	: Gelmek. y.-e 9a/217 y.-ī 3b/57, 4b/90, 13b/348, 13b/349 y.-ō 1b/8, 6b/137, 12b/312
yetīm	: Yetim, babası ölmüş olan çocuk. y. 10a/240, 10a/242 verdā y. 10a/240
yev	: Bir, biri, tek. y. 2a/12, 2a/12, 2a/13, 2b/23, 2b/30, 2b/30, 2b/32, 3a/38, 3a/38, 3a/39, 3a/45, 3a/46, 3a/50, 3a/50, 3b/51, 3b/52, 3b/53, 3b/58, 4a/74, 4b/87, 4b/90, 5a/94, 5a/94, 5a/95, 5a/95, 5a/96, 5a/96, 5a/103, 5a/103, 5a/105, 5a/106, 5b/113, 6a/132, 6a/135, 7b/176, 7b/176, 7b/177, 8a/183, 8a/184, 8a/185, 8a/186, 8a/186, 8a/186, 8b/199, 8b/202, 8b/205, 8b/207, 8b/207, 8b/208,

9a/211, 9a/213, 9a/216, 9a/216, 9a/217, 9b/223, 9b/226,
9b/230, 10a/242, 10a/243, 10a/246, 10a/249, 10b/253,
11a/268, 11a/269, 11a/272, 11a/273, 11a/274, 11a/275,
11a/276, 11b/282, 11b/284, 11b/289, 11b/290, 12a/297,
12a/298, 12a/305, 12a/307, 12b/315, 12b/317, 12b/321,
13a/324, 13a/327, 13a/337, 13b/353, 14a/361

bi y. y. 2a/12, 2a/12

ḡistu y. 8a/184

y. + de 5a/98

y. + ī 5a/106, 10a/247

y. + zī 2b/32, 4b/90, 5a/94, 5a/95, 5a/95, 5a/96,
5a/96, 8a/185, 8a/188, 8a/188, 8a/188, 10a/249,
10a/249, 11a/273, 11b/ 285

yevmi'l-kıyām : Kıyamet günü.

y. 6a/127, 13b/348 14a/363

yey : Onun.

y. yī 7b/173

yī : O, ona, ondan.

y. 3b/56, 4b/84, 4b/88, 5a/103, 5a/106, 7a/163,
7b/169, 7b/171, 7b/173, 8b/195, 8b/206, 8b/207,
11a/276, 11a/278, 11b/281, 11b/286, 11b/291,
12a/308, 12b/313, 12b/323, 13a/338, 14a/358,
14a/358

y. dımā 8b/195

y. serō 12b/313

kū y. rā 5a/103

ḡist y. 11b/291

y. + de 7a/152, 8a/189, 12a/308, 12b/314

y. + dir 10b/253

y. + rā 8b/208, 9a/212

y. + r 8b/207

y. + ri 6a/122, 10a/243, 12a/302

y. + rī 6a/125

y. + zī 5a/100

ba^cdi y. + zī 5a/100

yī

: O, ona, ondan.

y. 2a/14, 2b/34, 2b/34, 2b/35, 2b/35, 3a/47, 3a/47,
3a/48, 3b/61, 3b/62, 3b/64, 3b/64, 4a/72, 4a/74, 4a/77,
4a/78, 4b/79, 4b/79, 4b/86, 4b/87, 4b/89, 4b/89, 5a/98,
5a/101, 5a/103, 5a/104, 5a/105, 5b/108, 5b/118,
5b/119, 5b/120, 6a/5, 6b/141, 6b/141, 6b/146, 6b/147,
7a/161, 7b/167, 7b/174, 7b/175, 8a/181, 8a/184,
8a/192, 8a/192, 8b/194, 8b/202, 8b/204, 8b/207,
8b/208, 9a/222, 10a/238, 10b/252, 11a/268, 11a/277,
11a/279, 11b/286, 11b/291, 11b/293, 12a/299, 12a/301,
12b/312, 12b/313, 12b/315, 13a/338, 13b/346, 13b/348,
14a/354

y. het 8b/202

y. peyde 6b/146

y. verā 4b/87

amri y. 12a/301

aşlı y. 4a/72

avvulī y. 5b/108

bi katli y. 8a/192

bi kaybi y. 2a/14

cemāli y. 13b/346

cevhere y. 5a/105

cihān y. 4a/77

cihāti y. 4b/79

çilki y. 4b/89

fek y. 11b/291

haddi y. 5a/98

halkı yī 13a/338

hakḫ y. 5b/120

ḥaḳḳı y. 13a/338
ḥasrı y. 7b/174
ḥāfızı y. 8a/192
ḥıfzı y. kerd 8b/204
ḥıṣṣey y. 5b/119
ḥubbi y. 5b/118
ḥallāk-ı cihān-ı medḥi y. 2b/35
ḥālī y. 4b/79
ismi y. 11a/279
ḳadri y. 3a/47, 3b/62, 3b/64
ḳadri̇ y. 3a/48
ḳalbi y. 12b/312
ḳaybi y. 11a/277
ḳey y. 11b/293
lāci y. 8a/181
ma^ʿrifeti y. 4a/74
medḥi y. 2b/34, 3b/64
mevlūdi y. 3b/61
meymānī y. 9a/222
nāmey y. 11a/268
ʿömri y. 10a/238, 14a/354
pāṣṭey y. 11b/286
pāṣṭi̇ y. 6a/5
pey y. 8a/184
reddi̇ y. 7b/167
rengi̇ y. 12b/313
rūḥı y. 6b/141
sebeb y. 6b/147
şekli y. 6b/141
ta^ʿzīm y. 3a/47

ümmeti y. 5a/104
va^çdi y. 12b/315
va^çtu y. 5a/103, 8b/207
va^çtu y. rā 5a/101
vaşfi y. 2b/34, 2b/35, 13b/348

vātış y. 4a/78
vātışi y. 7b/175
veri y. 12a/299
zey y. 10b/252
zikri y. 4b/86

yī : Ona, onu.
y. 5a/107, 6a/122, 7a/153, 7b/178, 8a/193, 8b/203,
8b/208, 9a/210, 9a/213, 9a/215, 11a/277
y. biyā 7a/153
y. de 7b/178
bāni y. 11a/277
bıdī y. 8b/208, 9a/210, 9a/213
pāvuti y. 8a/193
şī y. 9a/215

yī : Ondan
y. 4b/87, 12a/307, 12b/315
ba^çde y. 4b/87
ba^çdi y. 12b/315
gayri y. 12a/307

yīn : Onların.
y. 13b/342

se y. 13b/342

yine : Ona, onlara, ondan.
y. 7a/158, 10a/250, 11a/266, 11a/270, 11b/283,
13a/329
y. + rā 4b/90

yīne	: Ona, onlara. y. 7b/172, 13a/327, 13b/350 y. rā 7b/172
yō	: Bir, tek. y. 2a/13, 2a/17, 2b/33, 2b/35, 3a/43, 3a/46, 3a/49, 3b/56, 4a/2, 4a/72, 4a/72, 4a/75, 4a/76, 4b/81, 4b/92, 5a/97, 5a/99, 5b/108, 5b/109, 5b/4, 5b/117, 5b/119, 6a/126, 6a/5, 6b/136, 6b/139, 6b/144, 6b/149, 7a/155, 7a/161, 7b/167, 7b/6, 7b/173, 8a/180, 8a/188, 8a/7, 8b/195, 8b/201, 8b/204, 8b/205, 9a/212, 9a/8, 9a/220, 10a/238, 11a/268, 11a/270, 11a/277, 285 11b/293, 12b/309, 12b/310, 13a/327, 13a/328, 13a/332, 13b/347, 13b/351 y. bīmī 12b/310 nī y. 13b/351 y. + zī 8b/205
yusāl	: Sorulan. y. 3a/44

Z

zamān	: Zaman, vakit. z. 4a/69, 6a/135, 9a/215, 11a/268
zāf	: Çok. z. 9a/211, 12b/311 z. + tirā 14a/357
zān-	: Bilmek. z. 3b/64 z.-a 8a/191, 9a/222 z.-ā 12b/315, 13b/342 z. + i 10a/244 çı z. + i 10a/244 z. + u 5a/98

	nĩ z.-ā 13b/342
	z.-i 1b/4, 2a/10, 3b/63, 7a/159, 12a/306, 14a/356, 14a/360
	mā z.-i 2a/10
	tı z.-i 12a/306
	tı z.-i vīneni 1b/4
	z.-u 4a/72, 5b/109
zānā	: Bilgi.
	z.-yina 12b/309
zānāyiş	: Biliş.
	z. 14b/8
zār	: İnceleme.
	z. + i 2a/11, 7b/173
	bi z. + i 2a/11
ze	: Gibi.
	z. 6a/132, 12b/312
zebīh	: Kurban, kesme, boğazlama.
	z. 9b/231
zemzem	: Kabe yakınında bulunan bir kuyunun Müslümanlarca kutsal sayılan suyu.
	z. + ī 12b/322
zengü	: Eşik.
	z. 13a/324
zer	: İç, gönül
	z. + ey mın 10a/240
zerd	: Aldın.
	z. 9a/216
	z. + i 3b/52
	z. + i mā 3b/52
zergün	: Yeşerme, canlanma.
	z. 7b/174

zerre	: İç, gönül z. 1b/5
zevk	: Zevk, safa. z. 3b/57
zey	: Gibi. z. 1b/5, 3a/48, 3a/50, 3b/52, 4a/70, 4a/73, 6a/135, 7a/155, 8b/198, 8b/200, 8b/203, 9a/216, 10a/251, 10b/252, 11b/289, 13a/334, 14a/357, 14b/6 z. yī 10b/252
zıvān	: Dil. z. 2a/15
zī	: -de, -da. z. 2b/25, 2b/26, 2b/32, 3a/44, 3a/47, 3b/58, 4a/76, 5a/101, 5b/109, 5b/117, 6a/122, 6a/122, 6b/150, 7a/157, 7a/161, 7a/162, 7a/163, 7b/167, 7b/175, 8a/181, 8a/186, 8a/187, 8b/206, 9a/216, 9a/220, 10a/238, 11b/284, 11b/286, 12a/300, 12a/301, 12b/311, 13a/327, 13a/335 mūmān z. 2b/25 şöle z. 2b/26 yev z. 2b/32 z. + tebā 3b/60
ziyāret	: Görmeye gitme, görüşmeye gitme, gidilme. z. 13a/328 z. kerdī 13a/328
zīde	: Fazla, ziyade. z. 5a/102
zuhriyān	: Zühreliler. z. 8b/205 z. rā 8b/205

zuvā	: Kurumak, suyu çekilmek. z. 11a/273
zuvān	: Diller. z. + i 11b/291
zūvān	: Diller. z. 13b/350
ziyā	: Işık, nur. z. 13a/331
zumret	: Topluluk. z. + e 11b/284
zāhir	: Açık, meydanda. z. 8a/189 bī z. 8a/189
zālām	: Karanlık. z. 2b/32 bī z. 2b/32
zeleznā	: Zulmettik. z. 7b/175
zuhūr	: Açığa çıkma. z. 7a/152, 8a/191, 9a/220, 10a/250 bī z. 7a/152, 8a/191, 9a/220, 10a/250
zāt	: Kişi z. + i 2a/12 bi z. + i 2a/12
ze'l-celāl	: Celal sahibi Allah. z. 6b/148, 14a/361
ze'l-himem	: Himmet sahibi, önemli, mühim. z. 6a/126
zıkr	: Anma, zikir. z. + ān 4b/87

z. + i 1b/8, 4b/86, 5a/98, 5a/99

z. + i yī 4b/86

z. tō 1b/8

zū'l-^ʿalem : Alemin sahibi.

z. 11b/293, 13b/353

zū'l-ḥicce : Arabi aylardan sonuncusu 12. ay, hac ayı.

z. 9b/230

zū'l-ḥikem : Hikmet sahibi.

z. 6b/138

zū'n-nikāb : Delen, yaran.

z. 13a/333

KAYNAKLAR

- AKDAĞ, Soner (2008) “Süleyman Çelebi’nin Mevlid’i Üzerine”, Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, Sayı 36, Erzurum.
- AKSOY, Hasan (2004) “Türk Edebiyatı”, Diyanet İslam Ansiklopedisi, Cilt 29, Ankara.
- CANŞAD, Murad (2012) “Mela Mehemedê Muradan”, Nûbîhar, Sayı 118, İstanbul.
- ÇAĞLAYAN, Ercan (2011) “Osmanlı Belgelerinde Zazalar ve Zazaca Üzerine Notlar”, I. Uluslararası Zaza Dili Sempozyumu, 13 Mayıs 2011, Bingöl Üniversitesi Yayınları.
- DAĞILMA, İbrahim “Ahmedê Xasî’nin Hayatı ve Mewlid Adlı Eserinde Tema”, *Bingöl Üniversitesi Yaşayan Diller Enstitüsü Dergisi, Yıl 1, Sayı 1, Ocak 2015*
- DOĞAN, D. Mehmet (1996) Büyük Türkçe Sözlük, Bahar Yayınları, 11. Baskı, İstanbul.
- EKİNCİ, Ramazan (2011) “Erzurumlu Osman Sirâceddin ve Mevlid-i Şerifi” Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt 9, Sayı 2.
- ERGUN, S. Nüzhet (1942) Türk Mûsikîsi Antolojisi, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul.
- EROĞLU, Süleyman (2009) “Edebi Bir Tür Olarak Mevlidler, Şekil Özelliklerine Dair Bazı Değerlendirmeler.” Yazılışının 600. Yılında Bir Kutlu Doğum Şaheseri, Uluslar Arası Mevlid Sempozyumu, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Bursa.
- FAYDA, Mustafa (2004) “Siyer ve Meğazi” Diyanet Vakfı Yayınları, Cilt 37, Ankara.
- KAR, Cihat (2007) “Zaza Dili Araştırmalarının 150 Yıllık Geçmişi Üzerine-1 (1857-2001)”, Çıme, 8. Sayı, Payız
- KIRKAN, Ahmet (2011) “Mevlidê Osman Efendîyo Babijî”, The Zaza People: History, Language, Culture, Identity, 28-30 October, Yerevan.
- KORKUSUZ, M. Şefik (2004) Tezkire-i Meşayih-i Amid (Diyarbakir Velileri) I-II, İstanbul.

- MAZIOĞLU, Hasibe (1974) “Türk Edebiyatı’nda Mevlid Yazan Şairler”,
Türkoloji Dergisi, C.IV, S.1.
- Mela Kamilê Puexî (2003) “Mewlidî Nebî”, Vate, Hûmare: 19, Zimistan-
Wisar.
- Mela Mehemed Elî Hunî (2004) Mewlid, Vate Yayınları, İstanbul.
- Milla Cımayo Babîj (2009) Sîyerê Nebî, Nûbihar Yayınları, İstanbul.
- Mola Mehemedê Muradan (2003) Mewlidî Zazakî, Vate, İstanbul, Payîz.
- Molla Ahmed-i Hasî (2008) Mewlid, Hivda İletişim, İstanbul, (Transkripsiyon
W. K. Merdimin)
- Molla Kamil Puexi (2003) Mewlidi Nebi, İstanbul.
- Molla Mehemed Elî Hûnî (2004) Mewlid, Vate Yayınları, İstanbul.
- Molla Muhammed Kavarî (2005) Mevlûdî Zazaki, İstanbul.
- OKTAY, Adnan (2011) “Klasik Edebiyat Teknikleri ile Bir değerlendirme:
Melaye Ehmedê Xasî’nin Kırmanceca (Zazaca) Mevlidi”, Zaza Halkı;
Tarih, Dil, Kültür ve Kimlik Sempozyumu Tebliğ Notu, Erivan.
- PALA, İskender (2009) Mevlid, 1. Baskı, Kapı Yayınları, İstanbul.
- PEKOLCAY, Necla (1981) İslamî Türk Edebiyatı, İstanbul.
- PEKOLCAY, Necla (2004) “Mevlid”, Diyanet İslam Ansiklopedisi, Cilt 29,
Ankara.
- PEKOLCAY, Necla (2010) Mevlid, Türkiye Diyanet Vakfı Yay. 115, 5. Baskı,
Ankara.
- TATÇI, Mustafa (2009) “Mevlid Türüne Dair Bazı Değerlendirmeler”, 600.
Yılında Bir Kutlu Doğum Şaheseri, Uluslar Arası Mevlid Sempozyumu,
Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Bursa.
- TDK (2005) Türkçe Sözlük, Türk Dil Kurumu Yayınları, 10. Baskı, Ankara.
- UZUN, Mehmet (2002) “Mela Mehmed Elî Hunî û Edebiyato Kirdkî (Zazaki)”,
Vate, Hûmare:18, Hamnan, Payîz.
- VAROL, Murat (2011) “Zazaca Sözlükçülüğün Tarihi, Sorunları ve Çözüm
Yolları”, I. Uluslararası Zaza Dili Sempozyumu, 13 Mayıs 2011
- VAROL, Murat (2012) “Zazalarda Mevlit ve Siyer Geleneği”, II. Uluslararası
Zaza Tarihi ve Kültürü Sempozyumu, 4-6 Mayıs 2012

